

Prace studialne
Research studies

Pozyskanie danych z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin za lata 2018 - 2019

*Statistical data on revitalization at the level of gminas
for years 2018 - 2019*

Warszawa 2020

Numer ISSN:

Numer ISBN:

Prace studialne
Research studies

Raport końcowy Final Report

Pozyskanie danych z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin za lata 2018 - 2019

*Statistical data on revitalization at the level of gminas
for years 2018 - 2019*

Główny Urząd Statystyczny

Warszawa 2020

Jednostka opracowująca raport:
Report preparation

Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS
Research and Statistical Education Centre Statistics Poland

Zespół autorski
Editorial team

Beata Bał-Domańska, Helena Chruściak, Irena Drabik, Teresa Kałuża-Jurczyńska, Danuta Komarowska,
Anna Łapińska, Gabriela Okoń, Martyna Rożynek, Paweł Sobik, Bogumiła Szalla

Tłumaczenie
Translation
Grzegorz Pawlaczek

Raport dostępny na stronie internetowej <http://www.stat.gov.pl>
Report available on website <http://www.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła
When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Druk publikacji współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach projektu „Statystyka dla polityki spójności 2019-2020. Wsparcie systemu monitorowania i ewaluacji polityki spójności w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz monitorowania i ewaluacji polityki spójności po 2020 r.”
Publication print co-financed by the European Union within the project "Statistics for Cohesion Policy 2019-2020. Support for the Monitoring System of Cohesion Policy in Financial Perspective 2014-2020 as well as Monitoring and Evaluation of Cohesion Policy after 2020"

Numer ISSN:

Numer ISBN:

Przedmowa

Rewitalizacja jest procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, realizowanym w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowanym terytorialnie, prowadzonym przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Pojęcie rewitalizacji często odnoszone jest do działań naprawczych, mających na celu „techniczne odświeżenie” budowli, drogi czy parku, choć w takim przypadku bardziej zasadne jest określenie „remont”. Aby można było użyć słowa rewitalizacja muszą zostać spełnione podstawowe warunki. Działania rewitalizacyjne muszą zostać skierowane na uzyskanie efektów społecznych, czyli podnoszących jakość życia mieszkańców społeczności zamieszkującej pewien dający się wydzielić obszar. Ponadto muszą one zapewnić trwałą zmianę dotychczasowej, kryzysowej sytuacji i być prowadzone kompleksowo, wieloaspektowo i przez dłuższy czas.

Prowadzenie procesów rewitalizacyjnych należy do zadań własnych gminy. W celu umożliwienia samorządom gmin realizacji procesów rewitalizacyjnych, na poziomie rządu podjęto szereg działań, które umożliwią ich wykonanie. Szczególnie ważnym momentem było uchwalenie w 2015 roku ustawy o rewitalizacji, która uporządkowała tematykę rewitalizacji, zdefiniowała jej cele i wprowadziła narzędzia pozwalające na skuteczną realizację procesów naprawczych. Podejście do zagadnień rewitalizacyjnych wyrażone w ustawie o rewitalizacji oraz Wytocznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014- 2020 (opracowanych przez ówczesne Ministerstwo Rozwoju dla gmin starających się o dofinansowanie z funduszy UE) stawia Polskę pośród najbardziej zaawansowanych krajów europejskich, jeśli chodzi o instrumenty prawne prowadzenia działań rewitalizacyjnych.

Zmianom prawnym towarzyszyło przekazanie na cele rewitalizacyjne znacznych środków finansowych, zarówno w formie wsparcia z budżetu Unii Europejskiej, jak i z budżetów samorządów oraz środków prywatnych. W efekcie z każdym rokiem coraz większa liczba gmin podejmuje trud realizacji przedsięwzięć naprawczych mających na celu poprawę funkcjonowania obszarów znajdujących się w sytuacji kryzysowej i wzrost jakości życia mieszkańców.

Głównym celem opracowania niniejszego Raportu końcowego jest przedstawienie metodologii pracy badawczej *Pozyskanie danych z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin za lata 2018-2019*, prezentacja wyników przeprowadzonych wśród gmin badań oraz rozpoznaniem możliwości zasilania zasobów statystyki publicznej danymi ze źródeł administracyjnych.

Badanie na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie* dostarcza wiedzy na temat podejmowanych przez gminy działań w zakresie rewitalizacji, w szczególności: aktywności gmin w zakresie rewitalizacji, obszarów zdegradowanych, obszarów rewitalizacji, podejmowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i ich finansowania, wykorzystywanych instrumentów prawnych oraz efektów prowadzonych działań rewitalizacyjnych. Dane pozyskane w tym badaniu dostępne są w postaci tablic wynikowych (strona internetowa: stat.gov.pl, zakładka: Statystyki eksperymentalne). W Systemie Monitorowania Rozwoju Strateg dostępne są wskaźniki wyliczane w oparciu o dane pochodzące z badania. Natomiast od 2021 r., po włączeniu badania do Programu badań statystycznych statystyki publicznej, dane będą umieszczane w zasobie Banku Danych Lokalnych.

Przekazując Państwu niniejszy raport mamy nadzieję, że będzie stanowił on interesujące źródło wiedzy i informacji statystycznych w zakresie prezentowanego tematu. Ze względu na eksperymentalny charakter badania autorzy raportu zwracają się z uprzejmą prośbą o przesyłanie pisemnych uwag i sugestii dotyczących treści raportu i kierunków badania obszaru rewitalizacji na adres Urzędu Statystycznego we Wrocławiu: uswro@stat.gov.pl.

Warszawa, 23 października 2020 r.

Preface

Revitalization is the removal of degraded areas from a state of crisis, carried out in a comprehensive manner, through integrated actions for the benefit of the local community, space and economy, territorially concentrated, carried out by revitalization stakeholders on the basis of a gmina's revitalization programme.

The concept of revitalization is often used in relation to corrective actions aimed at 'technical refreshment' of a building, road or park, in which case the term 'renovation' is more appropriate. To use the word revitalization, a basic condition must be met. The actions must be aimed at achieving social effects, i.e. improving the quality of life of the inhabitants of a community living in a certain separable area. They must be sustainable in changing the current crisis situation, carried out over a longer period of time in a comprehensive and multi-faceted manner.

The conduct of revitalization processes is the responsibility of a gmina. A number of measures have been taken to enable gmina self-governments to carry out revitalization processes. A particularly important moment was the adoption of the Act on revitalization in 2015, which tidied up the subject matter of revitalization, defined the objectives and introduced tools allowing for the effective implementation of the corrective processes. The approach to revitalization issues expressed in the *Act on revitalization* and *The revitalization guidelines in the operational programmes for 2014-2020* (developed by the then Ministry of Development for gminas applying for EU funding) places Poland among the most advanced European countries in terms of legal instruments for carrying out revitalization activities.

The legal changes have been accompanied by the transfer of large financial resources for revitalization purposes, both in the form of support from the European Union budget as well as from the budgets of local governments and private financing. As a result, every year, an increasing number of gminas undertakes the task of implementing corrective activities to improve the functioning of areas in crisis and to enhance the inhabitants' quality of life.

The main objective of this Final Report is to present the results of the work related to the methodology of the research work *Statistical data on revitalization at the level of gminas for years 2018 - 2019*, presentation of the results from conducted form surveys as well as to identify the possibilities of providing data from administrative sources to the resources of official statistics.

The survey conducted on the REW form Revitalization in gmina provides insights into the revitalization activities undertaken by gminas, in particular: the activity of gminas in terms of revitalization, degraded areas, areas of revitalization, undertaken revitalization measures and their financing, legal instruments used and the effects of conducted revitalization activities. The data obtained in this research are available in the form of result tables (website stat.gov.pl under Experimental Statistics), and beginning from 2021, after the research has been incorporated into the Research Programme of official statistics, they will be placed in the resource of Local Data Bank.

We hope that the report will be an interesting source of knowledge for recipients of statistical information on the subject presented. Due to the experimental nature of the research, the authors of the report kindly ask the recipients of the material presented to submit written comments and suggestions concerning the content of the report and the directions of research in the field of revitalization to the Statistical Office in Wrocław by using the following e-mail: uswro@stat.gov.pl.

Warszawa, 23th October 2020

Spis treści

Przedmowa	7
Spis tablic.....	13
Spis map	14
Spis wykresów	14
Wykaz skrótów	17
Wstęp.....	18
I Synteza	20
II Analiza danych	26
1. Analiza danych formularzowych.....	26
1.1 Aktywność samorządu gminnego w zakresie rewitalizacji	26
1.2 Partycypacja społeczna w zakresie rewitalizacji	30
1.3 Obszar zdegradowany	33
1.4 Obszar rewitalizacji	41
1.5 Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji.....	46
1.6 Finansowanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji w GPR i PR	51
1.7 Specjalne strefy rewitalizacji w GPR	55
1.8 Miejscowe plany rewitalizacji w GPR.....	57
1.9 Ocena aktualności programów rewitalizacji (GPR i PR).....	57
1.10 Monitorowanie procesów rewitalizacji ujętych w GPR i PR	59
2. Analiza administracyjnych źródeł danych	63
III Metodologia badania	68
1. Zakres przedmiotowy badania.....	68
1.1 Aktywność samorządu gminnego w zakresie rewitalizacji	68
1.2 Partycypacja społeczna z zakresu rewitalizacji	69
1.3 Obszar zdegradowany	69
1.4 Obszar rewitalizacji	70
1.5 Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji.....	70
1.6 Finansowanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji	71
1.7 Specjalne strefy rewitalizacji	72
1.8 Miejscowe plany rewitalizacji.....	73
1.9 Ocena aktualności programów rewitalizacji.....	73
1.10 Monitorowanie procesów rewitalizacji	74
2. Zakres podmiotowy badania.....	74
3. Odbiorcy danych	74
4. Stosowane definicje	75
5. Analiza jakości danych.....	77
5.1 Kompletność danych	78
5.2 Przydatność danych.....	78

5.3 Dokładność danych.....	78
5.4 Terminowość i punktualność	80
5.5 Dostępność i przejrzystość danych.....	81
5.6 Porównywalność danych	81
5.7 Spójność danych.....	81
5.8 Koszty i obciążenie respondenta	81
5.9 Poufność, transparentność i bezpieczeństwo danych.....	82
5.10 Wnioski poprawiające jakość komponentów	82
Podsumowanie	83
Akty prawne	84
Spis załączników.....	85

Contents

Preface	8
List of tables.....	13
List of maps	14
List of charts.....	15
List of abbreviations	17
Introduction.....	19
I Executive summary	23
II Data analysis.....	26
1. Analysis of form data	26
1.1 Gmina self-government activity in revitalization	26
1.2 Social participation in revitalization	30
1.3 Degraded area.....	33
1.4 Area of revitalization	41
1.5 Projects implemented in revitalization	46
1.6 Financing projects in revitalization	51
1.7 Special revitalization zones	55
1.8 Local (spatial) revitalization plans	57
1.9 Evaluation of the validity of the revitalization programme.....	57
1.10 Monitoring of the revitalization process.....	59
2. Analysis of administrative data sources.....	63
III Methodology of the study.....	68
1. Material scope of the study.....	68
1.1 Gmina self-government activity in revitalization	68
1.2 Social participation in revitalization	69
1.3 Degraded area.....	69
1.4 Area of revitalization	70
1.5 Projects implemented in revitalization	70
1.6 Financing projects in revitalization	71
1.7 Special revitalization zones	72
1.8 Local (spatial) revitalization plans	73
1.9 Evaluation of the validity of the revitalization programme.....	73
1.10 Monitoring of the revitalization process.....	74
2. Personal scope of the study	74
3. Recipients of data.....	74
4. Definitions used	75
5. Analysis of data quality	77
5.1 Completeness of data	78
5.2 Relevance of data.....	78
5.3 Data accuracy	78

5.4 Timeliness and Punctuality	80
5.5 Accessibility and transparency of data	81
5.6 Comparability of data	81
5.7 Coherence of data	81
5.8 Costs and burden on respondent.....	81
5.9. Confidentiality, transparency and security of data.....	82
5.10 Conclusions to improve the quality of components.....	82
Summary.....	83
Important legal acts	84
List of annexes.....	85

Spis tablic

Tablica 1.	Liczba gmin, w których obowiązywały programy rewitalizacji (GPR/PR) w latach 2018-2019 według typów gmin.....	26
Tablica 2.	Programy rewitalizacji (GPR/PR) obowiązujące w latach 2018-2019 według województw....	28
Tablica 3.	Liczba przeprowadzonych procesów konsultacji społecznych na potrzeby obowiązujących w latach 2018 i 2019 programów rewitalizacji (GPR/PR) według typów gmin.....	30
Tablica 4.	Komitety Rewitalizacji lub inne organy pełniące funkcje opiniotwórczo-doradcze powołane w gminach na potrzeby obowiązujących w latach 2018 i 2019 programów rewitalizacji (GPR/PR).....	33
Tablica 5.	Liczba gmin posiadających GPR/PR/IDS, które podały informacje o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego w latach 2018-2019 według typów gmin.....	34
Tablica 6.	Obszary zdegradowane w gminach realizujących procesy rewitalizacji (GPR/PR) w latach 2018-2019 według typów gmin i województw.....	34
Tablica 7.	Wybrane dane na temat obszaru zdegradowanego w gminach posiadających GPR/PR w momencie jego ustanowienia w latach 2018-2019 według typów gmin i województw.....	38
Tablica 8.	Obszary rewitalizacji w gminach posiadających GPR/PR w latach 2018-2019 według typów gmin i województw.....	42
Tablica 9.	Przedsięwzięcia zaplanowane z zakresu rewitalizacji w GPR, PR i IDS w latach 2018-2019 według typów gmin i województw.....	46
Tablica 10.	Liczba przedsięwzięć w przeliczeniu na jeden GPR/PR/IDS w latach 2018-2019 według typów gmin i województw.....	47
Tablica 11.	Finansowanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji w GPR i PR w latach 2018-2019 według typów gmin.....	52
Tablica 12.	Specjalne Strefy Rewitalizacji w 2019 r.....	56
Tablica 13.	Liczba wskazanych przez gminy wskaźników statystycznych dostępnych w publicznych bazach danych wykorzystanych w GPR/PR w 2019 r. według typów gmin.....	62
Tablica 14.	Elementy wykazów pozytywnie zweryfikowanych programów rewitalizacji prowadzonych przez Instytucje Zarządzające.....	64
Tablica 15.	Kompletność badania REW Rewitalizacja w gminach w 2019 r. według typów gmin i województw.....	77
Tablica 16.	Liczba błędów popełnionych przez respondentów według województw (badanie za 2019).....	79
Tablica 17.	Obciążenie respondentów.....	82

List of tables

Table 1.	Number of gminas with revitalization programmes in force over the period 2018-2019 by gmina type.....	26
Table 2.	Revitalization programmes (GPR/PR) for the period 2018-2019 by voivodships.....	28
Table 3.	Number of social consultation processes carried out for the purposes of revitalization programmes in force over the period 2018 and 2019 (GPR/PR) by gmina type.....	30
Table 4.	Revitalization Committees or other bodies performing advisory and opinion-forming functions in gminas for the purposes of revitalization programmes (GPR/PR) in force over the period 2018 and 2019.....	33
Table 5.	Number of gminas with GPR/PR/IDS which provided information on the demarcation of a degraded area over the period 2018-2019 by gmina type.....	34
Table 6.	Degraded areas in gminas implementing revitalization processes (GPR/PR) over the period 2018-2019 by gmina type and voivodships.....	34
Table 7.	Selected data on degraded area in gminas with GPR/PR in force at the moment of its establishment over the period 2018-2019 by gmina type and voivodships.....	38
Table 8.	Areas of revitalization in gminas with GPR/PR over the period 2018-2019 by gmina type and voivodships.....	42

Table 9.	Projects planned for revitalization in GPR, PR and IDS over the period 2018-2019 by gmina type and voivodships.....	46
Table 10.	Projects per one GPR/PR/IDS over the period 2018-2019 by gmina type and voivodships	47
Table 11.	Financing of revitalization projects in GPR and PR over the period 2018-2019 by gmina type.....	52
Table 12.	Special Revitalization Zones (SSR) in 2019	56
Table 13.	Number of statistical indicators indicated by gminas available in public databases used in GPR/PR in 2019 by gmina type.....	62
Table 14.	Elements of lists of positively verified revitalization programmes run by Managing Authorities.....	64
Table 15.	Completeness of REW survey <i>Revitalization in gminas</i> in 2019 by gmina type and voivodships	77
Table 16.	Errors made by respondents by voivodships (survey in 2019).....	79
Table 17.	Burden on respondent.....	82

Spis map

Mapa 1.	Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2019 r.	27
Mapa 2.	Udział powierzchni obszaru zdegradowanego w powierzchni gmin posiadających GPR/PR/IDS, które wyznaczyły obszar zdegradowany w 2019 r. (w %).....	35
Mapa 3.	Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni gmin, które posiadały GPR, PR lub IDS w 2019 r. (w %).....	43
Mapa 4.	Udział przedsięwzięć rozpoczętych/realizowanych/zrealizowanych w 2019 r. w ogóle przedsięwzięć zaplanowanych na cały okres obowiązywania GPR/PR (w %)	49
Mapa 5.	Przyjęta częstotliwość oceny aktualności GPR i PR obowiązujących w 2019 r. według województw (w %).....	58

List of maps

Map 1.	Activity of gminas in terms of revitalization in 2019.	27
Map 2.	Share of degraded area in the area of gminas with GPR/PR/IDS, which demarcated a degraded area in 2019 (in %)	35
Map 3.	Share of revitalization area in the area of gminas which had GPR, PR or IDS in 2019 (in %)	43
Map 4.	Share of projects commenced/in progress/implemented in 2019 in total projects planned for the entire period of GPR/PR (in %).....	49
Map 5.	Adopted frequency of assessment of the continued relevance of GPR and PR in force in 2019 by voivodships (in %).....	58

Spis wykresów

Wykres 1.	Programy rewitalizacji (GPR/PR) obowiązujące w 2019 r. według typów gmin (w %).....	28
Wykres 2.	Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2019 r. według województw (w %).....	29
Wykres 3.	Liczba konsultacji społecznych przeprowadzonych w gminach na potrzeby obowiązujących w latach 2018 i 2019 programów rewitalizacji (GPR/PR) według form	31
Wykres 4.	Liczba uczestników konsultacji społecznych przeprowadzonych w gminach na potrzeby obowiązujących w latach 2018 i 2019 programów rewitalizacji (GPR/PR) według typów gmin.....	31
Wykres 5.	Przeciętna powierzchnia obszaru zdegradowanego w przeliczeniu na jedną gminę, w której obowiązywał GPR/PR w latach 2018–2019 według typów gmin (w tys. ha).....	36
Wykres 6.	Przeciętna powierzchnia obszaru zdegradowanego w przeliczeniu na jedną gminę, w której obowiązywał GPR/PR w latach 2018-2019 według województw (w tys. ha)	37
Wykres 7.	Przeciętna liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego w przeliczeniu na jedną gminę, w której obowiązywał GPR/PR w latach 2018-2019 według typów gmin (w tys. osób).....	39

Wykres 8.	Średnia liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego w przeliczeniu na jedną gminę, w której obowiązywał GPR/PR w latach 2018-2019 według województw (w tys. osób).....	40
Wykres 9.	Przyczyny ustanowienia obszaru zdegradowanego w gminach, w których obowiązywał GPR/PR według obszarów interwencji w 2019 r.	41
Wykres 10.	Powierzchnia obszarów rewitalizacji w gminach, w których obowiązywał GPR/PR w latach 2018-2019 według typu terenów (w %).....	44
Wykres 11.	Struktura powierzchni według typu terenów, na których ustanowiono obszar rewitalizacji w gminach, w których obowiązywał GPR/PR według typów gmin i województw w 2019 r. (w %)	45
Wykres 12.	Struktura przedsięwzięć podstawowych zaplanowanych w samodzielnych programach rewitalizacji GPR/PR w 2019 r. według obszaru interwencji, typów gmin i województw (w %).....	48
Wykres 13.	Struktura liderów przedsięwzięć rewitalizacyjnych dla GPR/PR/IDS w 2019 r. (w %)	50
Wykres 14.	Struktura liderów przedsięwzięć rewitalizacyjnych w samodzielnych programach rewitalizacji (GPR/PR) w 2019 r. według typów gmin (w %).....	50
Wykres 15.	Struktura liderów w samodzielnych programach rewitalizacji (GPR/PR) w 2019 r. według województw (w %)	51
Wykres 16.	Środki finansowania zaplanowane na cały okres programowania na przedsięwzięcia rewitalizacyjne w przeliczeniu na jeden GPR/PR obowiązujący w 2019 r. według typów gmin (w mln zł).....	52
Wykres 17.	Struktura źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ogółem ujętych w GPR i PR obowiązujących w 2019 r. (w %).....	53
Wykres 18.	Środki na finansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych ogółem ujęte w samodzielnych programach rewitalizacji (GPR i PR) w 2019 r. według województw (w mld zł)	54
Wykres 19.	Finansowanie podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w samodzielnych programach rewitalizacji (GPR/PR) obowiązujących w 2019 r. według typów gmin i obszarów interwencji (w %).....	55
Wykres 20.	Liczba gmin w których obowiązywała Specjalna Strefa Rewitalizacji w latach 2018-2019 według typów gmin.....	56
Wykres 21.	Częstotliwość oceny aktualności GPR i PR obowiązujących w 2019 r. (w %).....	58
Wykres 22.	Liczba wskaźników wykorzystywanych w monitorowaniu procesów rewitalizacji ujętych w GPR i PR obowiązujących w 2019 r. według obszarów interwencji	59
Wykres 23.	Liczba wybranych wskaźników wykorzystywanych do delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji oraz monitorowania rezultatów na potrzeby GPR i PR obowiązujących w 2019 r.....	60
Wykres 24.	Odsetek gmin wykorzystujących wybrane zmienne do delimitacji obszarów zdegradowanych i rewitalizacji oraz monitorowania rezultatów w 2019 r. (w %).....	61

List of charts

Chart 1.	Revitalization programmes (GPR/PR) in force in 2019 by gmina type (in %).....	28
Chart 2.	Activity of gminas in terms of revitalization in 2019 by voivodships (in %).....	29
Chart 3.	Number of social consultations conducted in gminas for the purposes of the revitalization programmes in force in 2018 and 2019 (GPR/PR) by forms.....	31
Chart 4.	Number of participants in social consultations conducted in gminas for the purposes of the revitalization programmes in force in 2018 and 2019 (GPR/PR) by gmina type	31
Chart 5.	Average area of degraded area per one gmina in which GPR and PR was in force in 2018 and 2019 by gmina type (in thous. ha)	36
Chart 6.	Average area of degraded area per one gmina in which GPR and PR was in force in 2018 and 2019 by voivodships (in thous. ha)	37
Chart 7.	Average number of inhabitants of a degraded area per one gmina in which GPR and PR was in force in 2018 and 2019 by gmina type (in thous. people)	39
Chart 8.	Average number of inhabitants of a degraded area per one gmina in which GPR and PR was in force in 2018 and 2019 by voivodships (in thous. people).....	40

Chart 9.	Reasons for establishing a degraded area in gminas where GPR and PR was in force by areas of intervention in 2019.....	41
Chart 10.	Area of revitalization in gminas with GPR and PR in force in 2018 and 2019 by type of terrain (in %).....	44
Chart 11.	Structure of area by type of terrain where the revitalization area was established by gminas with GPR and PR in force by gmina type and voivodships in 2019 (in %)	45
Chart 12.	Structure of basic projects planned in independent GPR/PR revitalization programmes in 2019 by area of intervention, gmina type and voivodships (in %).....	48
Chart 13.	Structure of leaders of revitalization projects for GPR/PR/IDS in 2019 (in %)	50
Chart 14.	Structure of leaders of revitalization projects in independent revitalization programmes (GPR/PR) in 2019 by gmina type (in %).....	50
Chart 15.	Structure of leaders of revitalization projects in independent revitalization programmes (GPR/PR) in 2019 by voivodships (in %).....	51
Chart 16.	Funding planned for the entire programming period of revitalization projects per one GPR or PR in force in 2019 by gmina type (in PLN million)	52
Chart 17.	Structure of sources of financing revitalization projects in total included in GPR and PR in force in 2019 (in %)	53
Chart 18.	Total funding of revitalization projects included in independent revitalization programmes (GPR and PR) in 2019 by voivodships (in PLN billion)	54
Chart 19.	Financing of basic revitalization projects included in independent revitalization programmes (GPR/PR) in force in 2019 by gmina type and areas of intervention (in %)	55
Chart 20.	Number of gminas with Special Revitalization Zones in force in 2018-2019 by gmina type	56
Chart 21.	Frequency of assessment of validity of GPR and PR in force in 2019 (in %).....	58
Chart 22.	Number of indicators used in monitoring revitalization processes included in GPR and PR in force in 2019 by areas of intervention	59
Chart 23.	Number of selected indicators used to delimit degraded areas and revitalization areas and to monitor the results for the purposes of GPR and PR in 2019	60
Chart 24.	Percentage of gminas using selected variables to delimit degraded areas and revitalization areas and to monitor the results in 2019 (in %).....	61

Wykaz skrótów

GPR	Gminny program rewitalizacji uchwalony na podstawie ustawy o rewitalizacji
GUS	Główny Urząd Statystyczny
ha	hektar
IDS	Inny dokument strategiczny będący podstawą realizacji zadań z zakresu rewitalizacji
min	minuta
mld	miliard
mln	milion
MPR	Miejscowy plan rewitalizacji
MPZP	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
PBSSP	Program badań statystycznych statystyki publicznej
PR	Program rewitalizacji uchwalony na podstawie ustawy o samorządzie gminnym
SSR	Specjalne strefy rewitalizacji
tys.	tysiąc
UE	Unia Europejska
zł	złoty

List of abbreviations

GPR	Gmina revitalization programme adopted on the basis of the Act on revitalization
GUS	Statistics Poland
ha	hectare
IDS	Another strategic document being the basis for the implementation of revitalization tasks
min	minute
mld	billion
mln	million
MPR	Local revitalization plan
MPZP	Local land development plan
PBSSP	Statistical survey programme of public statistics
PR	Revitalization programme adopted on the basis of the Act on gmina self-government
SSR	Special revitalization zones
tys.	thousand
EU	European Union
zł	PLN

Wstęp

Niniejszy dokument jest raportem końcowym, stanowiącym podsumowanie pracy badawczej pt.: *Pozyskanie danych z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin za lata 2018 – 2019*, realizowanej w ramach projektu *Statystyka dla polityki spójności 2019-2020. Wsparcie systemu monitorowania i ewaluacji polityki spójności w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz monitorowania i ewaluacji polityki spójności po 2020 r.*, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Celem przeprowadzenia pracy badawczej było pozyskanie od gmin danych statystycznych z zakresu rewitalizacji, które posłużą do wyliczenia i przedstawienia odbiorcom wskaźników z zakresu rewitalizacji niezbędnych do oceny poziomu i skali podejmowanych w gminach działań rewitalizacyjnych.

Badanie obejmowało wszystkie gminy w Polsce, tj. 2477 jednostek.

Raport zawiera zwięzły opis narzędzia badawczego, opis przedmiotowy badania, analizę danych uzyskanych w badaniu, analizę jakości badania oraz ocenę możliwości wykorzystania źródeł administracyjnych do pozyskania danych z zakresu rewitalizacji.

W celu zachowania szeregu czasowego pozyskiwanych danych badanie przeprowadzone zostało z wykorzystaniem zweryfikowanego formularza *REW Rewitalizacja w gminie* (opracowanego na potrzeby realizacji pracy badawczej nt.: *Dane statystyczne z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin za lata 2015-2017*).

Zakres przedmiotowy badania obejmował informacje o procesach rewitalizacji w gminach realizowanych na podstawie zapisów: ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2020, poz. 802, z późn. zm) i uchwalonego na jej podstawie gminnego programu rewitalizacji (GPR), ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2020, poz. 713, z późn. zm.) na podstawie programu rewitalizacji (PR), a także innych form realizacji idei rewitalizacji, np. na podstawie zapisów ujętych w dokumentach strategicznych (IDS), do których zaliczyć można m. in. strategię rozwoju gminy.

Wyniki uzyskane w trakcie badania przedstawione zostały w formie opisowej oraz w postaci tablic wynikowych: łącznie dla wszystkich rodzajów aktywności gmin w obszarze rewitalizacji oraz odrębnie dla GPR, PR i IDS.

Analizę jakości badania przeprowadzono zgodnie z zarządzeniem wewnętrznym Prezesa GUS nr 35 z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie pomiaru, oceny oraz monitorowania jakości badań statystycznych w służbach statystyki publicznej.

W ramach realizacji pracy badawczej przeprowadzone zostało również rozpoznanie możliwości zasilania zasobów statystyki publicznej danymi ze źródeł administracyjnych. Przeanalizowane zostały *Wykazy pozytywnie zweryfikowanych wniosków programów rewitalizacyjnych* prowadzone przez urzędy marszałkowskie oraz system SL2014¹, będący systemem wspierającym realizację programów operacyjnych realizowanych w ramach Funduszy Europejskich 2014-2020.

Do Raportu załączono formularz *REW Rewitalizacja w gminie* wraz objaśnieniami do jego sporządzenia (Załącznik nr 1), bazy z danymi za lata 2018 i 2019 (załączniki nr 2 i 3) wraz z opisem pól występujących w bazie danych (Załącznik nr 4), tablice wynikowe z danymi za rok 2018 (załącznik nr 5), tablice wynikowe z danymi za rok 2019 (załącznik nr 6) oraz wykaz jednostek biorących udział w badaniu (załącznik nr 7).

¹ SL2014 (aplikacja główna centralnego systemu teleinformatycznego) jest systemem wspierającym realizację programów operacyjnych realizowanych w ramach Funduszy Europejskich 2014-2020.

Introduction

We are pleased to present the results of the research on revitalization in gminas for 2018-2019, included in the form of the Final report, carried out as part of the project Statistics for cohesion policy. Support for the monitoring system of cohesion policy in the financial perspective 2014-2020 and programming and monitoring of cohesion policy after 2020, co-financed by the European Union from the funds of the Technical Assistance Operational Programme 2014-2020. This work is a continuation of the study Statistical data on revitalization at the level of gmina carried out in 2017-2018.

The aim of the research work was to obtain from gminas statistical data on revitalization, which will be used to calculate and present to recipients the revitalization indicators necessary to assess the level and scale of activities undertaken in gminas in this matter.

The research covered all gminas in Poland, i.e. 2477 units.

The report contains a concise description of the research tool, a description of the study, an analysis of the data obtained in the study, an analysis of the quality of the study and an assessment of the possibility of using administrative sources to obtain data on revitalization.

In order to maintain the time series of the collected data, the study was carried out with the use of a verified REW form Revitalization in gmina (developed for the implementation of the research work on: Statistical data on revitalization at the level of gmina for 2015-2017).

The subject scope of the study included information on revitalization processes in gminas carried out on the basis of the provisions of: the Act on revitalization and the gmina revitalization programme (GPR) adopted on its basis, the Act on gmina self-government based on the revitalization programme (PR), as well as other forms of implementing the idea of revitalization, e.g. on the basis of the provisions included in strategic documents (IDS), which include, amongst others, the gmina development strategy.

The results obtained during the study were presented in a descriptive form and in the form of result tables: jointly for all types of gminas' activities in the field of revitalization and separately for GPR, PR and IDS.

The quality analysis of the survey was conducted in accordance with the Internal Order of the President of Statistics Poland No. 35 of 28 December 2011 on measuring, assessing and monitoring the quality of statistical surveys in official statistics services.

The Report was accompanied by REW form Revitalization in the gmina with explanations to its preparation (Annex No 1), databases with data for 2018 and 2019 (Annex No 2 and Annex No 3) with the description of fields appearing in the database (Annex No 4), result tables with data for 2018 (Annex No 5), result tables with data for 2019 (Annex No 6) and the List of units participating in the survey (Annex No 7).

I Synteza

Celem głównym pracy badawczej *Pozyskanie danych z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin za lata 2018 – 2019* było zebranie danych statystycznych, które posłużą do wyliczenia i przedstawienia odbiorcy wskaźników z zakresu rewitalizacji niezbędnych do oceny zakresu i skali podejmowanych w gminach działań. Działania rewitalizacyjne, ze względu na wprowadzenie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz możliwości aplikowania przez gminy o środki unijne z przeznaczeniem na rewitalizację, w tym szczególnie w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych, były w ostatnich latach prowadzone bardzo intensywnie. Zgromadzone w trakcie prowadzenia badania dane niezbędne są do oceny skali i zakresu działań rewitalizacyjnych realizowanych na obszarach gmin, w tym objętych gminnymi programami rewitalizacji (GPR).

Obecnie rozpowszechnione działania rewitalizacyjne są odpowiedzią gospodarzy lokalnych samorządów na dziesięciolecie zaniedbań oraz zmiany społeczno-gospodarcze, jakie zaszły w polskim społeczeństwie. Pierwsze działania rewitalizacyjne były podejmowane w oparciu o mało wiarygodne wskaźniki, bez przeprowadzania kompleksowej diagnozy i bez monitorowania efektywności działań. Rewitalizacja najczęściej dotyczyła modernizacji infrastruktury, a nie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społeczno-gospodarczym. Takie początkowe podejście do działań rewitalizacyjnych, pogłębiało degradację części obszarów wymagających interwencji. Działania w obszarze rewitalizacji usystematyzowało wprowadzenie ustawy o rewitalizacji. Przepisy ustawy zdefiniowały podstawowe pojęcia, określiły zasady wyznaczenia obszarów zdegradowanych i rewitalizowanych oraz wskazały mechanizmy pomocne przy realizacji zadań rewitalizacyjnych. Ustawodawca wskazał, że obowiązkową przyczyną zakwalifikowania terenu do obszaru zdegradowanego jest koncentracja negatywnych zjawisk społecznych i, dodatkowo, występowania na tym obszarze negatywnych zjawisk w co najmniej jednym spośród obszarów: gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego. Bardzo ważne jest też to, że w działania rewitalizacyjne, oprócz jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych, zostali włączeni wszyscy mieszkańcy gminy, podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą oraz podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne. Przede wszystkim zaangażowanie mieszkańców oraz lokalnych liderów grup nieformalnych i organizacji pozarządowych w procesy konsultacyjne oraz przy realizacji przedsięwzięć pozwala na uwzględnienie potrzeb mieszkańców zdegradowanych obszarów poddawanych rewitalizacji, stworzenie obszarów przyjaznych człowiekowi i podnoszących jakość jego życia.

Aby móc monitorować proces postępowania działań rewitalizacyjnych statystyka publiczna podjęła się realizacji badań, które dostarczą lokalnym gospodarzom i decydentom informacji o ich przebiegu. Prace nad ustaleniem metodologii i przeprowadzeniem badania pilotażowego rozpoczęły się od realizacji pracy badawczej *Pozyskanie nowych wskaźników z zakresu planowania przestrzennego i budownictwa mieszkaniowego przydatnych do oceny dostępności i jakości usług publicznych*. Zagadnienia związane z rewitalizacją stanowiły tu element działań badawczych. Następne badanie *Dane statystyczne z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin za lata 2015-2017*, już po wprowadzeniu w życie ustawy o rewitalizacji obejmowało tylko zagadnienia rewitalizacji. Badanie to prowadzone było w latach 2017-2018 i pozwoliło na opracowanie metodologii badania oraz zebranie szczegółowych danych za lata 2015-2017. Obecna edycja badania *Pozyskanie danych z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin za lata 2018 – 2019* jest jego kontynuacją. Prace powstały w ramach projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 i 2014-2020. Szerokie zainteresowanie danymi oraz opracowanie metodologii umożliwiło włączenie badania *Rewitalizacja w gminie* do Programu badań statystycznych statystyki publicznej na 2020 r.

W ramach badania rewitalizacji w gminach pozyskano dane za lata 2018 i 2019. Badanie prowadzone było, jako kontynuacja badania *Dane statystyczne z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin*, które obejmowało dane za lata 2015-2017.

Zakres przedmiotowy badania obejmował:

- liczbę programów rewitalizacji przygotowanych w oparciu o ustawę o rewitalizacji lub inną podstawę prawną;
- partycypację społeczną na podstawie art. 6 ust. 3 ustawy o rewitalizacji;

- powierzchnię obszarów zdegradowanych i rewitalizowanych (w hektarach);
- liczbę ludności (w osobach) zamieszkującą tereny zdegradowane i rewitalizowane;
- charakter obszaru objętego gminnym programem rewitalizacji;
- kryteria przeprowadzenia delimitacji obszarów zdegradowanych;
- cele i typy przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- monitorowanie realizacji działań rewitalizacyjnych;
- szacunkowe ramy finansowe (w złotych) programu rewitalizacji, w tym finansowania z funduszy unijnych oraz środków wydatkowanych w roku sprawozdawczym;
- liczbę wyznaczonych Specjalnych Stref Rewitalizacji na podstawie ustawy o rewitalizacji;
- liczbę i powierzchnię obszarów objętych miejscowymi planami rewitalizacji na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2020, poz. 293 z późn. zm.);
- mechanizmy aktualizacji i częstotliwości GPR/PR.

Powyższy zakres przedmiotowy był spójny z zakresem przedmiotowym badania *Dane statystyczne z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin*, które zostało przeprowadzone w latach 2017-2018 na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*.

W badaniu tym podjęta została próba wykorzystania danych ze źródeł administracyjnych. Dla gmin, które starały się o dofinansowanie z funduszy unijnych, analizowane były wojewódzkie wykazy pozytywnie zweryfikowanych programów rewitalizacji oraz w odniesieniu do wszystkich gmin, które otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych - centralny system teleinformatyczny SL2014.

Badanie ankietowe realizowane było przez ankieterów na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*. W obu edycjach kompletność wyniosła ponad 99%. Pomimo, że badanie to było nieobowiązkowe spotkało się z życzliwym przyjęciem respondentów i uzyskano w nim zadowalającą kompletność.

W latach 2018-2019 stale zwiększała się liczba gmin posiadających program rewitalizacji. Na koniec 2019 r. program rewitalizacji posiadało 1517 gmin, tj. o 23 gminy więcej niż w 2018 r. W 2019 r. program rewitalizacji posiadało 61,4% ogółu gmin: 93,2% gmin miejskich, 97,0% miast na prawach powiatu, 46,1% gmin wiejskich i 82,8% gmin miejsko-wiejskich.

Liczba przeprowadzanych konsultacji w procesie rewitalizacji w 2019 roku w gminach posiadających GPR/PR zmniejszyła się ponad dwukrotnie, natomiast liczba procesów konsultacji przeprowadzane przed przyjęciem programu rewitalizacji zmniejszyła się prawie czterynastokrotnie. Sytuacja taka wynika z tego, że większość programów rewitalizacji została uchwalona w latach wcześniejszych. W konsultacjach społecznych na rzecz programów rewitalizacji w gminach, które posiadały GPR lub PR, wzięło udział w 2019 r. - 49,5 tys. osób, a w 2018 r. - 60,6 tys. osób. W przeliczeniu na jeden program rewitalizacji liczba osób biorących udział w konsultacjach społecznych na rzecz GPR/PR w 2019 r. wynosiła średnio 33 osoby, a w 2018 r. - 41 osób. Na potrzeby konsultacji prowadzonych w ramach rewitalizacji powoływane są Komitety Rewitalizacji lub inne organy opiniodawczo-doradcze. W 2019 roku w 335 gminach posiadających GPR działało 289 (272 w roku 2018) komitetów lub organów opiniodawczo-doradczych, w 1182 gminach posiadających PR - 522 (518 w 2018 r.).

W 2019 roku w Polsce 1526 gmin podało informacje o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego. Z liczby tej 335 gmin posiadało GPR, 1167 - PR, 12 IDS. 12 gmin nie posiadało żadnego dokumentu z zakresu rewitalizacji, w tym w 5 gminach trwały prace nad przygotowaniem GPR/PR. Liczba gmin posiadających GPR/PR/IDS, które podały informacje o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego wyniosła 1514 i zwiększyła się w 2019 r. o 15 gmin, tj. o 1,0% w porównaniu do 2018 r. Z 1502 gmin posiadających GPR/PR, które w 2019 r. wyznaczyły obszar zdegradowany, 1474 gminy podały jego obszar. Powierzchnia obszaru zdegradowanego w tych gminach w 2019 r. wynosiła 3846 tys. ha i w porównaniu do 2018 r. powierzchnia wzrosła o 102 tys. ha, tj. o 3,0%. Przeciętnie na jeden obowiązujący GPR/PR, w gminach, które wyznaczyły obszar zdegradowany, przypadało w 2019 r. 2561 ha obszarów zdegradowanych i wzrosło w porównaniu do 2018 r. o 45 ha. Przeciętna liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego dla miast na prawach powiatu, zarówno w 2019 r., jak i w 2018 r., odbiegała znacząco od wartości dla pozostałych rodzajów jednostek. Stanowiła dziewięciokrotność wartości przeciętnej dla kraju i wynosiła 54,5 tys. osób w 2019 r. i 57,0 tys. osób w 2018 r.

Łączna powierzchnia obszarów rewitalizacji w gminach posiadających GPR/PR/IDS wynosiła w 2019 r. 1178,0 tys. ha i zwiększyła się o 1,4 tys. ha w porównaniu do 2018 r. W gminach posiadających GPR powierzchnia rewitalizacji wynosiła 162,0 tys. ha, PR - 1006,8 tys. ha, a IDS - 9,2 tys. ha. Przeciętnie obszar rewitalizacji zajmował 6,7% powierzchni gminy. W przypadku gmin posiadających GPR lub PR stanowił

Średnio 7,0% powierzchni tych gmin. Udział powierzchni rewitalizacji w powierzchni gmin, które posiadały GPR/PR/IDS był silnie zróżnicowany przestrzennie.

W obowiązujących w 2019 roku programach rewitalizacji zaplanowane było 36518 przedsięwzięć na cały okres obowiązywania GPR/PR/IDS, w 2018 roku – 36344 przedsięwzięcia. Przeciętnie w 2019 r. na jeden GPR przypadało 31 przedsięwzięć, na jeden PR przypadały 22 przedsięwzięcia, najmniej na jeden IDS – 3 przedsięwzięcia. Ogólnie w obowiązujących programach rewitalizacji zaplanowano przedsięwzięcia podstawowe i dopuszczalne na kwotę 85,9 mld zł w 2018 r. i 87,5 mld zł w 2019. W przeliczeniu na jeden GPR przeciętny budżet zaplanowany na przedsięwzięcia rewitalizacyjne wyniósł 91,9 mln zł w 2018 r. i 91,6 mln zł w 2019 r., podczas gdy na jeden PR przypadało przeciętnie 48,0 mln zł w 2018 r. i 48,1 mln zł w 2019 r. Przeciętna wartość budżetu przypadająca na jeden program różniła się w zależności od typu gminy. W miastach na prawach powiatu kwota zaplanowanych środków wynosiła 735,8 mln zł dla GPR i 424,3 mln zł dla PR, w gminach miejskich na jeden GPR przypadało przeciętnie 91,3 mln zł zaplanowanych środków, w gminach wiejskich na poziomie około 24,3 mln zł na jeden gminny program rewitalizacji.

Specjalne strefy rewitalizacji obowiązywały w 2019 r. w 11 gminach: w 6 miastach na prawach powiatu, w 3 gminach miejsko-wiejskich i w 2 gminach wiejskich. W porównaniu z 2018 r., specjalną strefę rewitalizacji ustanowiły 4 nowe gminy (2 miasta na prawach powiatu: Świnoujście i Włocławek oraz 2 gminy wiejskie: Malczyce i Waganiec).

W 2019 r. 5 gmin poinformowało o podjęciu prac związanych z opracowaniem i uchwaleniem miejscowych planów rewitalizacji. Obszar objęty zadeklarowanymi przez jednostki miejscowymi planami rewitalizacji będącymi w trakcie przygotowania wynosił 1998 ha.

Na potrzeby delimitacji obszarów zdegradowanych i rewitalizacji łącznie w gminach, które przekazały informację, wskazano na wytypowanie do monitorowania 23544 wskaźników statystycznych z pięciu obszarów tematycznych tj.: społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego i technicznego. Nieco mniej wskazano przy monitorowaniu rezultatów w GPR i PR, tj. 19543 wskaźniki. Tylko jedna gmina poinformowała, że nie korzystała ze wskaźników statystycznych przy wyznaczaniu obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

W ramach realizowanej pracy badawczej prowadzone było rozpoznanie możliwości zasilania zasobów statystyki publicznej danymi z administracyjnych źródeł. W tym celu przeanalizowano wykazy pozytywnie zweryfikowanych wniosków programów rewitalizacyjnych opublikowane przez poszczególne województwa na stronach internetowych oraz ogólnopolski zasób centralnego systemu teleinformatycznego SL2014. Oba źródła danych zawierają informację tylko o tych gminach, które starają się o dofinansowanie ze środków europejskich lub otrzymały takie dofinansowanie, nie stanowią więc źródła pełnej informacji o działaniach rewitalizacyjnych. Mogą natomiast pełnić rolę pomocniczą przy weryfikacji poprawności danych podawanych przez sprawozdawców oraz uzupełniającą o informacje pozwalające na publikowanie wskaźników monitorowania efektów rewitalizacji.

Dane uzyskane w trakcie tego badania wykorzystywane są do wyliczenia wskaźników monitorujących procesy rewitalizacji na potrzeby Krajowej Polityki Miejskiej i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego.

I Executive summary

The main objective of the research work *Statistical data on revitalization at the level of gminas for years 2018 - 2019* was to collect statistical data which will be used to calculate and present to the recipient the revitalization indicators necessary to assess the scope and scale of activities undertaken in gminas. Revitalization activities, due to the introduction of the Act of 9 October 2015 on revitalization and the possibility for gminas to apply for EU funds for revitalization, in particular within the framework of Regional Operational Programmes, have been conducted very intensively over recent years. The data collected in the course of the study are essential to assess the scale and scope of revitalization activities carried out in the areas of gminas, including those covered by gmina revitalization programmes (GPR).

Currently, widespread revitalization measures were undertaken by local government hosts to address decades of neglect and social and economic changes that have taken place in Polish society. The first revitalization measures were undertaken on the basis of unreliable indicators, without a comprehensive diagnosis and without monitoring the effectiveness of the measures. Revitalization most often meant modernising the infrastructure, and not counteracting negative social and economic phenomena. Such an initial approach to revitalization measures deepened the degradation of some areas that required intervention. The activities in the area of revitalization were systematised by the introduction of the Act on revitalization. The provisions of the act defined the basic concepts, set out the principles for the demarcation of degraded and revitalized areas and indicated mechanisms that help conduct revitalization tasks. The legislator indicated that the mandatory cause for classifying an area as a degraded area is the concentration of negative social phenomena and, additionally, the occurrence of negative phenomena in at least one of the following fields: economic, environmental, spatial and functional or technical. It is also essential to include in the revitalization activities all inhabitants of the gmina, entities running or intending to run economic activity in the area of gmina as well as entities running or intending to run social activity in the area of gmina, including non-governmental organisations and informal groups. Primarily, the involvement of inhabitants and local leaders of informal groups and non-governmental organisations in the consultation processes and in the implementation of projects allows to take into account the needs of inhabitants of degraded areas undergoing revitalization, create areas which are friendly to people and improve their quality of life.

In order to be able to monitor the process of revitalization measures, official statistics assumed the task to carry out studies which will provide local hosts and decision-makers with information on the progress of the activities. The works on establishing the methodology and carrying out the pilot study were commenced with the implementation of the research work *Acquiring new indicators in the field of spatial planning and residential housing relevant for the assessing of the availability and quality of public services*. The issues in this work related to revitalization were part of the research activities. The next study *The statistical data on revitalization at the level of gmina for 2015-2017*, after the implementation of the Act on revitalization, covered only revitalization issues. The study was carried out in 2017-2018 and allowed to develop a methodology of study and collect detailed data for 2015-2017. The current edition of the study *Statistical data on revitalization at the level of gminas for years 2018 - 2019* is its continuation. The work was developed as part of the projects co-financed by the European Union under the Technical Assistance Operational Programme 2007-2013 and 2014-2020. The broad interest in the data and the development of the methodology allowed to include the Revitalization in gmina survey in the research programme of official statistics.

The data collected as part of the REW survey Revitalization in gmina covered the reporting years 2018 and 2019.

The scope of the study included the continuation of the collection of data covered by the study *Statistical data on revitalization at the level of gminas*, which was carried out in 2017-2018 on the REW form Revitalization in gmina in respect of:

- Number of revitalization programmes prepared on the basis of the Act on revitalization or other legal basis;
- Social participation pursuant to Article 6(3) of the Act on revitalization;
- Area of degraded and revitalized areas (in ha);
- Population numbers (in persons) living in degraded and revitalized areas;

- The nature of the area covered by the gmina revitalization programme;
- Criteria for delimitation of degraded areas;
- Objectives and types of revitalization activities;
- Monitoring of the implementation of revitalization measures;
- Estimated financial framework (in PLN) of the revitalization programme, including financing from EU funds and expenses incurred in the reporting year;
- Number of demarcated Special Revitalization Zones on the basis of the Act on revitalization;
- Number and size of areas covered by local revitalization plans on the basis of the Act on spatial planning and development;
- Update mechanisms and frequency of GPR/PR.

This study attempts to use data from administrative sources. For the gminas which applied for EU funds - voivodship lists of positively verified revitalization programmes were analysed and for all the gminas which received EU funds - central computerised system SL2014.

The survey was carried out by interviewers on the REW form Revitalization in gmina. In both editions the completeness was over 99%. Despite the fact that the survey was non-mandatory, it was welcomed and obtained a satisfactory completeness.

Over the period 2018-2019, the number of gminas with a revitalization programme constantly increased. At the end of 2019, 1517 gminas had the revitalization programme, i.e. 23 more than in 2018. In 2019, 61.4% of the total number of gminas had the revitalization programme: 93.2% of urban gminas, 97.0% of cities with powiat status, 46.1% of rural gminas and 82.8% of urban-rural gminas.

The number of consultations carried out in the revitalization process in 2019 in gminas with a GPR/PR more than halved, while the number of consultations carried out prior to the adoption of the revitalization programme dropped fourteen times. This situation is due to the fact that most revitalization programmes were adopted in previous years. In 2019, 49.5 thous. people and, in 2018, 60.6 thous. people took part in public consultations for revitalization programmes in gminas which had GPR or PR. Per one revitalization programme, the number of people taking part in public consultations for GPR/PR in 2019 was on average 33, and in 2018 - 41 people. For the purposes of consultations conducted as part of revitalization, Revitalization Committees or other consultative and advisory bodies are appointed. In 2019, there were 289 (272 in 2018) committees or consultative and advisory bodies in 335 gminas with GPR, and 522 (518 in 2018) in 1182 gminas with PR.

In 2019, 1526 gminas in Poland provided information on the demarcation of a degraded area. Out of this number, 335 gminas had GPR, 1167 - PR, 12 IDS. 12 gminas had no document on revitalization, including 5 gminas where works on preparation of GPR/PD were in progress. The number of gminas with GPR/PR/IDS that provided information on the demarcation of a degraded area was 1514 and increased in 2019 by 15 gminas, i.e. by 1.0% compared to 2018. Out of 1502 gminas with GPR/PR/IDS, which demarcated a degraded area in 2019, 1474 gminas reported the size of the area. The area of the degraded area in these gminas in 2019 was 3846 thous. ha and in comparison with 2018 the area increased by 102 thous. ha, i.e. by 3.0%. On average, in 2019, per one valid GPR/PR, there were 2561 ha of degraded areas in the gminas that demarcated a degraded area and this number increased in comparison to 2018 by 45 ha. The average number of inhabitants of a degraded area for cities with powiat status, both in 2019 and 2018, differed significantly from the values for the remaining types of units. It was nine times the national average and amounted to 54.5 thous. people in 2019 and 57.0 thous. people in 2018.

The total size of revitalization areas in gminas with GPR/PR/IDS was 1178.0 thous. ha in 2019 and it increased by 1.4 thous. ha compared to 2018. In gminas with GPR, the revitalization area was 162.0 thous. ha, PR was 1006.8 thous. ha and IDS was 9.2 thous. ha. On average, the revitalization area covered 6.7% of a gmina's area. In the case of gminas with GPR or PR, it represented on average 7.0% of the area of those gminas. The share of revitalization area in the area of gminas with GPR/PR/IDS was spatially highly diversified.

In the revitalization programmes in force in 2019, 36518 activities were planned for the entire duration of GPR/PR/IDS, and in 2018 - 36344 activities. On average, in 2019, there were 31 activities per one GPR, 22 activities per one PR, and the fewest per one IDS - 3 activities. In general, in the existing revitalization programmes, basic and eligible activities were planned for the amount of PLN 85.9 billion in 2018 and PLN

87.5 billion in 2019. Calculated per one GPR, the average budget planned for revitalization activities was PLN 91.9 million in 2018 and PLN 91.6 million in 2019, while per one PR it was on average PLN 48.0 million in 2018 and PLN 48.1 million in 2019. The average value of a budget per programme differed depending on the type of gmina. In cities with powiat status, the amount of planned funding was PLN 735.8 million for GPR and PLN 424.3 million for PR, in urban gminas there was an average of PLN 91.3 million of planned funding per one GPR, in rural gminas, it amounted to about PLN 24.3 million per one gmina revitalization programme.

In 2019, special revitalization zones were in force in 11 gminas: in 6 cities with powiat status, in 3 urban-rural gminas and in 2 rural gminas. Compared to 2018, a special revitalization zone was established by 4 new gminas (2 cities with powiat status: Świnoujście and Włocławek and 2 rural gminas: Malczyce and Waganiec).

In 2019, 5 gminas announced that they had undertaken work on the development and adoption of local revitalization plans. The area covered by the local revitalization plans declared by the units in course of preparation was 1998 ha.

For the needs of delimitation of degraded areas and revitalization, in total, in the gminas which provided the information, 23544 statistical indicators from five thematic areas, i.e.: social, economic, environmental, spatial and functional, and technical, were selected for monitoring. Slightly fewer indicators were indicated in the monitoring of results in GPR and PR, i.e. 19543. Only one gmina reported that it did not use statistical indicators when demarcating degraded areas and revitalization areas.

As part of the research work which was carried out, the possibility of supplying data from administrative sources was identified. For this purpose, lists of positively verified applications for revitalization programmes published by individual voivodships on their websites and the national resource of the central computerised system SL2014 were analysed. Both data sources contain information only on the gminas which applied for or received European funding, and they are not a source of complete information on revitalization activities. Instead, they can play a supporting role in verifying the correctness of the data provided by reporters and supplementing it with information allowing the publication of indicators for monitoring revitalization effects.

The data obtained during this study are used to calculate indicators monitoring revitalization processes for the purposes of the National Urban Policy and the National Strategy for Regional Development.

II Analiza danych

II Data analysis

1. Analiza danych formularzowych

1. Analysis of form data

1.1 Aktywność samorządu gminnego w zakresie rewitalizacji

1.1 Gmina self-government activity in revitalization

W latach 2018-2019 stale zwiększała się liczba gmin posiadających program rewitalizacji. Na koniec 2019 r. program rewitalizacji posiadało 1517 gmin, tj. o 23 więcej niż w 2018 r.

Tablica 1. Liczba gmin, w których obowiązywały programy rewitalizacji (GPR/PR) w latach 2018-2019 według typów gmin

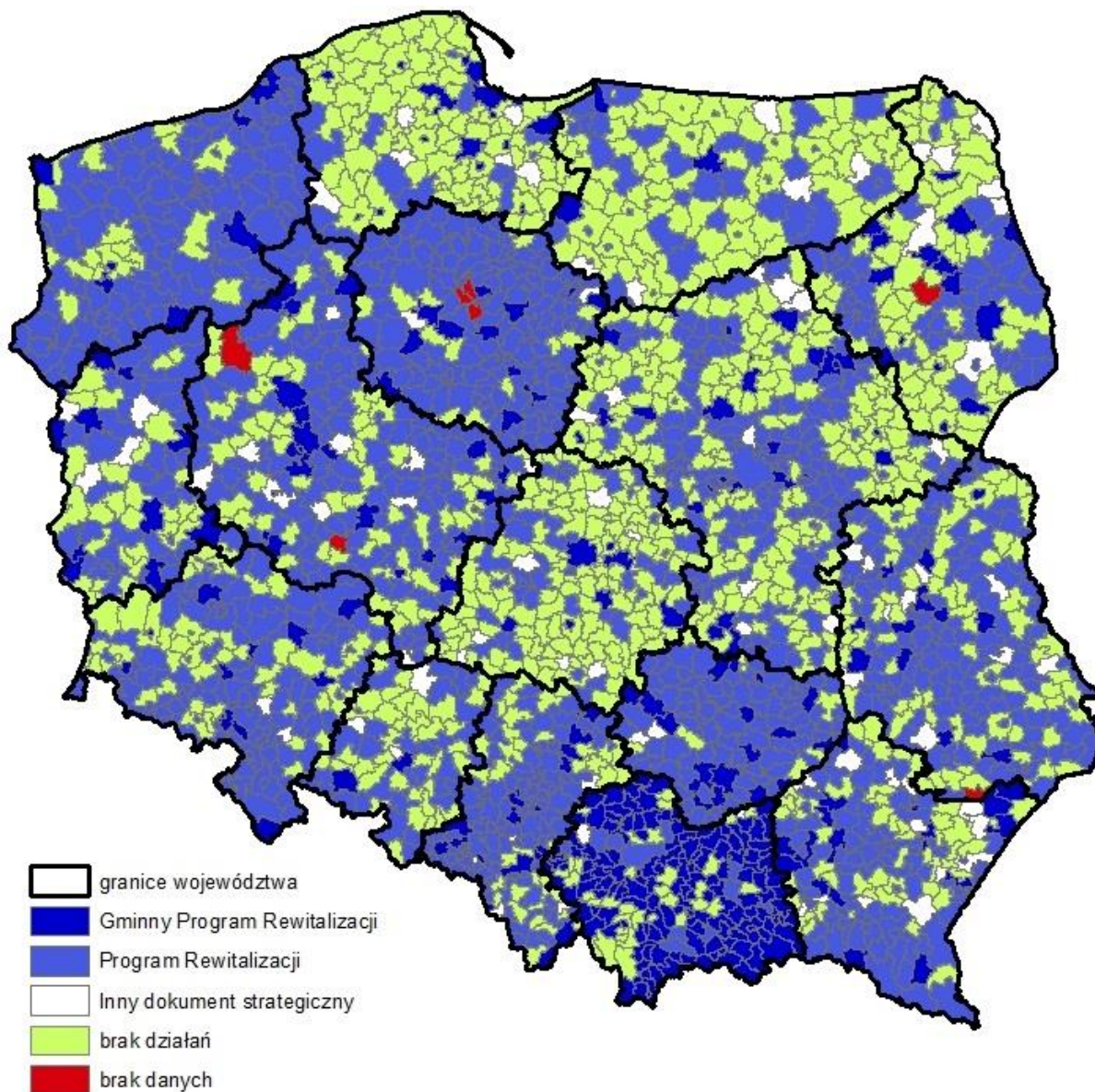
Wyszczególnienie	GPR		PR	
	2018	2019	2018	2019
OGÓŁEM	327	335	1167	1182
GMINY MIEJSKIE	56	57	163	163
MIASTA NA PRAWACH POWIATU	21	21	43	43
GMINY WIEJSKIE	149	154	549	553
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	101	103	412	423

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*

W 2019 r. program rewitalizacji posiadało 61,4% wszystkich gmin w Polsce: 93,2% gmin miejskich, 97,0% miast na prawach powiatu, 46,1% gmin wiejskich i 82,8% gmin miejsko-wiejskich. Dodatkowo, 90 gmin (3,6% ogółu) zadeklarowało prowadzenie w 2019 r. działań rewitalizacyjnych na podstawie dokumentu innego niż program rewitalizacji. Wśród nich najwięcej było gmin wiejskich (71). Łącznie, bez względu na podstawę prawną, w 2019 r. 1607 gmin, tj. 65,1%, prowadziło działania rewitalizacyjne.

Mapa 1. Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2019 r.

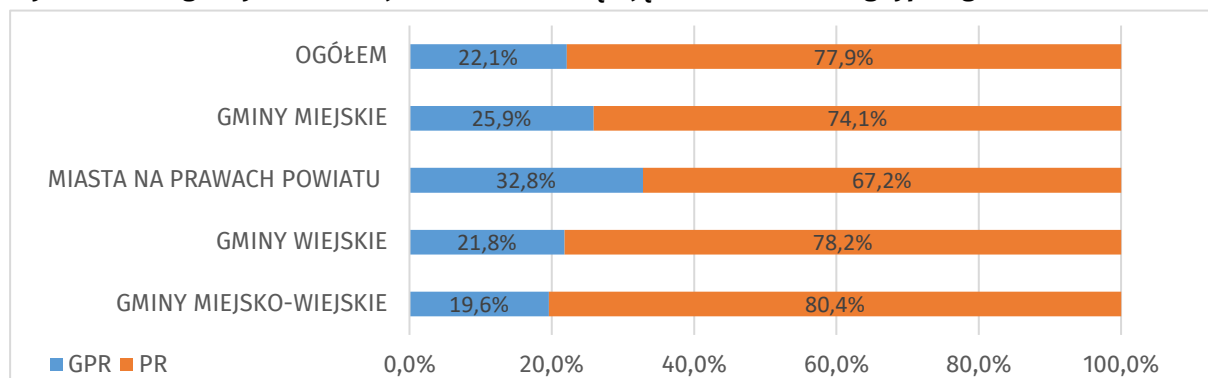
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*

Spośród dostępnych podstaw prawnych przyjmowania programów rewitalizacji, większą popularnością cieszyły się programy rewitalizacji przyjmowane na podstawie ustawy o samorządzie gminnym (PR). Stanowiły one 77,9% wszystkich obowiązujących w 2019 r. dokumentów. Największy udział PR wśród przyjętych dokumentów charakteryzował gminy miejsko-wiejskie (80,4%). Gminne programy rewitalizacji (GPR, przyjęte na podstawie ustawy o rewitalizacji) stanowiły 22,1% przyjętych dokumentów. Ich najwyższy udział odnotowano w przypadku miast na prawach powiatu (dla 32,8% miast na prawach powiatu posiadających program rewitalizacji jest to GPR).

20 gmin, które posiadało w 2019 r. GPR, podało informację, że uchwalilo GPR na podstawie PR, który obowiązywał przed wejściem w życie ustawy o rewitalizacji i zawierał, co najmniej opis procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów gminy oraz diagnozę pozwalającą na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Wykres 1. Programy rewitalizacji (GPR/PR) obowiązujące w 2019 r. według typów gmin (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Zainteresowanie programami rewitalizacji było silnie zróżnicowane między województwami. W 2019 r. najwyższy odsetek gmin (91,2%) zaangażowany był w procesy rewitalizacji w województwie świętokrzyskim. Wysokie, ponad 80%, odsetki odnotowano także w województwach: kujawsko-pomorskim (90,1%), zachodniopomorskim (85,0%) oraz małopolskim (80,8%). Najmniejszy odsetek gmin zaangażowany był w procesy rewitalizacji w województwach pomorskim (26,0%) i łódzkim (29,9%).

W kolejności województw według odsetka gmin posiadających program rewitalizacji w 2019 r. zaszyły jedynie dwie zmiany w porównaniu do roku 2018. Wartość odsetka dla województwa świętokrzyskiego przewyższyła wartość dla województwa kujawsko-pomorskiego, w związku z czym zostało ono liderem zestawienia. Do zmiany doszło także na miejscach 8-9: województwo lubelskie wyprzedziło województwo podkarpackie. Dla pozostałych 12 województw pozycja w zestawieniu za 2018 r. była taka sama, jak pozycja w roku 2019.

W 7 województwach liczba przyjętych programów rewitalizacji nie zmieniła się pomiędzy 2018 a 2019 rokiem. Największą dynamiką przyrostu programów cechowało się województwo świętokrzyskie, w którym było o 6,9% więcej programów rewitalizacji niż w 2018 r.

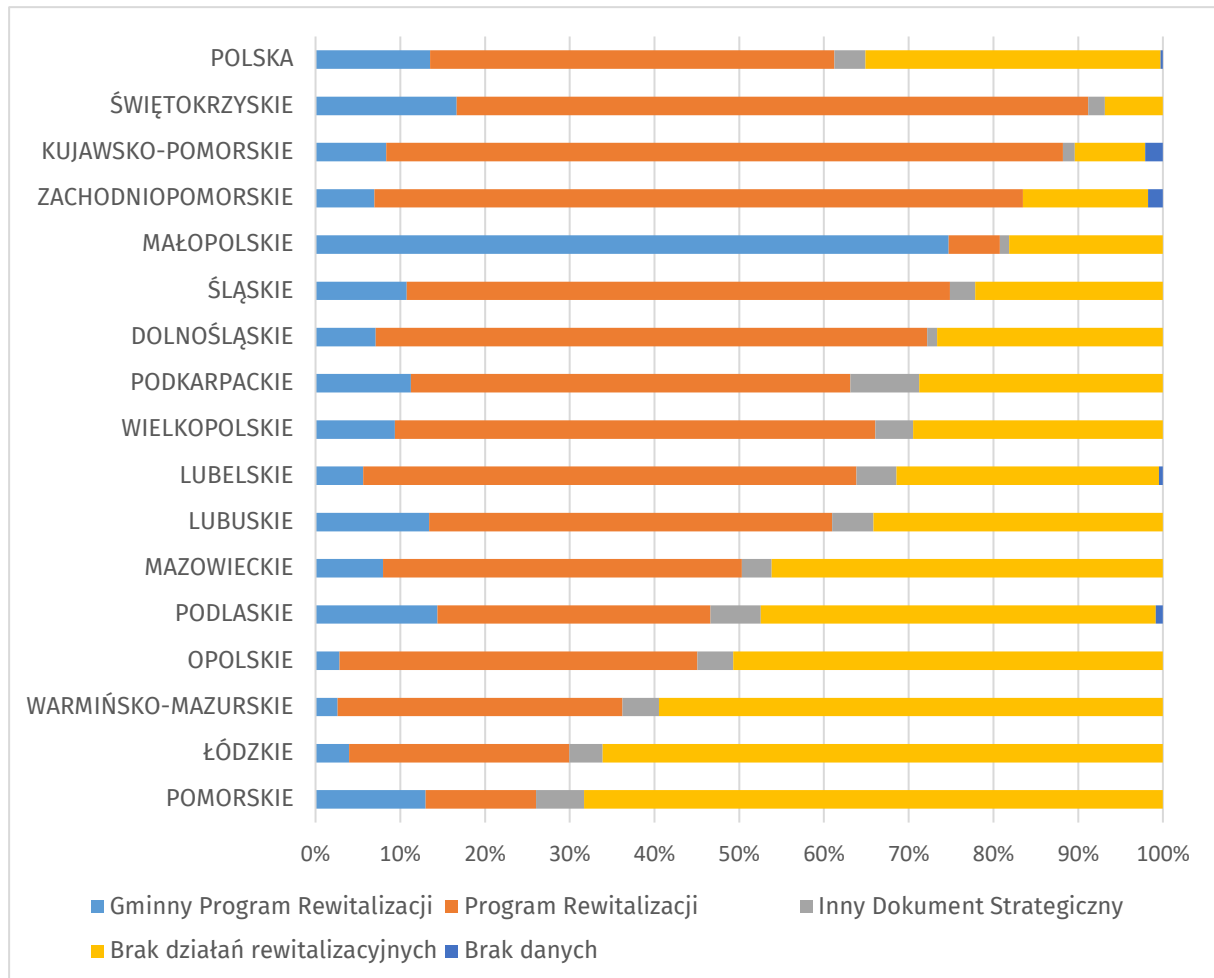
Tablica 2. Programy rewitalizacji (GPR/PR) obowiązujące w latach 2018-2019 według województw

Wyszczególnienie	2018	2019			
	razem	razem	% ogółu gmin	GPR	PR
POLSKA	1494	1517	61,4%	335	1182
DOLNOŚLĄSKIE	122	122	72,2%	12	110
KUJAWSKO-POMORSKIE	125	127	90,1%	12	115
LUBELSKIE	132	136	64,2%	12	124
LUBUSKIE	49	50	61,0%	11	39
ŁÓDZKIE	53	53	29,9%	7	46
MAŁOPOLSKIE	147	147	80,8%	136	11
MAZOWIECKIE	154	158	50,3%	25	133
OPOLSKIE	32	32	45,1%	2	30
PODKARPACKIE	98	101	63,1%	18	83
PODLASKIE	55	55	47,0%	17	38
POMORSKIE	32	32	26,0%	16	16
ŚLĄSKIE	123	125	74,9%	18	107
ŚWIĘTOKRZYSKIE	87	93	91,2%	17	76
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	42	42	36,2%	3	39
WIELKOPOLSKIE	149	148	66,1%	21	127
ZACHODNIOPOMORSKIE	94	96	85,0%	8	88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Województwo małopolskie było jedynym, w którym dominowały gminy posiadające GPR (stanowiły one 92,5% ogółu gmin w województwie posiadających GPR lub PR). W przypadku województwa pomorskiego, liczba gmin posiadających GPR i PR była równa. Pozostałe województwa cechowały się dominacją programów rewitalizacji przyjętych na podstawie ustawy o samorządzie gminnym. Spośród tych województw, najmniejszy odsetek gmin posiadających GPR odnotowano w województwach: zachodniopomorskim (8,3%), warmińsko-mazurskim (7,1%) i opolskim (6,3%).

Wykres 2. Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2019 r. według województw (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Ponad połowa gmin, która posiadała w 2019 r. program rewitalizacji, zadeklarowała, że pierwszym rokiem jego obowiązywania był 2017 r. (55,4% wszystkich obowiązujących dokumentów, dla GPR – 57,6%, dla PR – 54,7%). Więcej niż 1/4 wszystkich programów obowiązuje od 2016 r. (26,0%, dla GPR – 29,6%, dla PR – 25,0%). Początek obowiązywania programu w latach 2018-2019 zadeklarowało łącznie 15,6% gmin (dla GPR – 12,2%, dla PR – 16,5%).

Najczęstszymi podawanymi przez gminy końcowymi latami obowiązywania GPR/PR są lata 2023 (64,6% ogółu GPR i PR) oraz 2022 (12,2% ogółu GPR i PR). Lata zakończenia programu różnią się znacząco w zależności od posiadanego programu. W 2023 r. zakończyć się ma 39,7% obowiązujących w 2019 r. GPR oraz 71,7% PR. Dаты końcowe późniejsze niż 2023 r. zadeklarowało 33,1% gmin posiadających w 2019 r. GPR oraz 5,9% gmin posiadających w 2019 r. PR. W 2020 r. zakończyć się ma 10,2% programów (11,9% GPR oraz 9,7% PR).

W 2019 r. 13 gmin prowadziło prace nad przyjęciem programu rewitalizacji w kolejnych latach. Były 4 gminy miejskie, 7 gmin wiejskich i 2 gminy miejsko-wiejskie. 11 spośród nich w 2019 r. nie prowadziło działań rewitalizacyjnych, dwie natomiast – realizowały zadania z zakresu rewitalizacji w oparciu o inny dokument strategiczny.

1.2 Partycypacja społeczna w zakresie rewitalizacji

1.2 Social participation in revitalization

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji.

Gminy posiadające dokumenty strategiczne z zakresu rewitalizacji

W 2019 roku w gminach, które posiadały program rewitalizacji (GPR lub PR), przeprowadzono 740 procesów konsultacji społecznych dotyczących rewitalizacji, natomiast w 2018 r. - 1613 (tablica 3.). Najwięcej procesów konsultacji przeprowadzanych zostało w trakcie realizacji programu rewitalizacji: 710 w 2019 r. i 1203 w 2018 r. Różnica ta wynika z faktu, iż większość programów została uchwalona we wcześniejszych latach. Po zakończeniu realizacji programu rewitalizacji w gminach nie zostały przeprowadzone procesy konsultacji społecznych.

Porównując liczbę przeprowadzonych procesów konsultacji społecznych w obu okresach objętych badaniem widać znaczącą różnicę, w 2019 r. przeprowadzono ich o 873 (tj. o 54%) mniej niż w 2018 r.

Tablica 3. Liczba przeprowadzonych procesów konsultacji społecznych na potrzeby obowiązujących w latach 2018 i 2019 programów rewitalizacji (GPR/PR) według typów gmin

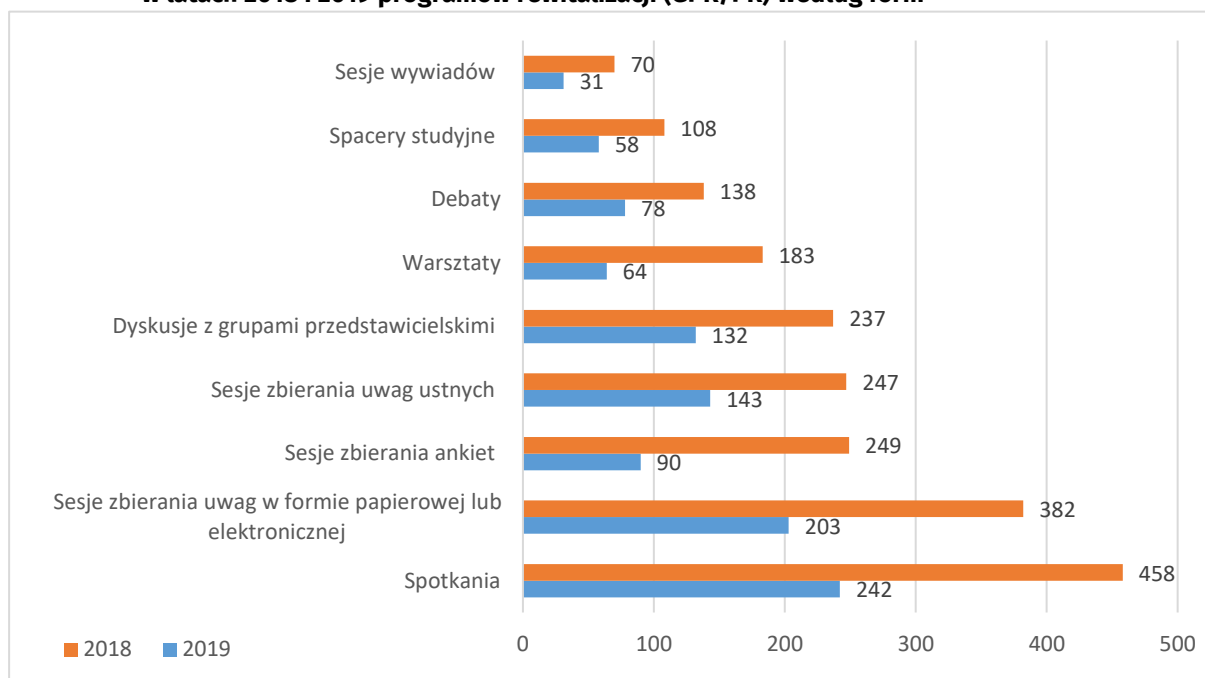
Wyszczególnienie	Ogółem		Przed przyjęciem przez radę gminy programu rewitalizacji		W trakcie realizacji programu rewitalizacji	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
POLSKA	1613	740	410	30	1203	710
GMINY MIEJSKIE	218	136	20	-	198	136
MIASTA NA PRAWACH POWIATU	122	64	15	-	107	64
GMINY WIEJSKIE	770	307	243	25	527	282
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	503	233	132	5	371	228

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Procesy konsultacji społecznych prowadzone były w różnych formach. Spośród 9 form poddanych badaniu i wymienionych w ustawie o rewitalizacji, gminy posiadające program rewitalizacji (GPR lub PR), najczęściej wskazały: spotkania, sesje zbierania uwag w formie papierowej lub elektronicznej (jest to obowiązkowa forma konsultacji dla GPR), sesje zbierania uwag ustnych.

Porównując preferencje, co do form konsultacji przeprowadzonych w 2018 r. oraz w 2019 r. nie stwierdzono znaczących różnic.

Wykres 3. Liczba konsultacji społecznych przeprowadzonych w gminach na potrzeby obowiązujących w latach 2018 i 2019 programów rewitalizacji (GPR/PR) według form

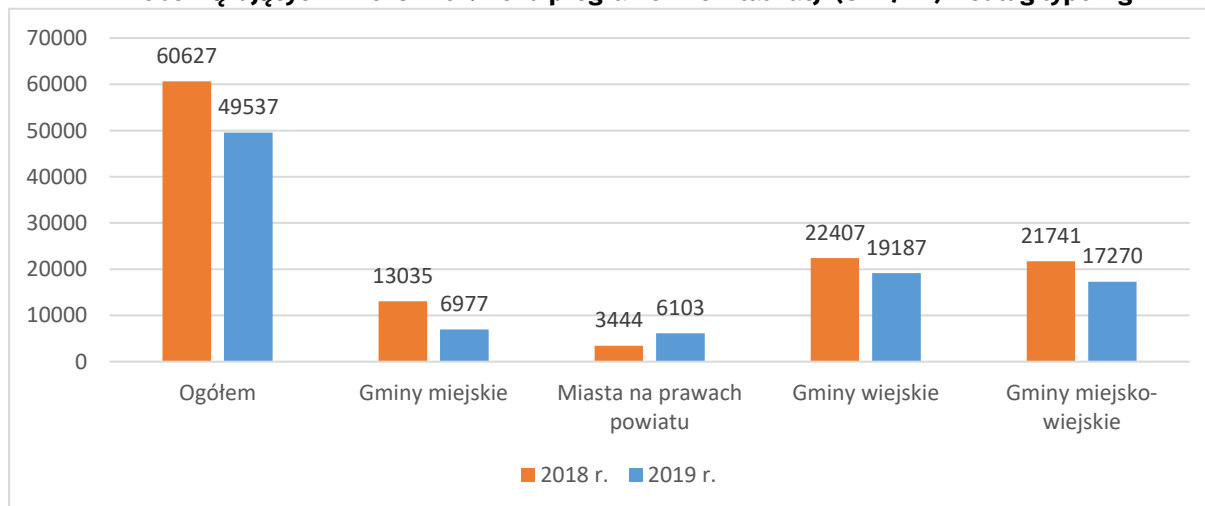
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*

W konsultacjach społecznych na rzecz programów rewitalizacji w gminach, które posiadały GPR lub PR wzięto udział w 2019 r. - 49,5 tys. osób, a w 2018 r. - 60,6 tys. osób.

Najwięcej uczestników w konsultacjach społecznych wykazano w gminach wiejskich, tj. w 2018 r. - 22407 osób, co stanowiło 37,0% wszystkich uczestników, a w 2019 r. - 19187 osób (38,7%).

W przeliczeniu na jeden program rewitalizacji liczba osób biorących udział w konsultacjach społecznych na rzecz GPR/PR w 2019 r. wynosiła średnio 33, a w 2018 r. - 41 osób.

Wykres 4. Liczba uczestników konsultacji społecznych przeprowadzonych w gminach na potrzeby obowiązujących w 2018 i 2019 roku programów rewitalizacji (GPR/PR) według typów gmin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*

W ramach procesów konsultacji zgłoszono około 11,6 tys. uwag do PR lub GPR (7,6 tys. w 2018 roku oraz 4,0 tys. w 2019 roku). Średnio na jeden program w 2018 r. przypadało 5 zgłoszonych uwag, a w 2019 r. - 3 uwagi.

W ramach sesji zbierania uwag w formie papierowej i elektronicznej zgłoszono ogółem 6,8 tys. uwag, w tym 34,8% wpłynęło w formie elektronicznej. Około 6,8 tys. (w 2018 r. 4,0 tys. w 2019 r. 2,8 tys.) uwag zostało uwzględnionych w całości lub częściowo, co stanowiło 58,4% wszystkich zgłoszonych uwag.

W 2019 r. w 17 gminach zgłoszono 128 uwag, które nie zostały uwzględnione, ponieważ - jak wynika z wyjaśnień od części jednostek - zgłoszone uwagi nie dotyczyły rewitalizacji.

Na potrzeby konsultacji działań prowadzonych w ramach rewitalizacji powoływane są Komitety Rewitalizacji lub inne organy opiniodawczo-doradcze. W tabelicy 4. podano informację o liczbie, składzie osobowym i zebraniach działających Komitetów Rewitalizacji lub innych organach w gminach posiadających samodzielny program rewitalizacji (GPR lub PR).

W 2019 roku w 335 gminach posiadających GPR działało 289 Komitetów Rewitalizacji lub organów opiniodawczo-doradczych, w 1182 gminach posiadających PR – 522. W 2018 roku w 327 gminach posiadających GPR działały 272 Komitety Rewitalizacji lub organy opiniodawczo-doradcze, w gminach posiadających PR – 518. W 2019 r. działało o 21 Komitetów Rewitalizacji lub organów opiniodawczo-doradczych więcej niż w roku 2018.

W 46 gminach posiadających GPR nie było wykazanych działających w dniu 31 XII 2019 r. (w 2018 r. 61 gmin) Komitetów Rewitalizacji lub innych organów opiniodawczo-doradczych. Brak wykazania Komitetów Rewitalizacji jednostki tłumaczyły m. in. tym, że:

- Komitety Rewitalizacji zostały powołane w 2020 r.,
- trwają prace przygotowawcze do powołania Komitetów Rewitalizacji,
- Komitet Rewitalizacji był powołany na czas tworzenia GPR,
- brakuje chętnych do udziału w pracach Komitetu Rewitalizacji,
- brak potrzeby powołania Komitetu,
- nie powołano Komitetu ze względu na brak wymogu jego ustanowienia.

W większości przypadków gminy podawały, że nie powołano Komitetu Rewitalizacji (lub że powołany Komitet Rewitalizacji nie podjął działań), bez wyjaśnienia z jakiej przyczyny nie został on powołany.

Zdarzało się, że na terenie gminy działał więcej niż jeden Komitet Rewitalizacji lub organ pełniący funkcje opiniodawczo-doradcze. W 2019 r. 5 gmin posiadających GPR i 22 gminy posiadające PR zgłosiło taką sytuację, natomiast w 2018 r. było 28 takich gmin.

W 2019 r. łącznie w pracę tych organów zaangażowane było 9,6 tys. osób. Liczba członków Komitetów Rewitalizacji lub innych organów opiniodawczo-doradczych wynosiła średnio 12 osób w przeliczeniu na jeden komitet/organ (GPR/PR).

W gminach posiadających GPR łączna liczba członków Komitetów Rewitalizacji/organów opiniodawczo-doradczych wyniosła 3,6 tys. osób, czyli przeciętnie – 12 osób w jednym komitecie. Natomiast w gminach posiadających PR łącznie liczba członków wynosiła 6,0 tys. osób, czyli przeciętnie – 11 osób w jednym komitecie.

W badaniu poproszono o wskazanie liczby członków reprezentujących: organizacje pozarządowe lub podmioty zrównane z nimi w prawach, mieszkańców zamieszkałych na obszarze rewitalizacji, przedstawicieli przedsiębiorstw/przedsiębiorców z sektora prywatnego. W gminach posiadających GPR/PR wśród członków Komitetów Rewitalizacji lub innych organów pełniących funkcje opiniodawczo-doradcze licznie reprezentowani byli mieszkańcy (22,8% składu) i przedstawiciele organizacji pozarządowych lub podmiotów zrównanych z nimi w prawach (15,5% składu). Przedsiębiorcy stanowili 8,8% członków działających w gminnych Komitetach Rewitalizacji lub w innych organach pełniących funkcje opiniodawczo-doradcze.

W 2019 roku odbyło się 870 zebrań Komitetów Rewitalizacji lub innych organów opiniodawczo-doradczych. Porównując dane z obu okresów objętych badaniem (2018 r. oraz 2019 r.), dotyczące członków Komitetów Rewitalizacji lub innych organów i przeprowadzonych zebrań, nie zidentyfikowano znaczących różnic.

Tablica 4. Komitety Rewitalizacji lub inne organy pełniące funkcje opiniodawczo-doradcze powołane w gminach na potrzeby obowiązujących w 2018 i 2019 roku programów rewitalizacji (GPR/PR)

Wyszczególnienie	Ogółem		GPR		PR	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Liczba działających Komitetów Rewitalizacji oraz organów opiniodawczo-doradczych.....	790	811	272	289	518	522
Liczba zebrań Komitetów Rewitalizacji oraz organów opiniodawczo-doradczych.....	1000	870	406	378	594	492
Liczba członków Komitetów Rewitalizacji oraz organów opiniodawczo-doradczych.....	9221	9583	3379	3594	5842	5989
w tym liczba przedstawicieli:						
- organizacji pozarządowych lub podmiotów zrównanych z nimi w prawach.....	1399	1487	588	631	811	856
w tym spółdzielni socjalnych.....	73	72	23	22	50	50
- mieszkańców obszaru rewitalizacji.....	2047	2188	740	818	1307	1370
- przedsiębiorstw/przedsiębiorców z sektora prywatnego.....	818	848	371	394	447	454

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Gminy prowadzące prace nad programem rewitalizacji w 2019 roku

W 2019 r. było 13 gmin (w tym 3 gminy mające IDS), które nie posiadały uchwalonych, samodzielnych programów rewitalizacji, ale prowadziły prace nad GPR lub PR, natomiast w 2018 roku takich gmin było 30, z tego 13 gmin w 2019 r. wdrożyło już programy rewitalizacji (GPR – 6 gmin i PR – 7 gmin).

W 2019 r. w 7 gminach, które nie posiadały uchwalonych, samodzielnych programów rewitalizacji (GPR, PR), zostały przeprowadzone 22 procesy konsultacji społecznych, z tego 9 konsultacji przeprowadzono w 2 jednostkach, które posiadały IDS. W konsultacjach wzięło udział około 1,0 tys. uczestników i zgłoszono 158 uwag. W jednej gminie, w ramach przygotowań do programu rewitalizacji, powołano jeden Komitet Rewitalizacji, w którym zasiadało 16 członków. W 2019 roku organ ten przeprowadził jedno zebranie.

1.3 Obszar zdegradowany

1.3 Degraded area

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego stanowi pierwszy etap działań prowadzących do wskazania terytorium gminy, na którym będzie prowadzona rewitalizacja.

W 2019 roku w Polsce 1526 gmin podało informacje o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego, z tego:

- 335 gmin posiadało GPR,
- 1167 gmin posiadało PR,
- 12 gmin posiadało IDS,
- 12 gmin nie posiadało żadnego dokumentu z zakresu rewitalizacji, w tym w 5 gminach trwały prace nad przygotowaniem GPR/PR.

Liczba gmin posiadających GPR/PR/IDS, które podały informacje o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego wyniosła 1514 i zwiększyła się w 2019 r. o 15 gmin, tj. o 1,0% w porównaniu do 2018 r.

Zarówno w 2019 r., jak i w 2018 r., ok. 47% gmin, które podały informację o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego, były gminami wiejskimi.

Tablica 5. Liczba gmin posiadających GPR/PR/IDS, które podały informacje o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego w latach 2018-2019 według typów gmin

Wyszczególnienie	2018			2019		
	GPR	PR	IDS	GPR	PR	IDS
OGÓŁEM	327	1161	11	335	1167	12
GMINY MIEJSKIE	56	162	-	57	162	-
MIASTA NA PRAWACH POWIATU	21	42	-	21	42	-
GMINY WIEJSKIE	149	549	5	154	548	6
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	101	408	6	103	415	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Z 1502 gmin posiadających GPR/PR, które w 2019 r. wyznaczyły obszar zdegradowany, 1474 gmin podały jego obszar. Powierzchnia obszaru zdegradowanego w tych gminach w 2019 r. wynosiła 3846 tys. ha. W porównaniu do 2018 r. powierzchnia obszaru zdegradowanego wzrosła o 102 tys. ha, tj. o 3,0%, a liczba gmin, które ją podały wzrosła o 14 jednostek, tj. o 1,0%.

Tablica 6. Obszary zdegradowane w gminach realizujących procesy rewitalizacji (GPR/PR) w latach 2018-2019 według typów gmin i województw²

Wyszczególnienie	Liczba gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany		Liczba gmin, które podały powierzchnię obszaru zdegradowanego		Powierzchnia obszaru zdegradowanego w tys. ha		Liczba wydzielonych podobszarów dla obszaru zdegradowanego	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
	POLSKA	1488	1 502	1451	1474	3744,0	3846,4	5294
GMINY MIEJSKIE	218	219	212	215	88,7	91,0	615	635
MIASTA NA PRAWACH POWIATU	63	63	59	59	107,5	102,3	265	267
GMINY WIEJSKIE	698	702	495	692	2068,1	2094,3	2529	2565
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	509	518	685	508	1479,7	1558,8	1885	1918
DOLNOŚLĄSKIE	122	121	114	117	184,3	178,3	435	434
KUJAWSKO-POMORSKIE	125	127	125	127	279,7	274,3	341	343
LUBELSKIE	132	135	131	135	462,7	490,5	422	441
LUBUSKIE	48	49	47	48	119,2	128,0	160	168
ŁÓDZKIE	53	53	51	52	39,2	53,8	145	146
MAŁOPOLSKIE	147	147	146	146	300,7	300,9	679	673
MAZOWIECKIE	154	156	148	151	359,8	365,6	691	703
OPOLSKIE	31	30	30	30	30,3	28,9	81	80
PODKARPACKIE	98	101	97	100	291,6	286,8	318	333
PODLASKIE	55	55	55	55	206,2	206,2	239	236
POMORSKIE	32	32	32	32	36,8	36,9	74	76
ŚLĄSKIE	123	125	114	117	162,7	166,0	352	361
ŚWIĘTOKRZYSKIE	85	90	84	89	267,1	302,9	321	335
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	40	39	39	39	42,9	50,4	72	85
WIELKOPOLSKIE	149	146	147	144	492,4	493,2	546	524
ZACHODNIOPOMORSKIE	94	96	91	92	468,4	483,7	418	447

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

² Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem” (uwaga ogólna do całego dokumentu).

Pozyskanie informacji o powierzchni obszaru zdegradowanego nie było możliwe dla wszystkich gmin posiadających GPR/PR. W gminach, które nie podały powierzchni obszaru zdegradowanego został on wyznaczony w formie opisowej lub wyznaczony na mapach.

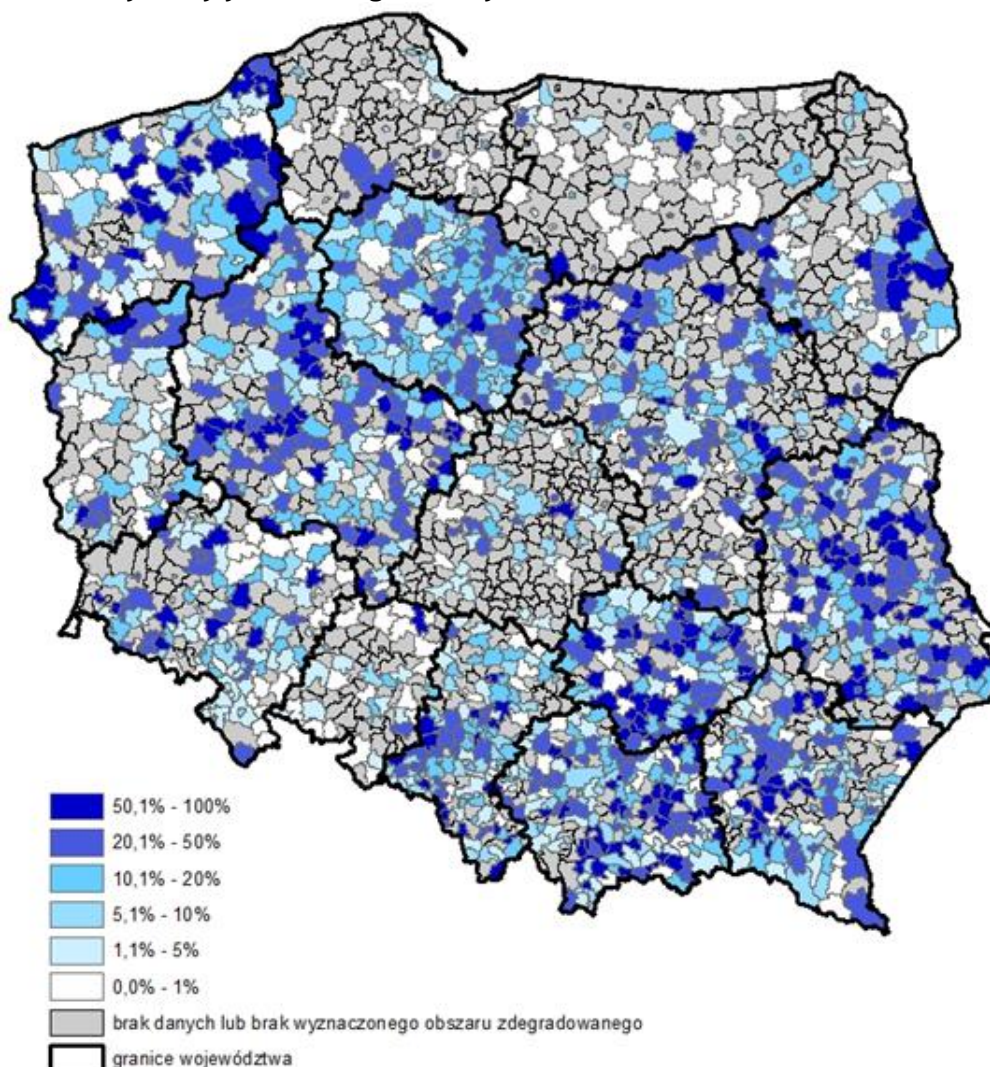
W 2019 r. 28 gmin posiadających GPR/PR nie podało powierzchni obszaru zdegradowanego, z tego w 5 gminach posiadających GPR i w 23 gminach posiadających PR. Liczba takich gmin zmniejszyła się w porównaniu do 2018 r. o 9 jednostek.

Zarówno w 2018 r., jak i w 2019 r. największe braki informacyjne w tym zakresie wystąpiły dla gmin województwa śląskiego.

Udział wskazanych przez gminy realizujące GPR/PR/IDS powierzchni obszarów zdegradowanych w powierzchni tych gmin ogółem kształtował się w 2019 roku na poziomie 21,8%.

Liczba wydzielonych podobszarów dla obszaru zdegradowanego wyniosła w 2019 r. 5385 i wzrosła w porównaniu do 2018 r. o 91 obszarów. W gminach wiejskich, na które przypada największa powierzchnia obszaru zdegradowanego (54,4% w 2019 r. i 55,2% w 2018r. powierzchni obszarów zdegradowanych ogółem), wydzielono największą liczbę podobszarów – 48% zarówno w 2018 r. i 2019 r.

Mapa 2. Udział powierzchni obszaru zdegradowanego w powierzchni gmin posiadających GPR/PR/IDS, które wyznaczyły obszar zdegradowany w 2019 r. (w %)

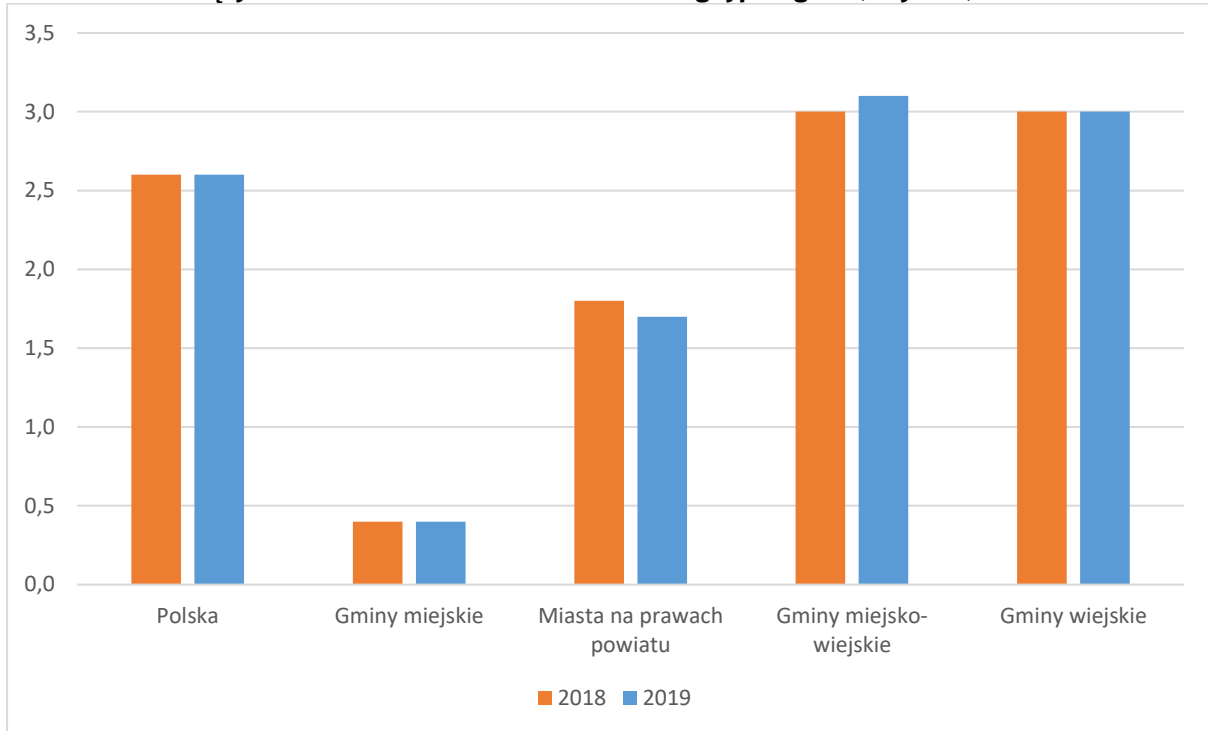

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Przeciętnie na jeden obowiązujący GPR/PR, w gminach, które wyznaczyły obszar zdegradowany, przypadło w 2019 r. 2 561 ha obszarów zdegradowanych i wzrosło w porównaniu do 2018 r. o 45 ha.

Wielkość obszaru zdegradowanego różniła się znacząco między gminami i wynosiła od kilku hektarów (w 5 gminach w 2019 r. i w 4 gminach w 2018 r. powierzchnia wynosiła mniej niż 10 ha) do 30 tys. ha w 2019 r. i w 2018 r.

Wykres 5. Przeciętna powierzchnia obszaru zdegradowanego w przeliczeniu na jedną gminę, w której obowiązywał GPR/PR w latach 2018–2019 według typów gmin (w tys. ha)

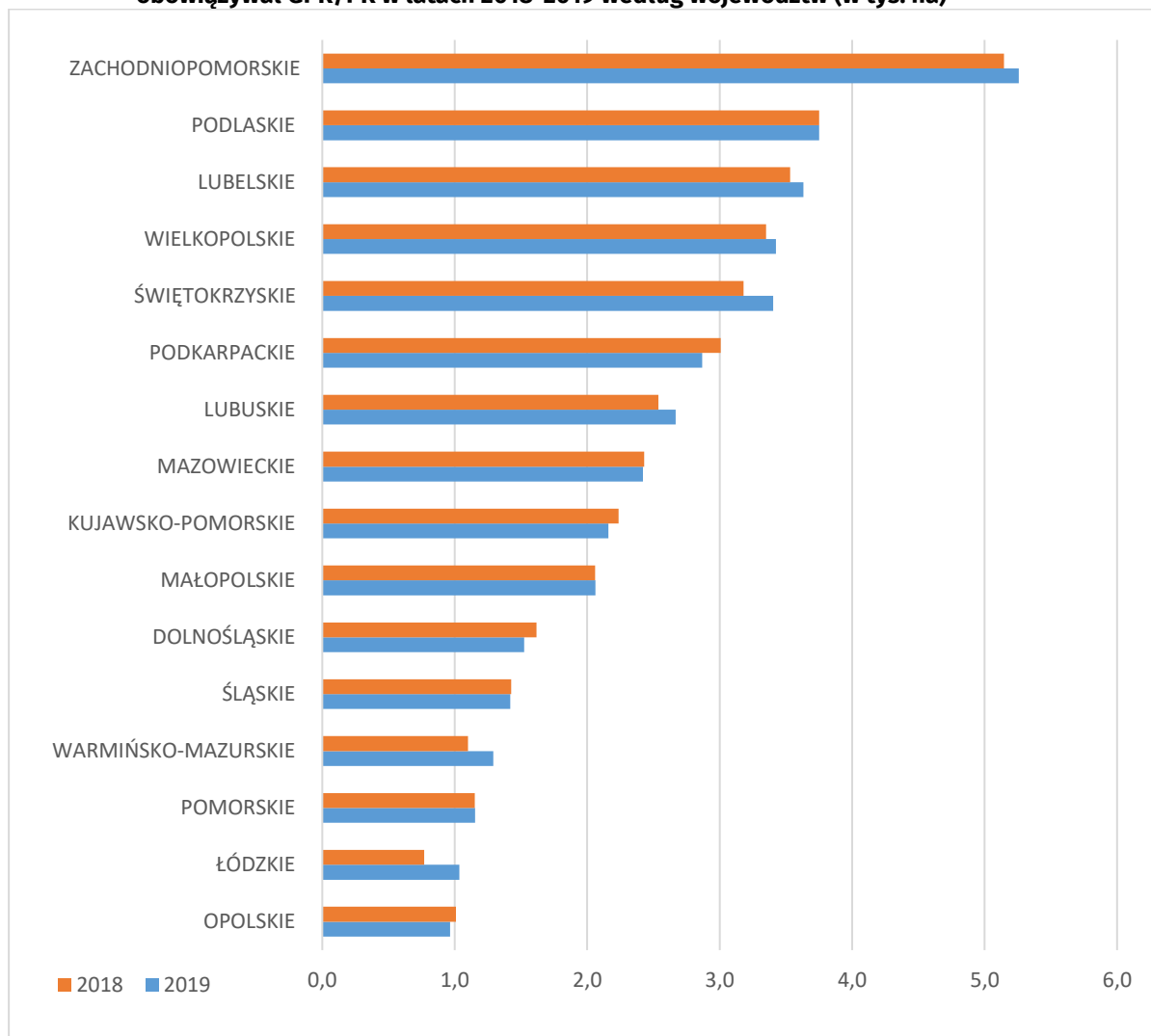

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Przeciętna powierzchnia obszaru zdegradowanego w 2019 r. wynosiła 2,6 tys. ha i nie zmieniła się w porównaniu do 2018 r. Powierzchnia obszaru zdegradowanego różniła się znacząco między poszczególnymi typami gmin. Największe obszary zdegradowane zostały wyznaczone w 2019 r. na obszarze gmin miejsko - wiejskich (przeciętnie na jedną gminę – 3,1 tys. ha) oraz wiejskich (3,0 tys. ha). Najmniejsze natomiast obszary tereny położone były na obszarze gmin miejskich (0,4 tys. ha). Na terenie miast na prawach powiatu powierzchnia obszaru zdegradowanego wynosiła 1,7 tys. ha.

Wykres 6. Przeciętna powierzchnia obszaru zdegradowanego w przeliczeniu na jedną gminę, w której obowiązywał GPR/PR w latach 2018-2019 według województw (w tys. ha)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Pod względem powierzchni największe obszary zdegradowane w 2019 r. wyznaczono w województwach: zachodniopomorskim (5,3 tys. ha na jedną gminę/obszar), podlaskim, lubelskim, wielkopolskim i świętokrzyskim (ponad 3 tys. ha na jedną gminę/obszar).

Najmniejsza przeciętna powierzchnia obszaru zdegradowanego została wyznaczona w województwach opolskim i łódzkim i wynosiła ok. 1 tys. ha. Przeciętna powierzchnia obszaru zdegradowanego w 2019 r., w porównaniu do 2018 r., wzrosła w 10 województwach – najczęściej w województwie łódzkim (o 0,3 tys. ha), a zmniejszyła się w 5 województwach – największy spadek wystąpił w województwach podkarpackim, dolnośląskim i kujawsko-pomorskim (o 0,1 tys. ha).

Tablica 7. Wybrane dane na temat obszaru zdegradowanego w gminach posiadających GPR/PR w momencie jego ustanowienia w latach 2018-2019 według typów gmin i województw

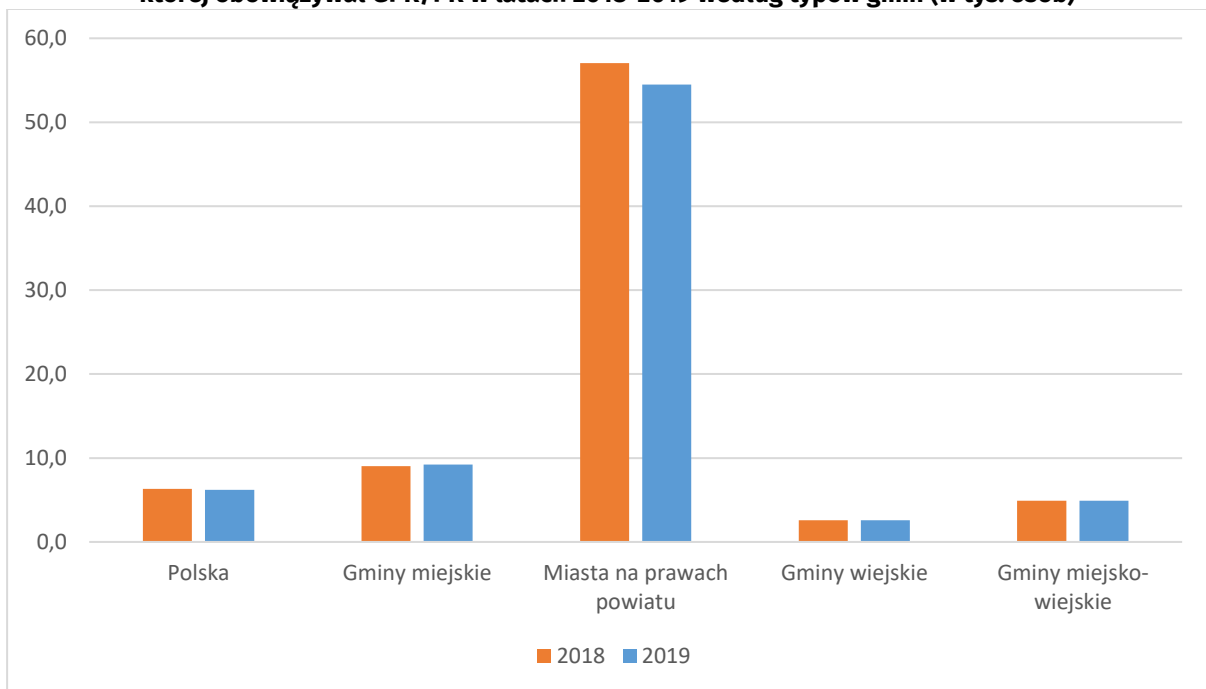
Wyszczególnienie	Liczba gmin, które podały liczbę osób zamieszkujących obszar zdegradowany		Liczba osób zamieszkujących obszar zdegradowany w momencie jego ustanowienia w tys. osób	
	2018	2019	2018	2019
POLSKA	1412	1439	8927,9	8955,5
GMINY MIEJSKIE	202	206	1826,8	1899,7
MIASTA NA PRAWACH POWIATU	52	52	2966,6	2833,7
GMINY WIEJSKIE	669	680	1735,6	1769,6
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	489	501	2398,9	2452,5
DOLNOŚLĄSKIE	113	116	751,2	624,2
KUJAWSKO-POMORSKIE	124	126	470,5	452,8
LUBELSKIE	129	133	489,2	532,8
LUBUSKIE	46	47	233,2	235,8
ŁÓDZKIE	48	49	439,2	441,0
MAŁOPOLSKIE	136	135	946,7	937,7
MAZOWIECKIE	141	145	842,5	853,4
OPOLSKIE	31	30	217,2	214,6
PODKARPACKIE	94	98	571,6	590,2
PODLASKIE	54	54	312,4	311,9
POMORSKIE	32	32	256,5	262,5
ŚLĄSKIE	107	109	1156,8	1182,1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	82	88	386,2	419,3
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	38	38	279,7	280,0
WIELKOPOLSKIE	147	145	1004,7	1000,3
ZACHODNIOPOMORSKIE	90	94	570,3	616,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

W 2019 r. w 1439 gminach, które podały informację o liczbie osób zamieszkujących obszar zdegradowany w momencie jego ustanowienia mieszkało 8955,5 tys. osób. W porównaniu do 2018 r. liczba ta wzrosła o 27,6 tys. osób.

Przeciętnie obszar zdegradowany wyznaczony w gminach z obowiązującym GPR/PR, które podały tę wartość, zamieszkiwało w 2019 r. 6223 osób, a w 2018 r. - 6323. Liczba mieszkańców zamieszkujących obszar zdegradowany wahała się od kilkunastu osób (w 5 gminach było to mniej niż 200 osób) do niemal 270 tys. osób.

Wykres 7. Przeciętna liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego w przeliczeniu na jedną gminę, w której obowiązywał GPR/PR w latach 2018-2019 według typów gmin (w tys. osób)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

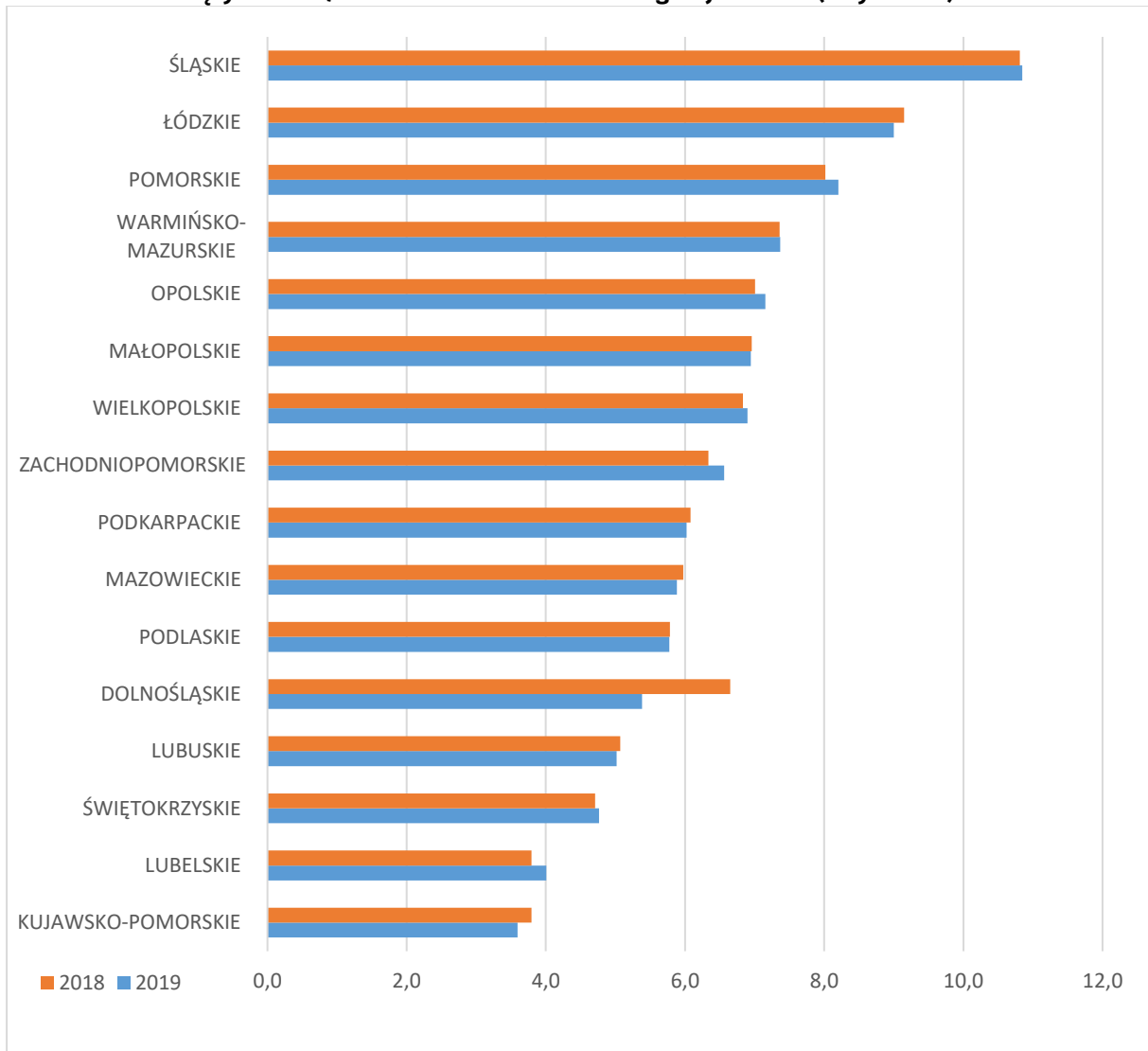
Przeciętna liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego dla miast na prawach powiatu w przeliczeniu na jedną gminę, w której obowiązywał GPR/PR, zarówno w 2019 r. jak i w 2018 r., odbiegała znacząco od wartości dla pozostałych rodzajów jednostek. Stanowiła ona dziewięciokrotność wartości przeciętnej dla kraju i wynosiła 54,5 tys. osób w 2019 r. i 57,0 tys. osób w 2018 r.

Na tak wysoką wartość przeciętnej liczby mieszkańców w tym rodzaju jednostek miały wpływ miasta o wysokiej liczbie ludności zamieszkującej obszar zdegradowany, a zwłaszcza miasta, które wykazały powyżej 100 tys. mieszkańców obszaru zdegradowanego. W 2019 r. na 52 miasta na prawach powiatu było to 8 miast w 2019 r., a w 2018 r. 9 miast.

W gminach miejskich przeciętna liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego wynosiła blisko 1,5 wartości przeciętnej dla kraju (9,2 tys. w 2019 r. i 9,0 tys. w 2018 r. osób na jedną gminę/obszar). W gminach wiejskich liczba mieszkańców obszarów zdegradowanych stanowiła około 40% przeciętnej dla kraju (2,6 tys.) w 2019 r. i w 2018 r. W gminach miejsko-wiejskich było to odpowiednio w 2019 r. 79 % (4,9 tys. osób) i 78% (4,9 tys. osób) w 2018 r.

Przeciętna liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego była również zróżnicowana w obrębie województw. Największa liczba ludności zamieszkiwała na obszarach zdegradowanych województwa śląskiego (10,8 tys. osób na jedną gminę/obszar w 2019 r. i w 2018 r.). Najmniej mieszkańców w 2019 r. i w 2018 r. zamieszkiwało obszary zdegradowane województw kujawsko-pomorskiego i lubelskiego (poniżej 4 tys. w przeliczeniu na jedną gminę/obszar).

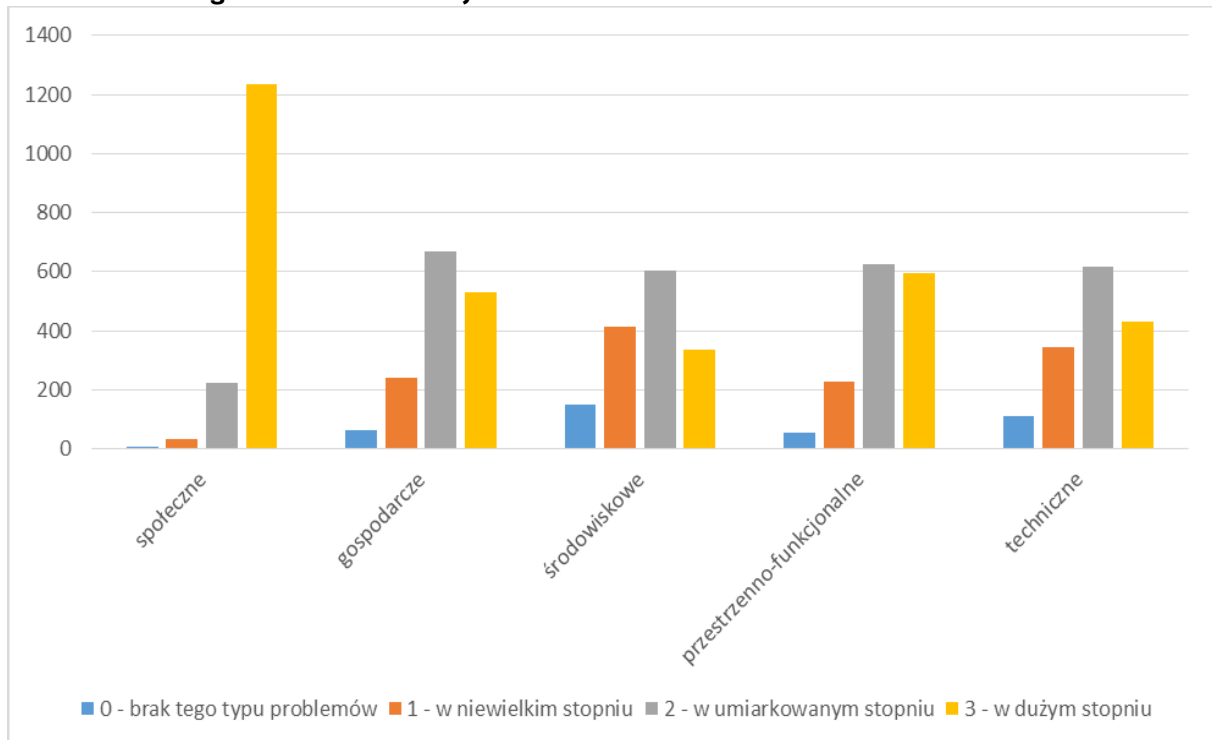
Wykres 8. Średnia liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego w przeliczeniu na jedną gminę, w której obowiązywał GPR/PR w latach 2018-2019 według województw (w tys. osób)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*

Ważnym elementem badania dotyczącym obszarów zdegradowanych było ustalenie, w jakim stopniu o zakwalifikowaniu obszaru jako zdegradowany zaważyły negatywne zjawiska. Największy wpływ miały negatywne zjawiska o charakterze społecznym, których wystąpienie, zgodnie z ustawą o rewitalizacji, jest obligatoryjnym warunkiem ustanowienia obszaru zdegradowanego. Negatywne zjawiska w gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych obszarach interwencji miały w umiarkowanym stopniu wpływ na klasyfikowanie obszaru jako obszar zdegradowany.

Wykres 9. Przyczyny ustanowienia obszaru zdegradowanego w gminach, w których obowiązywał GPR/PR według obszarów interwencji w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

1.4 Obszar rewitalizacji

1.4 Area of revitalization

W badaniu za 2019 rok 1526 gmin poinformowało o wyznaczeniu na ich terytorium obszaru rewitalizacji, z tego:

- 335 gmin posiadało GPR,
- 1180 gmin posiadało PR,
- 11 gmin posiadało IDS.

Łączna powierzchnia obszarów rewitalizacji w gminach posiadających GPR/PR/IDS wynosiła w 2019 r. 1178,0 tys. ha i zwiększyła się o 1,4 tys. ha w porównaniu do 2018 r. W gminach posiadających GPR powierzchnia rewitalizacji wynosiła 162,0 tys. ha, PR - 1006,8 tys. ha, a 9,2 tys. ha inne dokumenty strategiczne.

Przeciętnie obszar rewitalizacji zajmował 6,7% powierzchni gminy. W przypadku gmin posiadających GPR lub PR stanowił 7,0% powierzchni tych gmin. Udziału powierzchni rewitalizacji w powierzchni gmin, które posiadały GPR/PR/IDS, był silnie zróżnicowany przestrzennie i został przedstawiony na mapie 3.

Liczba ludności zamieszkująca obszar rewitalizacji w 2019 roku w 1500 gminach, dla których ustalono taką informację, wynosiła 5981,0 tys. osób. Do wyliczenia liczby ludności wykorzystano doszacowania dla tych jednostek, które nie podały liczby osób zamieszkujących obszar rewitalizacji według stanu w dniu 31 XII 2019 roku. Dla 88 jednostek przyjęto liczbę osób zamieszkujących obszar rewitalizacji w momencie uchwalenia programu rewitalizacji.

Liczba ludności w 2019 roku zamieszkująca obszary rewitalizacji w 327 gminach posiadających GPR w 2019 roku (które przekazały informację) wynosiła 1643,9 tys. osób. W 1166 gminach posiadających PR, które podały dane o mieszkańcach, liczba osób zamieszkujących obszary rewitalizacji wynosiła 4324,2 tys. W porównaniu do 2018 r. powierzchnia obszaru rewitalizacji wzrosła o 1,0%, a liczba osób zamieszkujących ten obszar zmniejszyła się o 1,4%.

W tabeli 8. zestawiono najważniejsze dane o obszarach rewitalizacji łącznie w gminach, które posiadały GPR lub PR. Na obszarach rewitalizacji w 2019 roku mieszkało 19,7% mieszkańców gmin, które posiadały programy rewitalizacji.

Tablica 8. Obszary rewitalizacji w gminach posiadających GPR/PR w latach 2018-2019 według typów gmin i województw

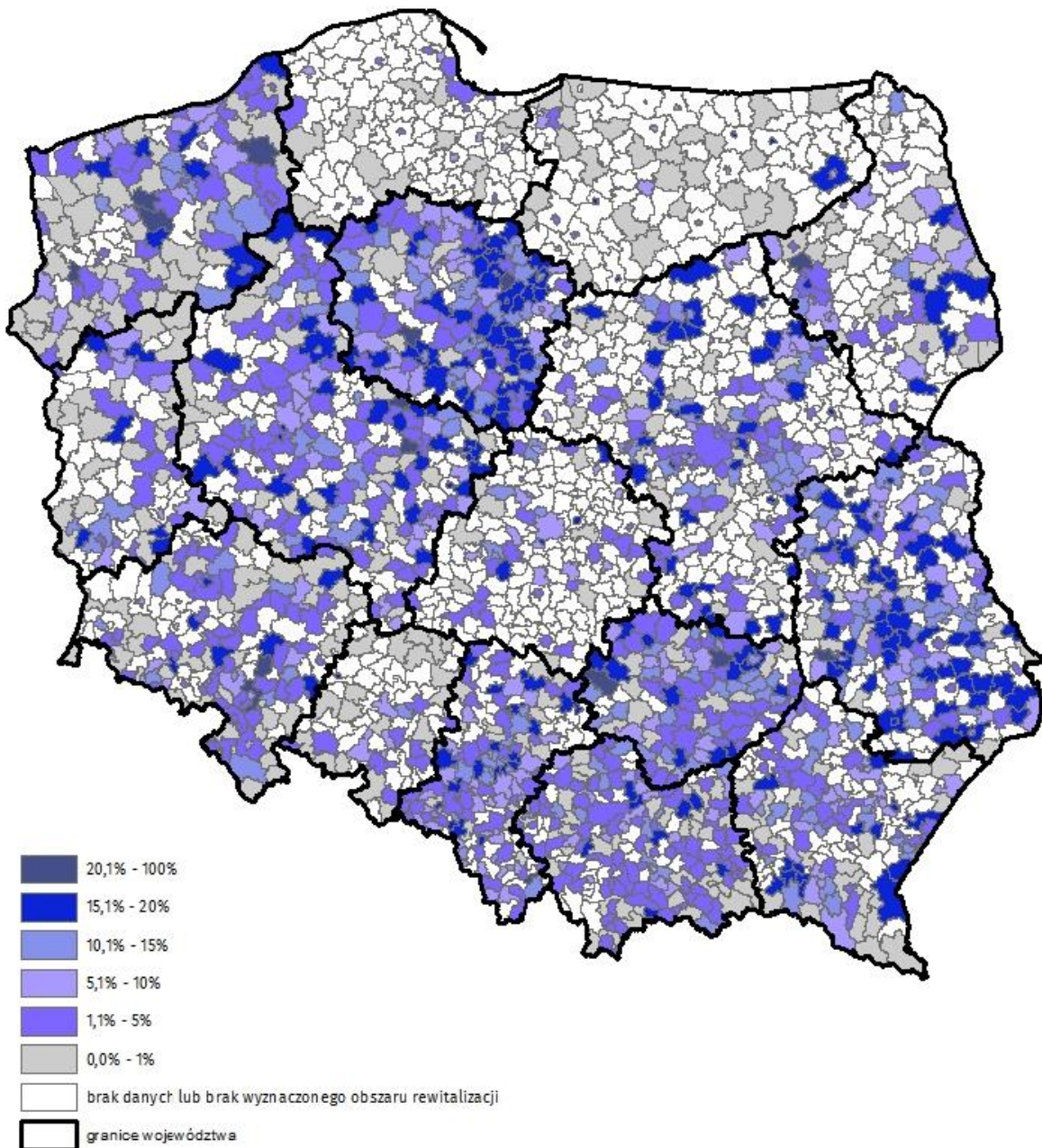
Wyszczególnienie	Powierzchnia obszarów rewitalizacji (w tys. ha)		Liczba osób zamieszkujących obszar rewitalizacji (w tys. osób)*		Liczba gmin, które podały informacje o liczbie osób zamieszkujących obszar rewitalizacji**		Udział liczby osób zamieszkujących obszar rewitalizacji w liczbie ludności gmin prowadzących procesy rewitalizacji (w %)	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
POLSKA	1 158,5	1 168,8	6049,1	5 968,1	1494	1493	19,3	19,7
GMINY MIEJSKIE	45,4	45,1	1289,3	1 263,3	219	217	22,7	22,3
MIASTA NA PRAWACH POWIATU	43,3	44,6	2047,3	2002,2	64	62	16,4	17,2
GMINY WIEJSKIE	690,0	703,2	1066,2	1 067,4	698	696	20,0	20,1
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	379,8	375,9	1646,3	1 635,2	513	518	21,1	21,2
DOLNOŚLĄSKIE	62,0	60,0	517,6	462,4	122	121	20,2	23,9
KUJAWSKO-POMORSKIE	157,3	162,9	343,8	346,5	125	127	17,8	17,8
LUBELSKIE	170,3	177,9	328,7	353,4	132	135	19,9	21,1
LUBUSKIE	35,5	37,1	186,4	185,9	49	48	22,9	23,2
ŁÓDZKIE	21,4	21,4	334,0	326,7	53	52	19,5	19,5
MAŁOPOLSKIE	48,6	48,7	469,7	465,1	147	141	15,5	15,8
MAZOWIECKIE	117,4	126,4	652,0	651,3	154	155	15,2	15,1
OPOLSKIE	7,7	7,7	153,9	152,3	32	32	21,5	21,4
PODKARPACKIE	69,6	71,9	325,0	326,9	98	99	19,7	19,9
PODLASKIE	53,6	52,9	214,6	207,5	55	55	23,3	22,6
POMORSKIE	3,5	3,5	161,4	157,6	32	32	10,6	10,3
ŚLĄSKIE	57,0	58,2	893,8	885,3	123	120	21,9	23,4
ŚWIĘTOKRZYSKIE	77,5	81,8	284,9	283,3	87	92	25,1	24,2
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	13,1	13,1	248,0	238,3	42	41	26,5	26,2
WIELKOPOLSKIE	140,3	139,4	606,0	602,5	149	148	21,3	21,3
ZACHODNIOPOMORSKIE	123,7	105,9	329,3	323,1	94	95	21,7	20,7

*- wartości pozyskane na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie* od gmin oraz dane imputowane.

** - liczba gmin, które podały wartość lub przyjęto dla nich liczbę ludności w momencie uchwalenie obszaru/programu rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*

Mapa 3. Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni gmin, które posiadały GPR, PR lub IDS w 2019 r. (w %)

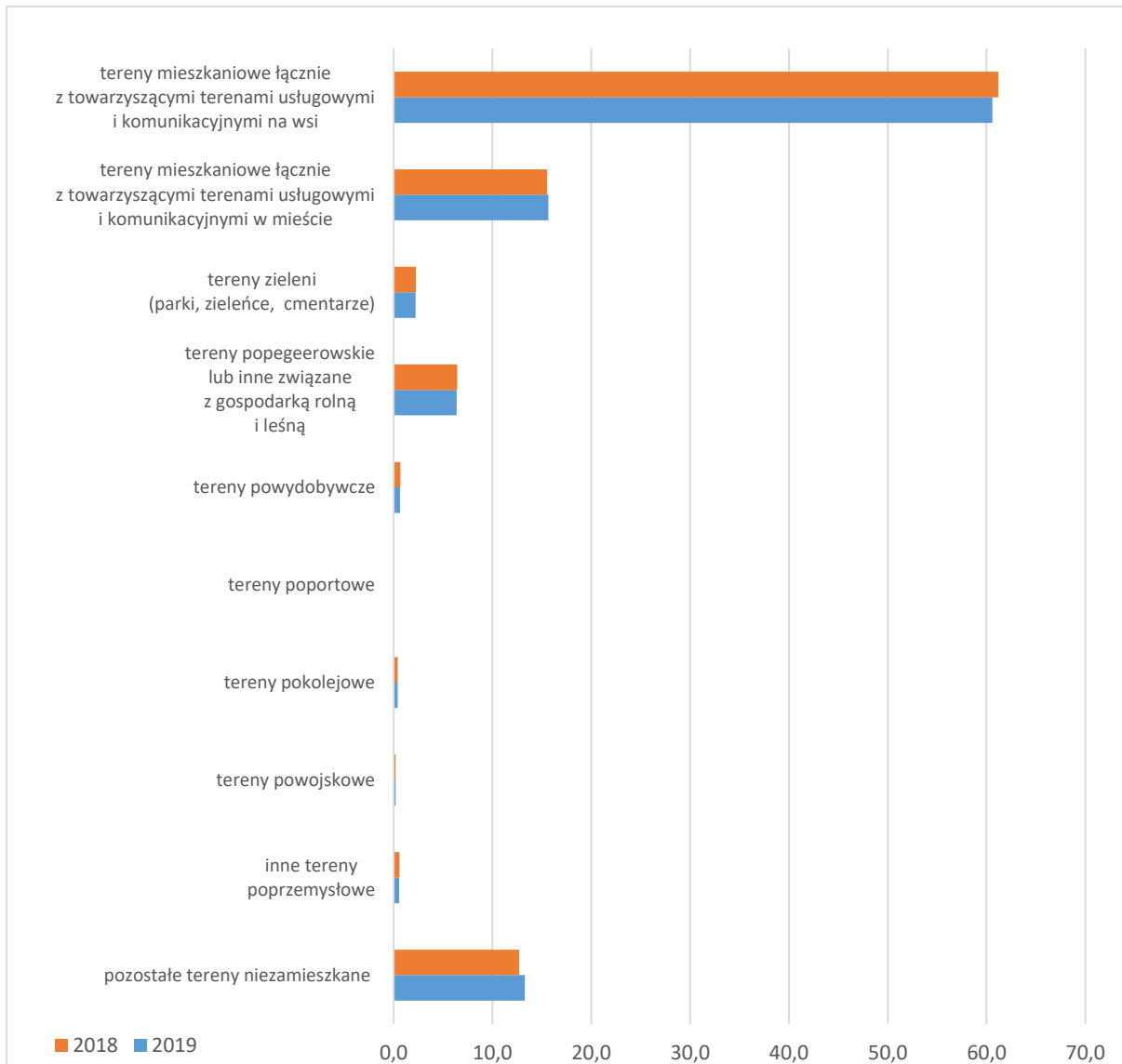

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*

Najmniejszy udział liczby osób zamieszkujących obszar rewitalizacji w liczbie ludności gmin prowadzących procesy rewitalizacji wystąpił w miastach na prawach powiatu (17,2%), a największy w gminach miejskich (22,3%). W przekroju województw najmniej mieszkańców objęto procesami rewitalizacyjnymi w województwie pomorskim (10%) oraz małopolskim (14%). Najwyższy odsetek mieszkańców zamieszkuje obszary rewitalizacji gmin województwa świętokrzyskiego (24%).

W strukturze powierzchni rewitalizacji według typu funkcjonalnego terenów, na których ustanowiono obszar rewitalizacji w gminach (w których obowiązywał GPR/PR), wyraźnie dominują tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi na wsi. W skali kraju stanowiły one 61% obszarów rewitalizacji zarówno w 2018 r., jak i w 2019 r. Wśród pozostałych typów terenów wyróżniły się tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi w mieście - 16% oraz pozostałe tereny niezamieszkałe (użytki rolne, lasy, nieużytki) - 13% oraz tereny popegeerowskie lub inne związane z gospodarką rolną i leśną - 6%.

Wykres 10. Powierzchnia obszarów rewitalizacji w gminach, w których obowiązywał GPR/PR w latach 2018-2019 według typu terenów (w %)

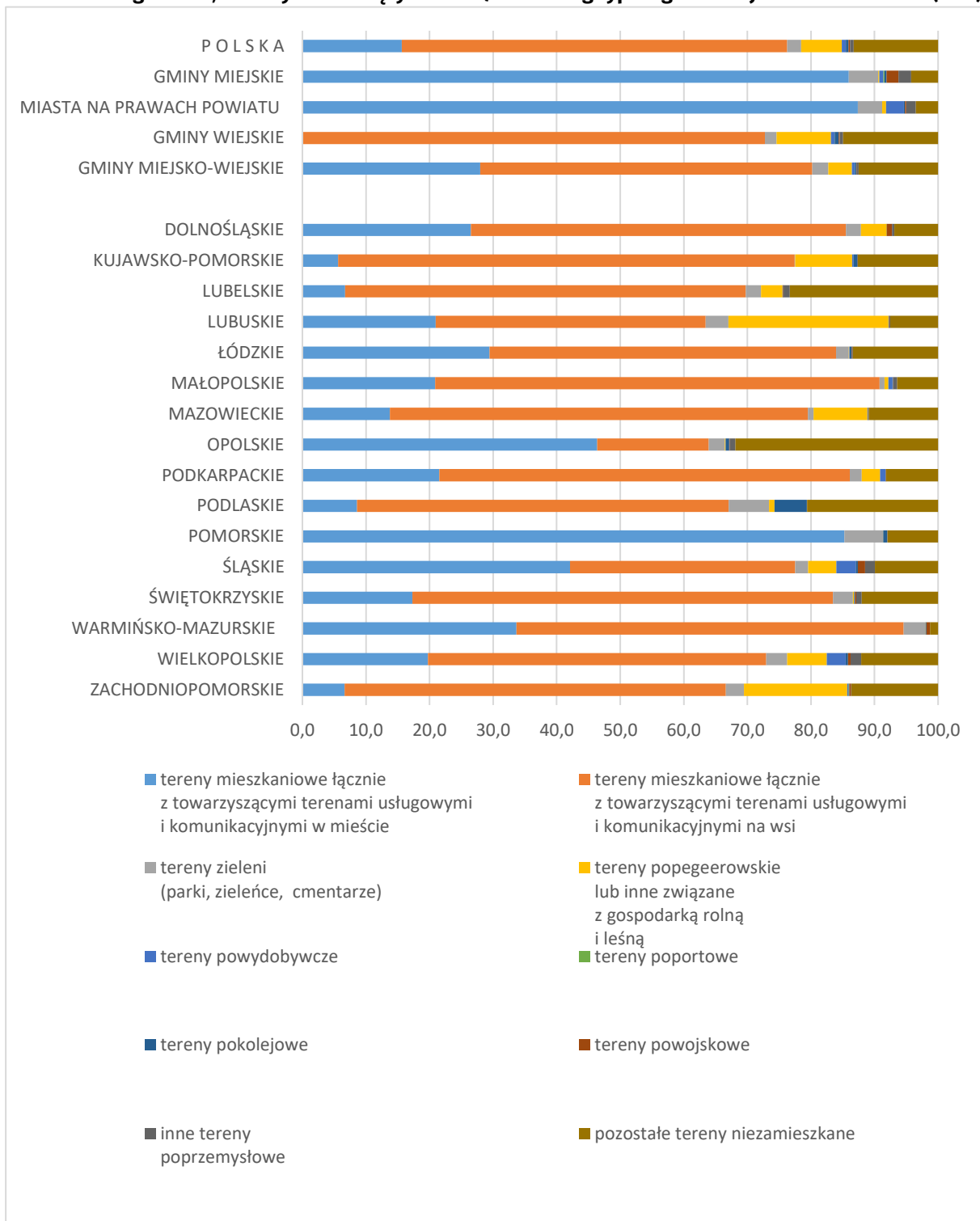

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Udział poszczególnych typów terenów różni się znacznie w zależności od typu gminy. W przypadku miast widoczna jest silna tendencja do obejmowania działaniami rewitalizacyjnymi terenów mieszkaniowych łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi w mieście. W miastach na prawach powiatu stanowiły one 87,4% obszarów rewitalizacji, a w gminach miejskich 52%.

W gminach wiejskich i miejsko-wiejskich dominowały tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi na wsi – odpowiednio 72,8% i 52,3% obszarów rewitalizacji. Spośród terenów niezamieszkałych zabudowanych w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich wyróżniły się tereny popegeerowskie lub inne związane z gospodarką rolną i leśną, które zajmowały 8,6% i 3,7% powierzchni rewitalizacji w tych gminach.

Wykres 11. Struktura powierzchni według typu terenów, na których ustanowiono obszar rewitalizacji w gminach, w których obowiązywał GPR/PR według typów gmin i województw w 2019 r. (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Na poziomie województw duży udział terenów mieszkaniowych łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi w mieście wystąpił w województwie pomorskim (85%), opolskim (46,4%) i śląskim (42,1%). W województwie kujawsko-pomorskim (71,8%) i małopolskim (69,9%) dominowały tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi na wsi. Tereny zieleni (parki, zieleńce, cmentarze) miały największy udział w województwie podlaskim (6,4%) i pomorskim (6,1%).

Wśród terenów niezamieszkałych zabudowanych, tereny popegeerowskie lub inne związane z gospodarką rolną i leśną, miały największy udział w województwie lubuskim (25,2%) oraz zachodniopomorskim (16,3%), tereny pokolejowe w województwie podlaskim (5,1%), tereny powydobywcze w województwie śląskim i wielkopolskim (3,0%), tereny powojkowe w województwie śląskim (1,1%) i dolnośląskim (0,8%), a tereny poportowe w województwie zachodniopomorskim (0,1%). Natomiast największym udziałem innych terenów przemysłowych charakteryzowało się województwo wielkopolskie (1,7%) i śląskie (1,6%).

Analiza udziałów różnych typów obszarów objętych rewitalizacją wskazuje na ich różnicowanie w dużym stopniu w zależności od specyfiki danego województwa.

1.5 Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji

1.5 Projects implemented in revitalization

W programach obowiązujących w 2019 roku na cały okres obowiązywania GPR/PR/IDS zaplanowane było 36518 przedsięwzięć. W 2018 roku - na cały okres obowiązywania GPR/PR/IDS - liczba zaplanowanych przedsięwzięć kształtowała się na zbliżonym poziomie do roku 2019 – 36344 przedsięwzięcia.

Spośród obowiązujących programów rewitalizacji, w badanych okresach najwięcej przedsięwzięć zaplanowano do realizacji w PR – 26153 w 2018 r. i 25904 w 2019 r.

Tablica 9. Przedsięwzięcia zaplanowane z zakresu rewitalizacji w GPR, PR i IDS w latach 2018-2019 według typów gmin i województw

Wyszczególnienie	Liczba przedsięwzięć zaplanowanych ogółem					
	2018			2019		
	GPR	PR	IDS	GPR	PR	IDS
POLSKA	9904	26153	287	10317	25904	297
GMINY MIEJSKIE	1934	4962	1	1986	5061	1
MIASTA NA PRAWACH POWIATU	2044	2958	–	2224	2261	–
GMINY WIEJSKIE	3024	9246	143	3085	9256	219
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	2902	8987	143	3022	9326	77
DOLNOŚLĄSKIE	787	5496	–	860	4750	–
KUJAWSKO-POMORSKIE	478	1151	7	479	1258	–
LUBELSKIE	286	2142	39	300	2275	26
LUBUSKIE	272	573	–	272	596	–
ŁÓDZKIE	305	725	7	305	728	51
MAŁOPOLSKIE	3674	387	4	3727	366	5
MAZOWIECKIE	622	2295	5	628	2389	1
OPOLSKIE	43	478	27	43	479	27
PODKARPACKIE	259	1289	59	268	1320	105
PODLASKIE	359	808	2	359	808	19
POMORSKIE	510	305	62	543	309	58
ŚLĄSKIE	578	2572	–	724	2671	–
ŚWIĘTOKRZYSKIE	504	2905	16	504	2862	–
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	44	978	29	44	1052	–
WIELKOPOLSKIE	909	1863	30	909	1853	5
ZACHODNIOPOMORSKIE	274	2186	–	352	2188	–

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Przeciętnie w 2019 r. na jeden GPR przypadało 31 przedsięwzięć (tablica 10.), natomiast na jeden PR przypadają 22 przedsięwzięcia, najmniej na jeden IDS - 3 przedsięwzięcia. W 2018 r., liczba przedsięwzięć przypadająca na każdy z dokumentów była na podobnym poziomie w stosunku do roku 2019. W przeliczeniu na jeden program w badanych okresach największą liczbą przedsięwzięć charakteryzowały się programy GPR obowiązujące w miastach na prawach powiatu.

Tablica 10. Liczba przedsięwzięć w przeliczeniu na jeden GPR/PR/IDS w latach 2018-2019 według typów gmin i województw

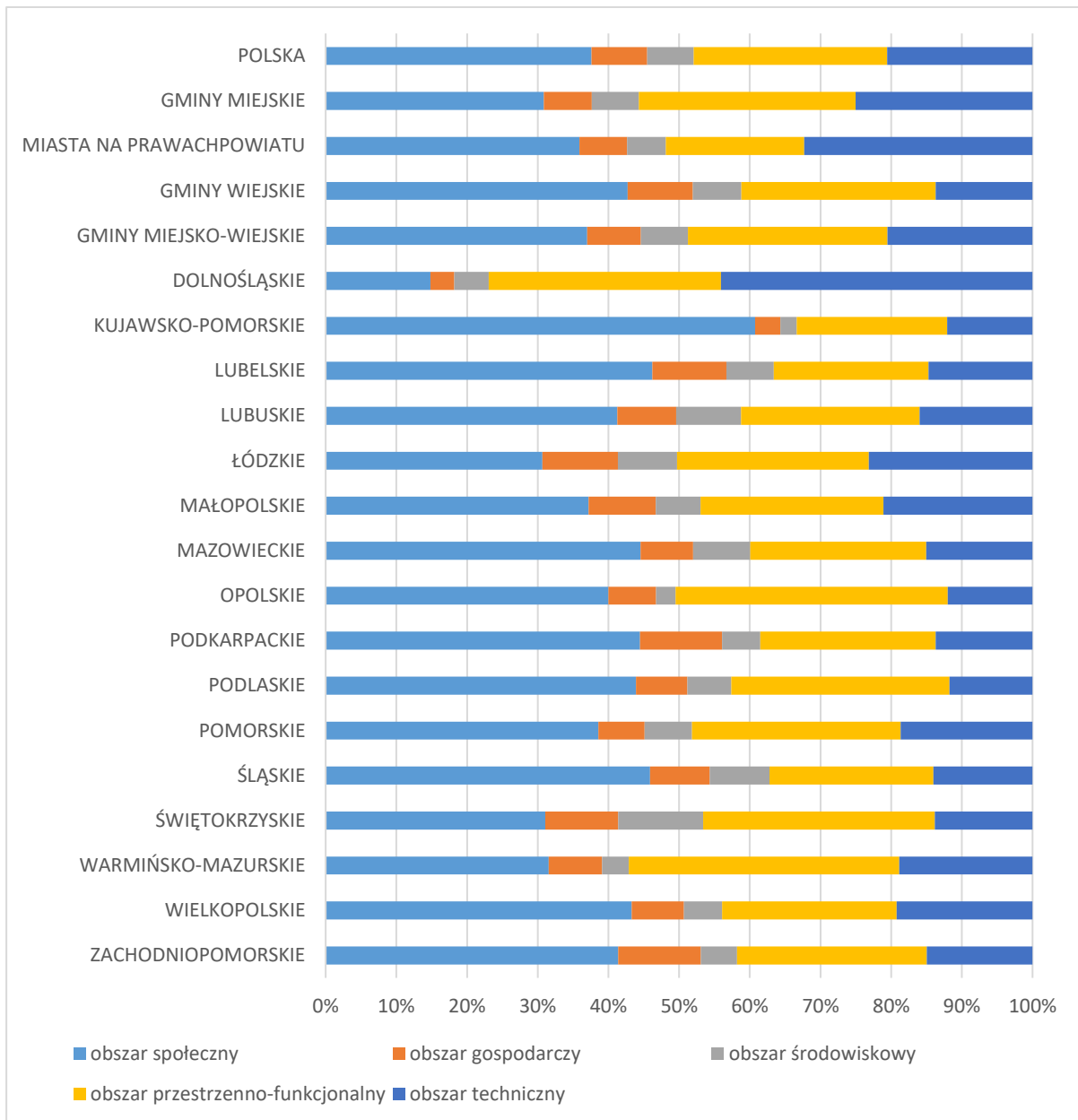
Wyszczególnienie	Przedsięwzięcia w przeliczeniu na jeden program					
	2018			2019		
	GPR	PR	IDS	GPR	PR	IDS
POLSKA	30	22	6	31	22	3
GMINY MIEJSKIE	35	30	1	35	31	1
MIASTA NA PRAWACH POWIATU	97	69	-	106	53	-
GMINY WIEJSKIE	20	17	4	20	17	3
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	29	22	11	29	22	5
DOLNOŚLĄSKIE	66	50	-	72	43	-
KUJAWSKO-POMORSKIE	40	10	2	40	11	-
LUBELSKIE	29	18	13	25	18	3
LUBUSKIE	25	15	-	25	15	-
ŁÓDZKIE	44	16	2	44	16	7
MAŁOPOLSKIE	27	32	4	27	33	3
MAZOWIECKIE	27	18	3	25	18	0
OPOLSKIE	22	16	9	22	16	9
PODKARPACKIE	15	16	7	15	16	8
PODLASKIE	21	21	1	21	21	3
POMORSKIE	32	19	21	34	19	8
ŚLĄSKIE	32	24	-	40	25	-
ŚWIĘTOKRZYSKIE	30	42	4	30	38	-
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	15	25	7	15	27	-
WIELKOPOLSKIE	43	15	4	43	15	1
ZACHODNIOPOMORSKIE	46	25	-	44	25	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

W strukturze przedsięwzięć podstawowych, zaplanowanych w samodzielnych programach rewitalizacji (GPR i PR) obowiązujących w badanych okresach, dominowały przedsięwzięcia z obszaru społecznego, na bardzo zbliżonym poziomie – 37,3% w 2018 roku i 37,6% w 2019 r. liczne interwencje obejmowały również działania w obszarach przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym.

W przekroju województw w badanych okresach w ramach GPR/PR, województwo kujawsko-pomorskie wyróżniało się największym udziałem przedsięwzięć społecznych, natomiast województwo dolnośląskie – przedsięwzięć o charakterze technicznym.

Wykres 12. Struktura przedsięwzięć podstawowych zaplanowanych w samodzielnych programach rewitalizacji GPR/PR w 2019 r. według obszaru interwencji, typów gmin i województw (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

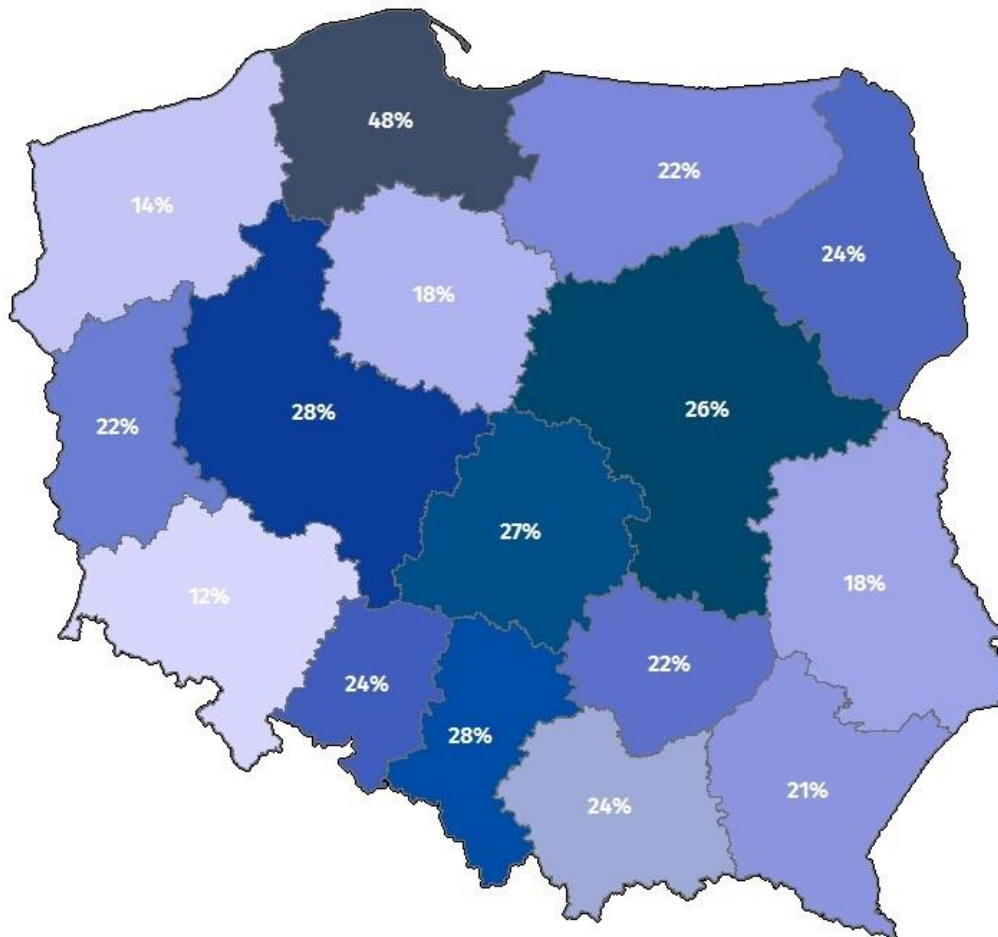
W 2019 r. w Polsce dla samodzielnych programów rewitalizacji (GPR/PR) zaplanowanych było ogółem 36221 przedsięwzięć. Najwięcej przedsięwzięć do realizacji zaplanowano w województwie dolnośląskim – 5610, z których rozpoczęto/realizowano lub zrealizowano w roku sprawozdawczym 686 przedsięwzięć zaplanowanych. Najmniej przedsięwzięć do realizacji zaplanowano w województwie opolskim – 522, z tego 124 przedsięwzięcia rozpoczęto/realizowano lub zrealizowano w roku sprawozdawczym.

Analizując przedsięwzięcia rozpoczęte/realizowane/zrealizowane w roku sprawozdawczym, wyróżnia się województwo pomorskie. W obowiązujących programach rewitalizacji GPR/PR w 2019 r. w tym województwie zaplanowano 852 przedsięwzięcia, w tym 409 było rozpoczętych/realizowanych lub zrealizowanych w roku 2019, co stanowi 48% zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć. Spośród wszystkich województw, województwo dolnośląskie charakteryzuje się najmniejszym wskaźnikiem rozpoczętych/realizowanych/zrealizowanych przedsięwzięć w 2019 roku - 12%.

Pozostałe województwa miały zaplanowaną podobną liczbę przedsięwzięć, a realizacja w roku sprawozdawczym osiągała poziom między 14% a 28%.

Największy udział przedsięwzięć rozpoczętych/realizowanych/zrealizowanych w 2019 roku w ogóle przedsięwzięć zaplanowanych na cały okres obowiązywania GPR/PR cechował miasto na prawach powiatu (34%), natomiast najmniejszy udział przedsięwzięć rozpoczętych/realizowanych/zrealizowanych w 2019 roku w ogóle przedsięwzięć zaplanowanych na cały okres obowiązywania GPR/PR wykazały gminy wiejskie (17%).

Mapa 4. Udział przedsięwzięć rozpoczętych/realizowanych/zrealizowanych w 2019 r. w ogóle przedsięwzięć zaplanowanych na cały okres obowiązywania GPR/PR (w %)

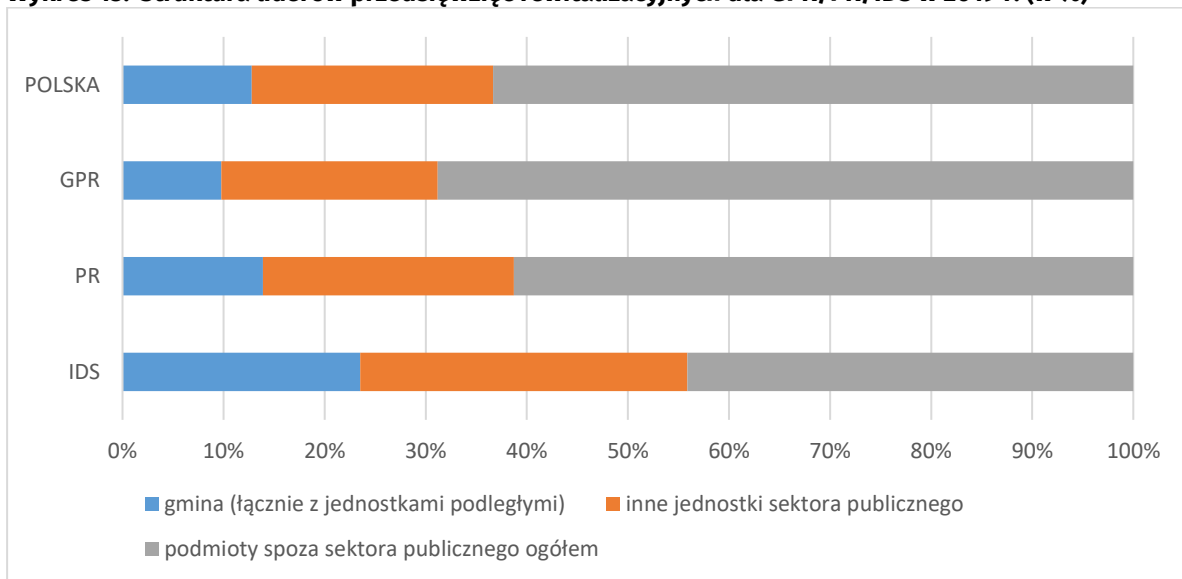

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

W 2019 r. w Polsce, jako wnioskodawców przedsięwzięć rewitalizacyjnych dla GPR/PR/IDS wskazywano najczęściej podmioty spoza sektora publicznego. Liczba ta ogółem dla wszystkich dokumentów wynosiła 7562. Gminę łącznie z jednostkami podległymi wskazywano najrzadziej jako wnioskodawcę przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W roku 2018, podobnie jak w roku 2019, najczęściej jako wnioskodawcę przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazywano podmioty spoza sektora publicznego, natomiast najrzadziej gminę łącznie z jej jednostkami podległymi.

W latach 2018-2019 gmina łącznie z jednostkami podległymi jako wnioskodawca przedsięwzięć występowała najczęściej w innych dokumentach strategicznych (IDS), natomiast najrzadziej - w GPR.

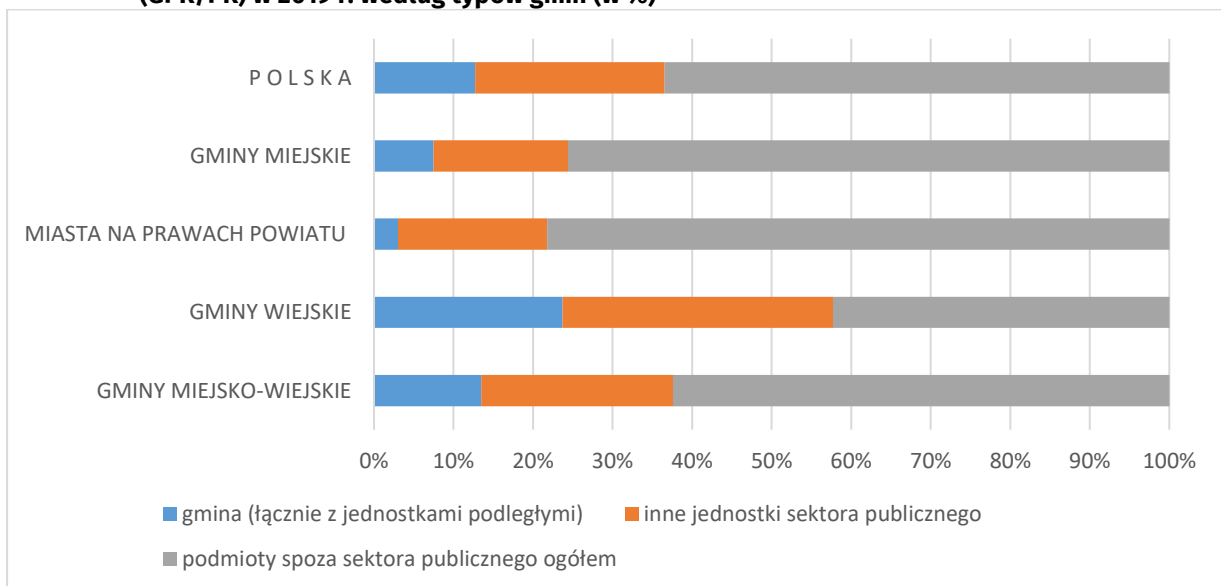
Wykres 13. Struktura liderów przedsięwzięć rewitalizacyjnych dla GPR/PR/IDS w 2019 r. (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Zarówno w 2018 r., jak i w 2019 r. w samodzielnych programach rewitalizacji (GPR/PR), gminę łącznie z jednostkami podległymi jako wnioskodawcę przedsięwzięć rewitalizacyjnych najczęściej wskazywały gminy wiejskie. Gmina jako lider występowała najrzadziej w grupie miast na prawach powiatu.

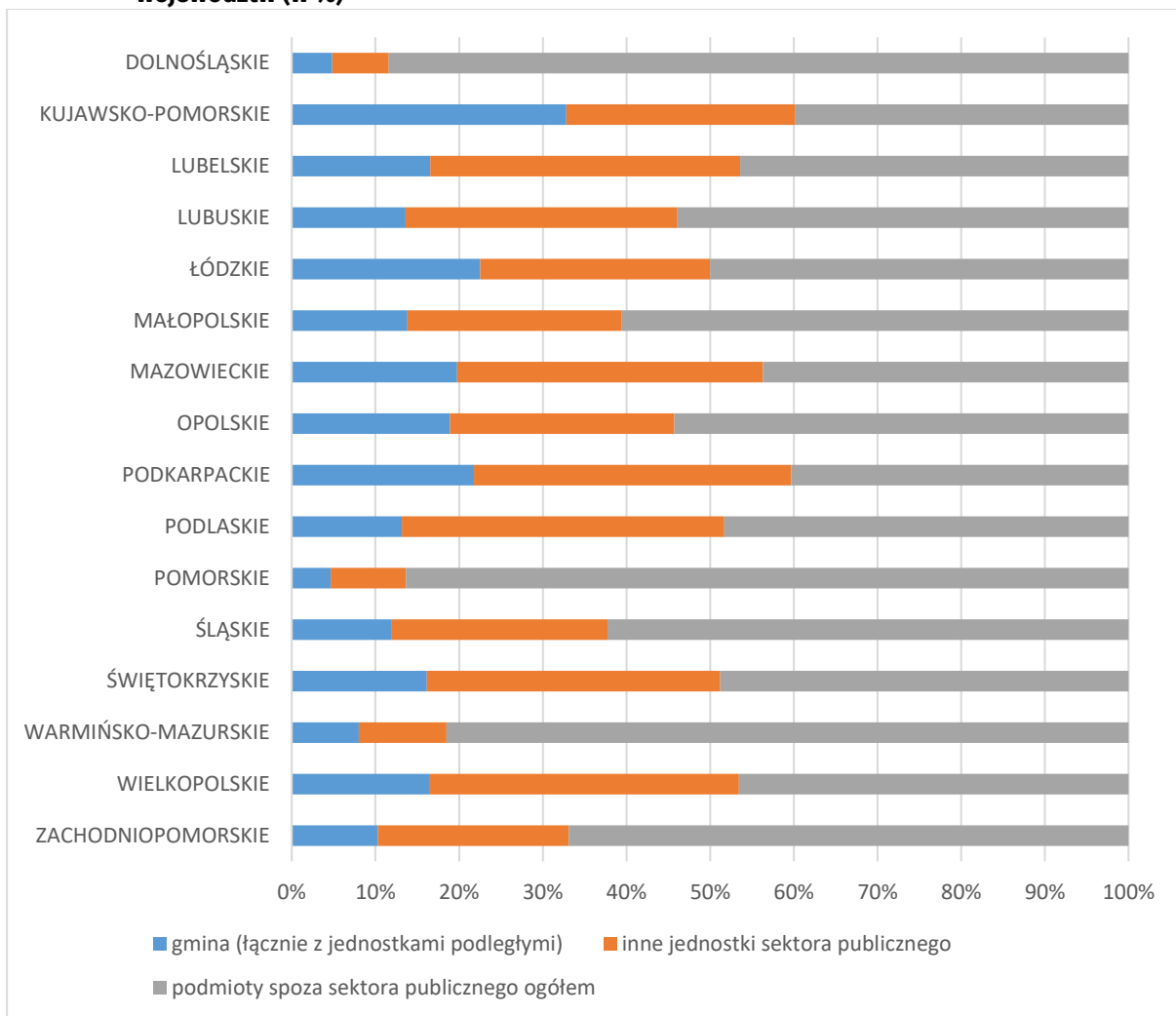
Wykres 14. Struktura liderów przedsięwzięć rewitalizacyjnych w samodzielnych programach rewitalizacji (GPR/PR) w 2019 r. według typów gmin (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

W samodzielnych programach rewitalizacji (GPR/PR), w 2019 r. wśród województw gmina łącznie z jednostkami podległymi była wskazywana najrzadziej jako wnioskodawca przedsięwzięć rewitalizacyjnych w województwach dolnośląskim i pomorskim. W obu wymienionych województwach, jako lidera najczęściej wskazywano podmioty spoza sektora finansów publicznych. W województwie kujawsko-pomorskim najczęściej wskazywano gminę jako lidera. Inne jednostki sektora publicznego były wskazywane jako lider najczęściej w województwach podlaskim, podkarpackim i lubelskim.

Wykres 15. Struktura liderów w samodzielnych programach rewitalizacji (GPR/PR) w 2019 r. według województw (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*

W 2019 r. wśród podmiotów spoza sektora publicznego, wskazanych jako wnioskodawców przedsięwzięć rewitalizacyjnych, dla samodzielnych programów rewitalizacji (GPR/PR), najczęściej wskazywano wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe – ogółem w Polsce liczba ta wynosiła 4 136. Dla IDS nie wskazano wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych jako liderów, spośród podmiotów spoza sektora publicznego jako liderów wskazano organizacje pozarządowe lub podmioty zrównane z nimi w prawach w liczbie 27. Organizacje pozarządowe jako lider były najrzadziej wymieniane w GPR.

1.6 Finansowanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji w GPR i PR

1.6 Financing projects in revitalization

Informacje o środkach finansowych przeznaczonych na przedsięwzięcia rewitalizacyjne zbierane były tylko od gmin posiadających samodzielne programy rewitalizacji (GPR i PR). Pełne informacje o planowanych środkach finansowych przekazały wszystkie gminy posiadające GPR, braki w danych, związane z brakiem odpowiednich informacji w programie, wystąpiły w przypadku dwóch gmin posiadających PR w 2018 r. i jednej w 2019 r.

Mniejszy zwrot odpowiedzi uzyskano dla danych o środkach wydatkowanych. Informację o środkach wydatkowanych w 2018 r. przekazało 58% gmin, które zadeklarowały środki finansowe przewidziane

w całym okresie programowania, natomiast w 2019 r. – 63%. Najwyższy odsetek zwrotnych odpowiedzi udzieliły gminy – miasta na prawach powiatu.

Ogólnie w obowiązujących programach rewitalizacji zaplanowano przedsięwzięcia podstawowe i dopuszczalne na kwotę 85,9 mld zł w 2018 r. i 87,5 mld zł w 2019. Dla obu lat środki finansowe przewidziane w całym okresie programowania dla PR osiągały wartość niemal dwukrotnie wyższą niż środki finansowe przewidziane w całym okresie programowania dla GPR.

Tablica 11. Finansowanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji w GPR i PR w latach 2018-2019 według typów gmin

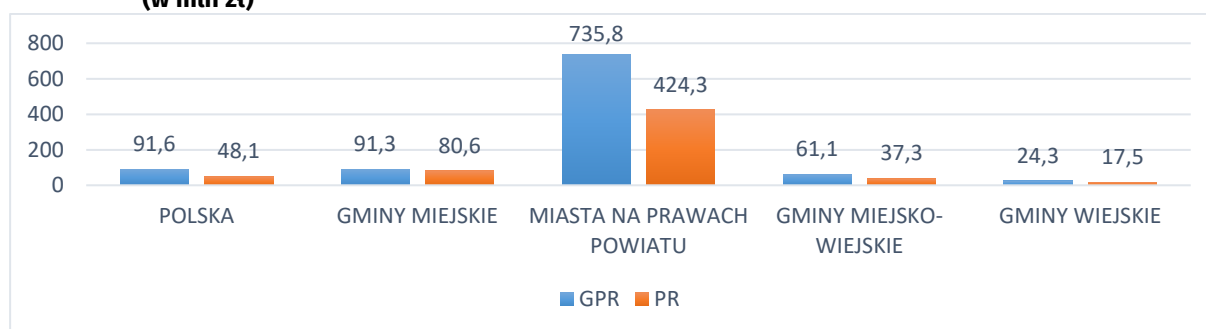
Wyszczególnienie	Środki finansowe przewidziane w całym okresie programowania							
	2018				2019			
	GPR		PR		GPR		PR	
	w mln zł	lg*	w mln zł	lg*	w mln zł	lg*	w mln zł	lg*
POLSKA	30 055,1	327	55 890,2	1165	30 692,2	335	56 820,8	1181
GMINY MIEJSKIE	4 934,0	56	12 138,8	163	5 203,4	57	13 144,9	163
MIASTA NA PRAWACH POWIATU	15 340,1	21	18 120,1	43	15 452,5	21	18 243,9	43
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	6 005,1	101	15 463,3	412	6 294,2	103	15 761,4	423
GMINY WIEJSKIE	3 775,9	149	10 168,0	547	3 742,0	154	9 670,5	552

lg* - liczba gmin, które podały wartości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

W przeliczeniu na jeden GPR przeciętny budżet zaplanowany na przedsięwzięcia rewitalizacyjne wyniósł 91,9 mln zł w 2018 r. i 91,6 mln zł w 2019 r., podczas gdy na jeden PR przypadało przeciętnie 48,0 mln zł w 2018 r. i 48,1 mln zł w 2019 r. Przeciętna wartość budżetu przypadająca na jeden program różniła się w zależności od typu gminy. Najwyższe wartości środków przypadają na GPR i PR w miastach na prawach powiatu (735,8 mln zł dla GPR i 424,3 mln zł dla PR). Dużo niższe budżety przeznaczone na GPR, przeciętnie 91,3 mln zł, zaplanowane miały gminy miejskie. W gminach wiejskich kształtowały się one na poziomie około 24,3 mln zł na jeden gminny program rewitalizacji.

Wykres 16. Środki finansowania zaplanowane na cały okres programowania na przedsięwzięcia rewitalizacyjne w przeliczeniu na jeden GPR/PR obowiązujący w 2019 r. według typów gmin (w mln zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

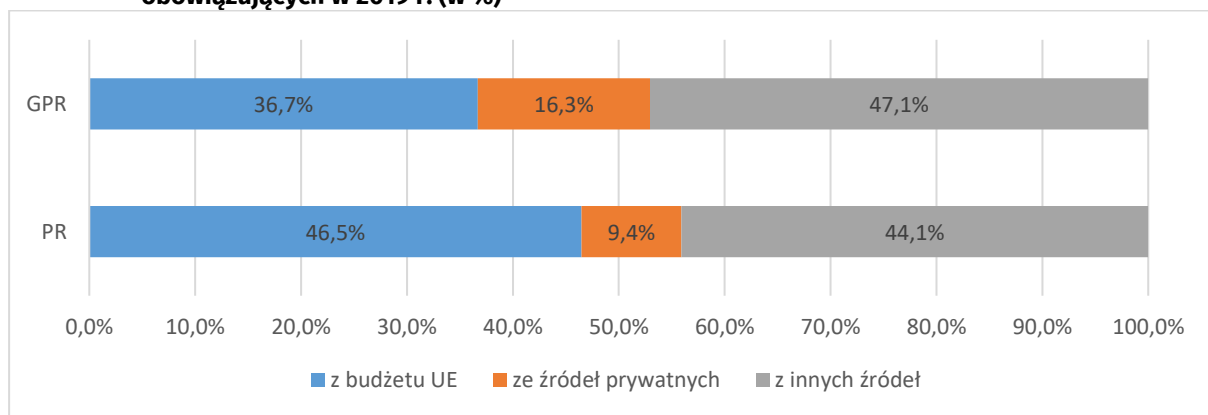
Analizując budżety przeznaczone na rewitalizację w gminach w latach 2018-2019 widać znaczne różnice w kwotach, jakie zostały zaplanowane na przedsięwzięcia rewitalizacyjne w poszczególnych programach. W 2018 r. środki te wahały się dla GPR od 1,6 mln do 5,2 mld zł, natomiast w 2019 r. – od 1,3 mln do 5,2 mld zł. W 2019 r. wartość środkowa (mediana) wyniosła 27,0 mln zł. Spośród wszystkich GPR jedynie w co szóstym programie wartość środków na zaplanowane przedsięwzięcia przekraczała wartość średnią dla tej grupy programów.

Zakres ram finansowych dla PR wynosił dla obu analizowanych lat od około 300 tys. zł do 2,6 mld zł, przy medianie na poziomie 18,0 mln zł. Także i w tym przypadku odnotowano duże różnice między wartością przeciętną i medianą sugerujące, że wartość przeciętna jest zawyżona przez programy o skrajnie wysokich wartościach. W 2019 r. na 1181 PR, dla których podano ramy finansowe, w 257 gminach ich budżety rewitalizacyjne przekroczyły średnią wartość 48,1 mln zł. W czołówce gmin o najwyższych planowanych środkach na rewitalizację były miasta na prawach powiatu.

W strukturze źródeł finansowania realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w GPR w 2019 r. dominowały (47,1%) inne środki finansowe, tj. nie pochodzące z budżetu UE, ani ze źródeł prywatnych (wykres 17.). Gminy zaplanowały na cele rewitalizacyjne pokrycie wydatków ze środków budżetu UE na poziomie 36,7% (o 4,1% więcej niż 2018 r.). Źródła prywatne zostały uwzględnione na poziomie 16,3% (o 1,7% więcej niż w 2018 r.).

Nieco inaczej wyglądała struktura środków w budżetach PR, które w dużo większej części zaplanowane były do sfinansowania z budżetu UE. W PR środki z budżetu UE wynosiły 46,5%, podczas, gdy środki prywatne stanowiły źródło finansowania w 9,4%.

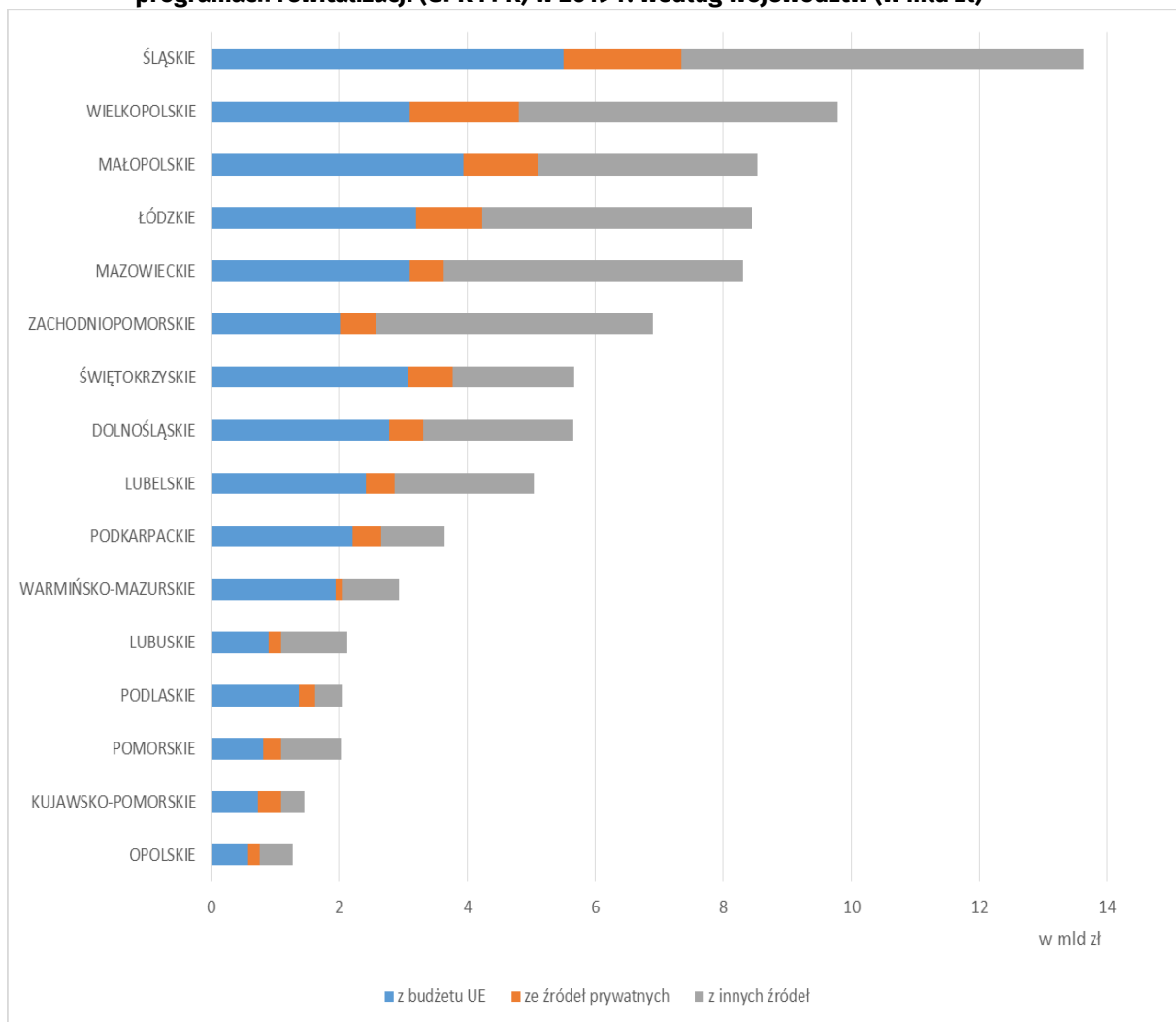
Wykres 17. Struktura źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ogółem ujętych w GPR i PR obowiązujących w 2019 r. (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie.

Najwięcej środków na przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowanych zostało w programach rewitalizacji w województwie śląskim oraz wielkopolskim (wykres 18.). Natomiast w ujęciu bezwzględny najmniej środków zaplanowanych było w programach gmin województwa opolskiego, kujawsko-pomorskiego, pomorskiego, podlaskiego.

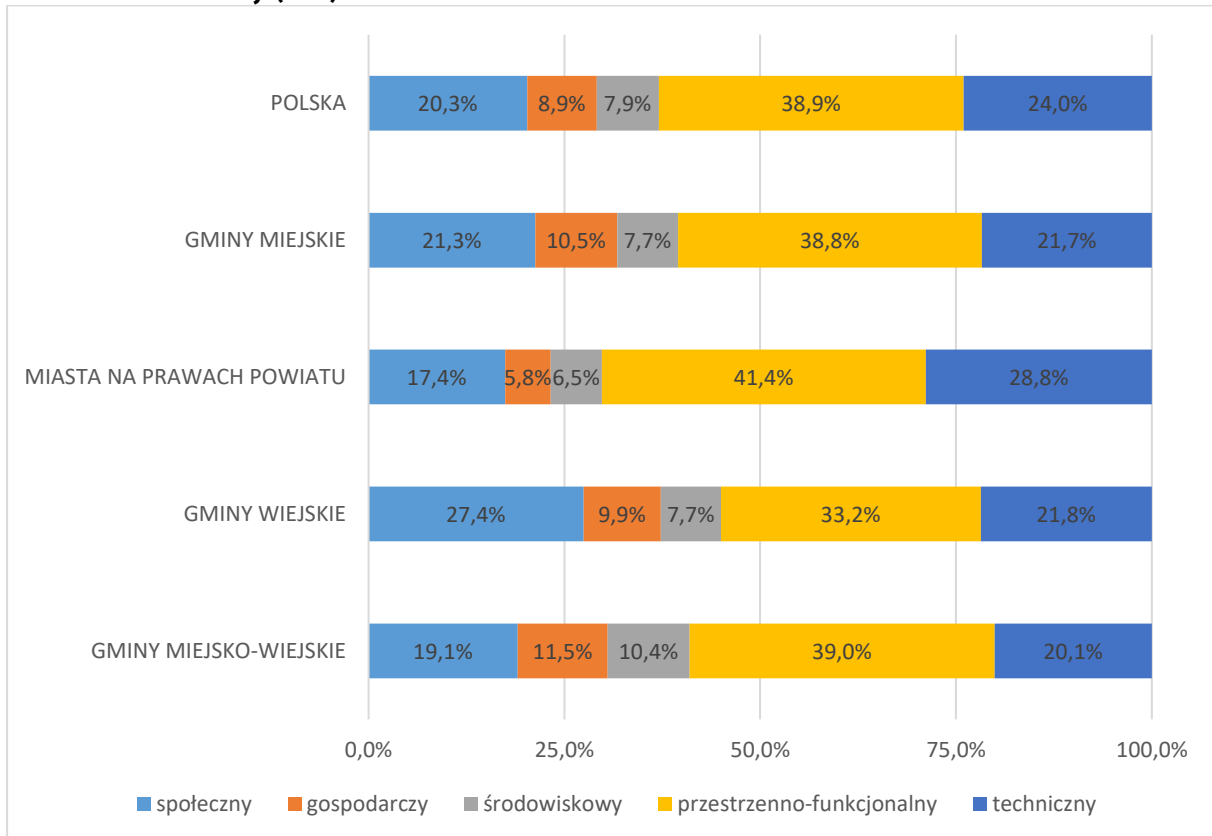
Wykres 18. Środki na finansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych ogółem ujęte w samodzielnych programach rewitalizacji (GPR i PR) w 2019 r. według województw (w mld zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Analiza struktury finansowania przedsięwzięć podstawowych według obszarów interwencji wskazała na największy udział środków z budżetów rewitalizacyjnych przedsięwzięć o charakterze przestrzenno-funkcyjnym, które stanowiły ok. 39% planowanych środków na przedsięwzięcia podstawowe. W dalszej kolejności największe środki zaplanowane zostały w obszarach technicznym i społecznym. Najmniej (w skali kraju poniżej 8%) przewidziane zostało na środowiskowy obszar interwencji. Należy jednakże zaznaczyć, że wiele przedsięwzięć swoim zasięgiem obejmowało różne aspekty. Gminy zostały poproszone o wskazanie bezpośredniego obszaru interwencji, zgodnie z zapisami art. 9 ustawy o rewitalizacji, co uniemożliwia identyfikację wszystkich efektów planowanych działań.

Wykres 19. Finansowanie podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w samodzielnych programach rewitalizacji (GPR/PR) obowiązujących w 2019 r. według typów gmin i obszarów interwencji (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

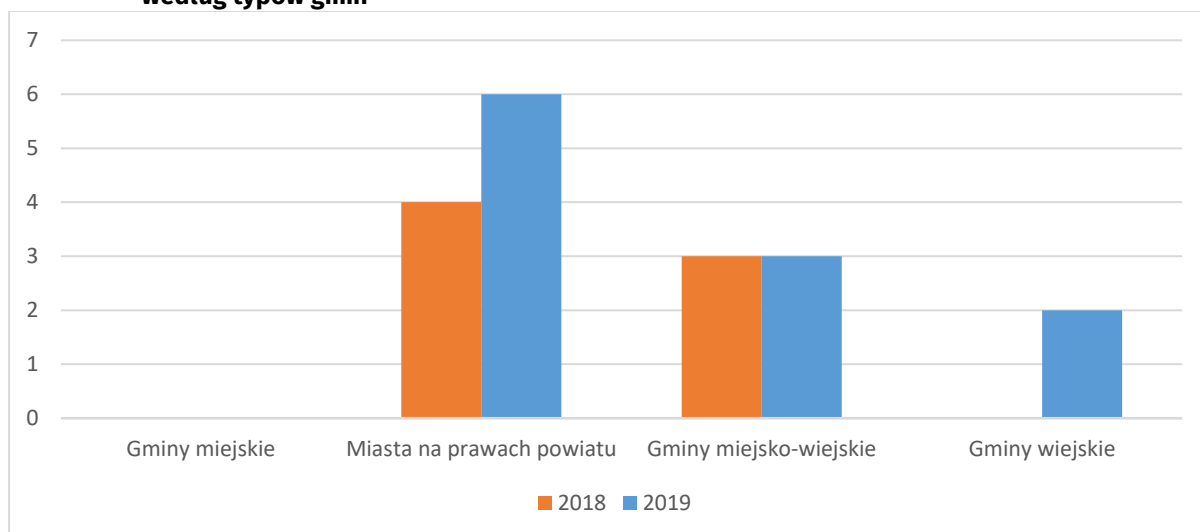
W zależności od typu gminy struktura środków na przedsięwzięcia podstawowe w poszczególnych obszarach interwencji była zbliżona, z małymi przesunięciami (wykres 19.). Wyjątek stanowią miasta na prawach powiatu, które wyróżniają się wyższymi udziałami środków w obszarze interwencji technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej, kosztem mniejszego udziału środków na pozostałe przedsięwzięcia. Przedsięwzięcia gospodarcze stanowiły ok. 9%, przy czym w miastach na prawach powiatu poniżej 6%. Najwyższy udział w obszarze społecznym (27,4%) odnotowano w gminach wiejskich. W programach rewitalizacji obowiązujących w 2018 roku struktura środków w poszczególnych obszarach interwencji kształtowała się na zbliżonym poziomie jak w 2019 roku, jedynie w miastach na prawach powiatu w obszarze społecznym była mniejsza o ok. 4 punkty procentowe.

1.7 Specjalne strefy rewitalizacji w GPR

1.7 Special revitalization zones

Specjalne strefy rewitalizacji (SSR) obowiązywały w 2019 r. w 11 gminach: w 6 miastach na prawach powiatu, w 3 gminach miejsko-wiejskich i w 2 gminach wiejskich. W porównaniu z 2018 r., specjalną strefę rewitalizacji ustanowiły 4 nowe gminy (2 miasta na prawach powiatu: Świnoujście i Włocławek oraz 2 gminy wiejskie: Malczyce i Waganiec; wykres 20).

Wykres 20. Liczba gmin, w których obowiązywała Specjalna Strefa Rewitalizacji w latach 2018-2019 według typów gmin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Ustanowienie na obszarze rewitalizacji SSR w ciągu dwóch najbliższych lat (2020-2021) zadeklarowało 15 gmin, spośród których najwięcej było gmin miejsko-wiejskich (tablica 12.).

Tablica 12. Specjalne Strefy Rewitalizacji w 2019 r.

Wyszczególnienie	Polska	Gminy miejskie	Miasta na prawach powiatu	Gminy miejsko-wiejskie	Gminy wiejskie
Liczba gmin, w których obowiązywała SSR	11	-	6	3	2
Liczba gmin, które zaplanowały wyznaczenie SSR w latach 2020-2021	15	1	2	7	5
Liczba gmin, które wykorzystały mechanizm:					
- zakazu wydawania decyzji o warunkach zabudowy	7	2	-	4	1
- prawa pierwokupu nieruchomości przez gminę	70	11	7	22	30
- budowy lub przebudowy budynków społecznego budownictwa czynszowego	3	-	3	-	-
- podwyższenia stawki podatku od nieruchomości niezabudowanych przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, usługową lub mieszaną	3	-	3	-	-
- udzielenia dotacji na wykonanie robót budowlanych lub prac konserwatorskich i prac restauratorskich w budynkach nieobjętych wpisem do rejestru zabytków	7	-	5	1	1
- opróżnienia lokalu i przeniesienia lokatora do lokalu zamiennego w trybie decyzji administracyjnej lub wojewody	1	-	-	1	-
- ułatwień w zamówieniach publicznych	1	-	1	-	-
- inne	2	-	2	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie.

Gminy, częściej niż z ustanowienia SSR, korzystały z możliwości oferowanych przez art. 11 ust. 5 ustawy o rewitalizacji, w którym znajduje się zapis umożliwiający gminie, w uchwale o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, ustanowić prawo pierwokupu na rzecz gminy wszystkich nieruchomości i zakaz wydawania na obszarze rewitalizacji decyzji o warunkach zabudowy. W 2019 roku 70 gmin wykazało, że skorzystało z prawa pierwokupu nieruchomości przez gminę (w 2018 r. takich gmin było 79), po 7 - z zakazu wydawania decyzji o warunkach zabudowy i udzielenia dotacji na wykonanie robót budowlanych lub prac konserwatorskich i prac restauratorskich w budynkach nieobjętych wpisem do rejestru zabytków (w 2018 r. odpowiednio 8 i 4). Gminy bez uchwalania SSR mogą z tych narzędzi korzystać przez okres 2 lat od dnia wejścia w życie uchwały o ustanowieniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Po upływie tego czasu uprawnienia i zakazy tracą moc.

1.8 Miejscowe plany rewitalizacji w GPR

1.8 Local (spatial) revitalization plans

Miejscowe plany rewitalizacji (MPR), podobnie jak SSR, są specjalnym narzędziem planistycznym wspomagającym procesy rewitalizacyjne, przewidzianym ustawą o rewitalizacji. Warunkiem koniecznym do uchwalenia tego aktu prawa miejscowego jest posiadanie GPR. MPR jest szczególną formą planu miejscowego (art. 37f ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), co oznacza, że posiada wszystkie cechy planu miejscowego oraz taką samą procedurę uchwalania. Możliwe jest uchwalenie MPR, który obejmuje całość lub fragment obszaru rewitalizacji. Dopuszczalne jest również uchwalenie kilku MPR dla różnych fragmentów obszaru rewitalizacji.

Od czasu wejścia w życie ustawy o rewitalizacji wprowadzającej to rozwiązanie do końca 2019 r. żadna z gmin nie wprowadziła tego narzędzia na swoim terenie.

Jednak w 2019 r. 5 gmin poinformowało o podjęciu prac związanych z opracowaniem i uchwaleniem miejscowych planów rewitalizacji. Obszar objęty zadeklarowanymi przez jednostki miejscowymi planami rewitalizacji będącymi w trakcie przygotowania wynosił 1998 ha.

1.9 Ocena aktualności programów rewitalizacji (GPR i PR)

1.9 Evaluation of the validity of the revitalization programme

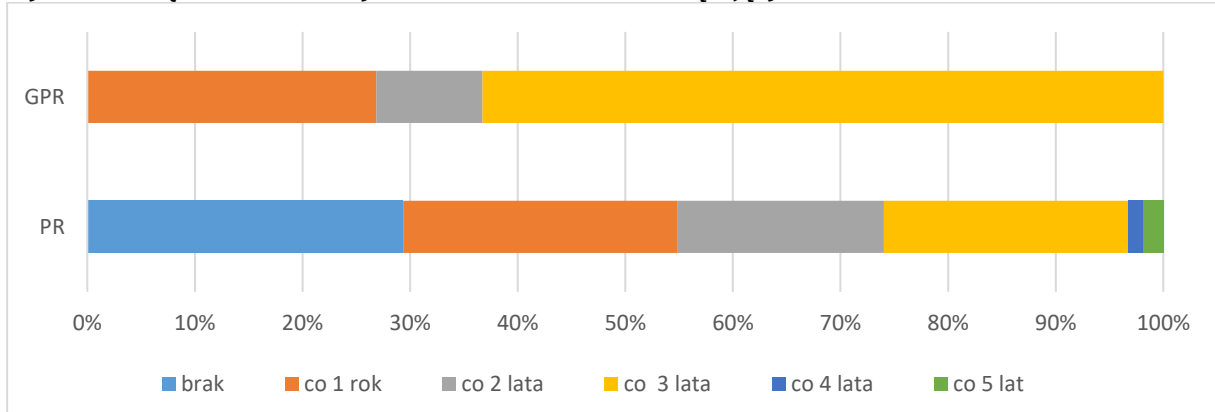
Częstotliwość oceny aktualności zapisów zarówno gminnych programów rewitalizacji, jak i programów rewitalizacji, jest szczególnie istotna w przypadku dokumentów przyjętych do realizacji w okresie kilku lub kilkunastu lat. Jest ona ważnym elementem rewitalizacji pozwalającym stwierdzić, czy treść GPR/PR odpowiada stanowi faktycznemu w zakresie podjętych rozwiązań do realizacji dokumentu, a także ocenić, w jakim stopniu działania (przedsięwzięcia) zaplanowane w GPR/PR zostały zrealizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem.

Ustawowym wymogiem dokonania, przez wójta/burmistrza/prezydenta, oceny i monitorowania zapisów zawartych w dokumencie objęte są tylko GPR. Zgodnie z art. 22. ust. 1 ustawy o rewitalizacji gminy posiadające GPR powinny dokonywać oceny aktualności i stopnia realizacji co najmniej raz na 3 lata. W 2019 r. w przypadku 63% (212) gmin posiadających GPR wskazana częstotliwość oceny aktualności ich programów rewitalizacji wyniosła 3 lata, ponad 27% gmin (90) posiadających GPR podały coroczny okres dokonywania oceny aktualności programów, natomiast 10% gmin (33) określiło, że ich programy aktualizowane są co 2 lata.

Z pośród 1182 gmin posiadających PR, dla których pozyskano dane w 2019 roku, ponad 29% (347) jednostek nie określiło częstotliwości przeprowadzania oceny aktualności programu. Pozostałe gminy korzystały z: rocznych (ponad 25% gmin), dwuletnich (ponad 19% gmin) i trzyletnich (ponad 23% gmin) okresów przeprowadzania oceny. Bardzo mały odsetek gmin podało okresy czteroletnie (ponad 1% gmin) i pięcioletnie - prawie 2% (wykres 21. i mapa 5.)

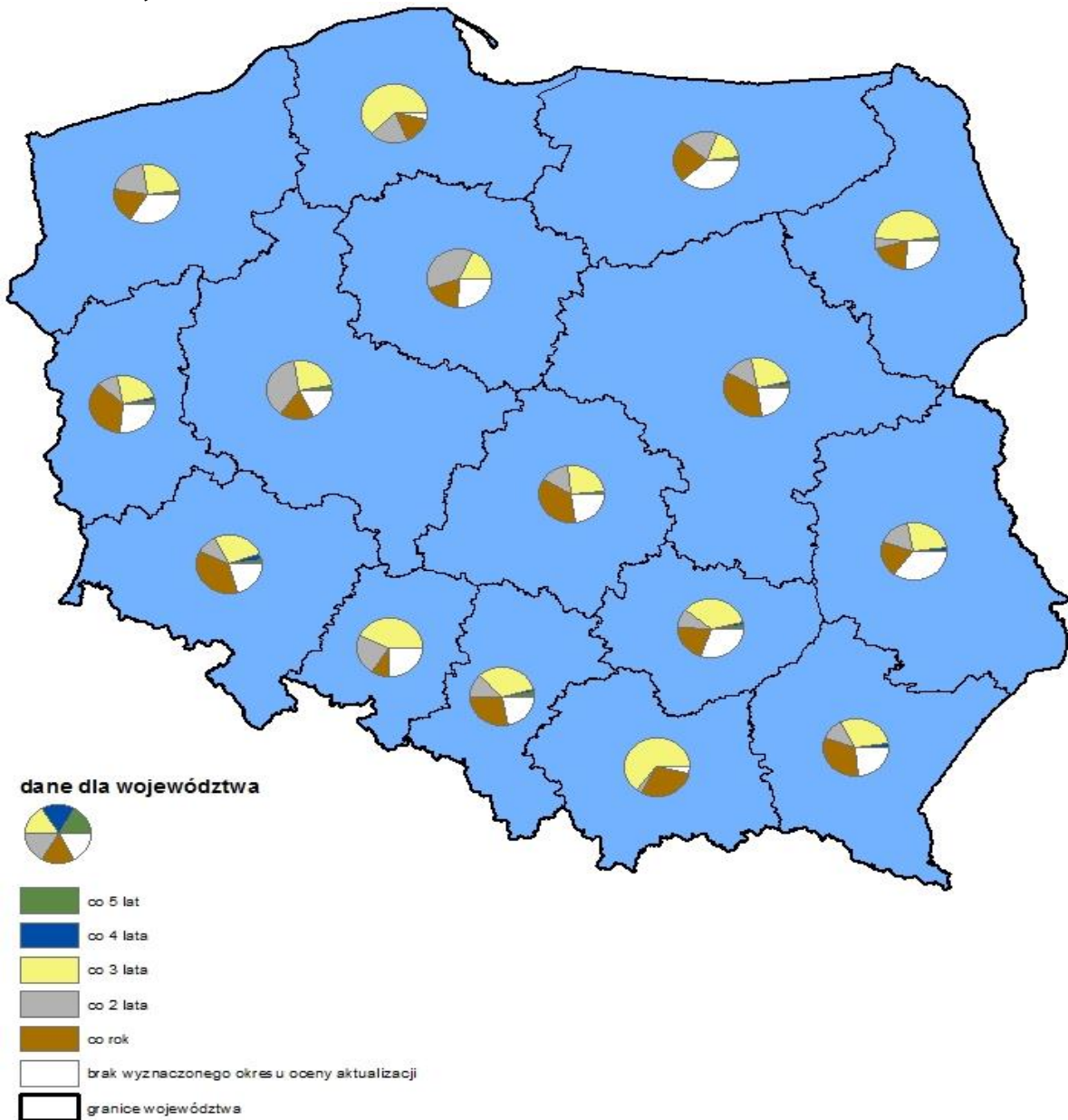

Wykres 21. Częstotliwość oceny aktualności GPR i PR obowiązujących w 2019 r. (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*

Mapa 5. Przyjęta częstotliwość oceny aktualności GPR i PR obowiązujących w 2019 r. według województw (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*

1.10 Monitorowanie procesów rewitalizacji ujętych w GPR i PR

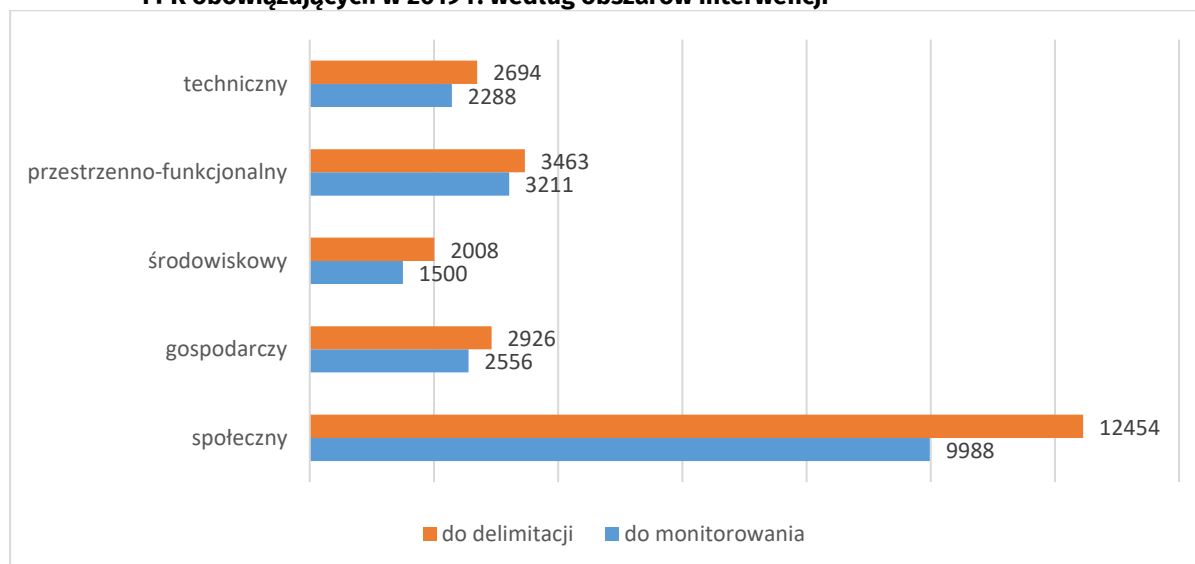
1.10 Monitoring of the revitalization process

Dział X formularza *REW Rewitalizacja w gminie* obejmuje zagadnienia związane z monitorowaniem programów, a w szczególności wskaźników statystycznych do tego wykorzystywanych. Pozyskane informacje dotyczą wskaźników i zmiennych stosowanych przy wyznaczaniu obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji jak również przy ocenianiu skuteczności działań obowiązującego w 2019 r. GPR lub PR.

Na potrzeby delimitacji obszarów zdegradowanych i rewitalizacji łącznie w 1517 gminach, które przekazały informacje, wskazano na wytypowanie do monitorowania 23545 wskaźników statystycznych z pięciu obszarów tematycznych tj.: społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego i technicznego. Nieco mniej wskazano przy monitorowaniu rezultatów w GPR i PR tj. 19543 wskaźniki. Tylko jedna gmina poinformowała, że nie korzystała ze wskaźników statystycznych przy wyznaczaniu obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

Podobnie jak w latach poprzednich, większość z tych wskaźników dotyczyła obszaru społecznego – 52,9% w odniesieniu do delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji i 51,7% w odniesieniu do monitorowania rezultatów wskaźników wykorzystanych we wszystkich gminach. W dalszej kolejności były to wskaźniki z obszaru przestrzenno-funkcjonalnego – odpowiednio 14,7% i 16,4%, gospodarczego – 12,4% i 13,1%, technicznego – 11,4% i 11,7%, a najmniejsza liczba wskaźników dotyczyła obszaru środowiskowego – 8,5% i 7,7%.

Wykres 22. Liczba wskaźników wykorzystywanych w monitorowaniu procesów rewitalizacji ujętych w GPR i PR obowiązujących w 2019 r. według obszarów interwencji

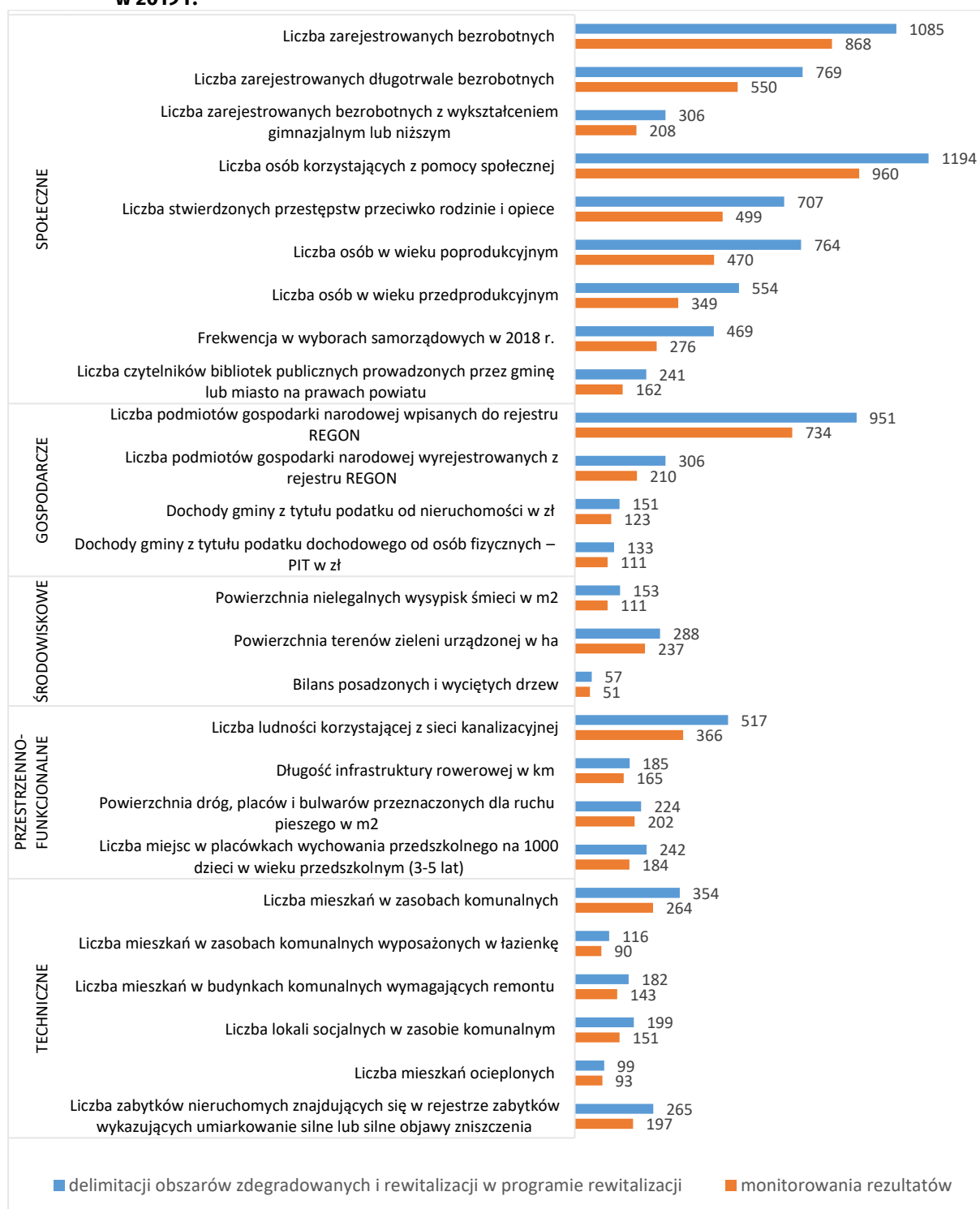
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*

Liczba wykorzystanych wskaźników w gminach wyniosła od 1 do 138. Przeciętnie na jeden program rewitalizacji do delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji wykorzystywano 16 wskaźników, przy czym 26 gmin podało, że wykorzystano co najmniej 50 cech statystycznych. Przy monitorowaniu rezultatów programów rewitalizacji liczba wykorzystanych wskaźników wyniosła od 1 do 110. Przeciętnie wykorzystywano 13 wskaźników, przy czym w 13 gminach liczba wykorzystanych wskaźników w programie wyniosła co najmniej 50 cech statystycznych.

Spośród 26 wybranych wskaźników dostępnych w publicznych bazach danych największą popularnością w monitorowaniu rezultatów i delimitacji obszarów zdegradowanych i rewitalizacji cieszyły się:

- liczba osób korzystających z pomocy społecznej (obszar społeczny),
- liczba zarejestrowanych bezrobotnych (obszar społeczny),
- liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON (obszar gospodarczy),
- liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (obszar przestrzenno-funkcjonalny),
- liczba mieszkań w zasobach komunalnych (obszar techniczny),
- powierzchnia terenów zieleni urządzonej (obszar środowiskowy).

Wykres 23. Liczba wybranych wskaźników wykorzystywanych do delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji oraz monitorowania rezultatów na potrzeby GPR i PR obowiązujących w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

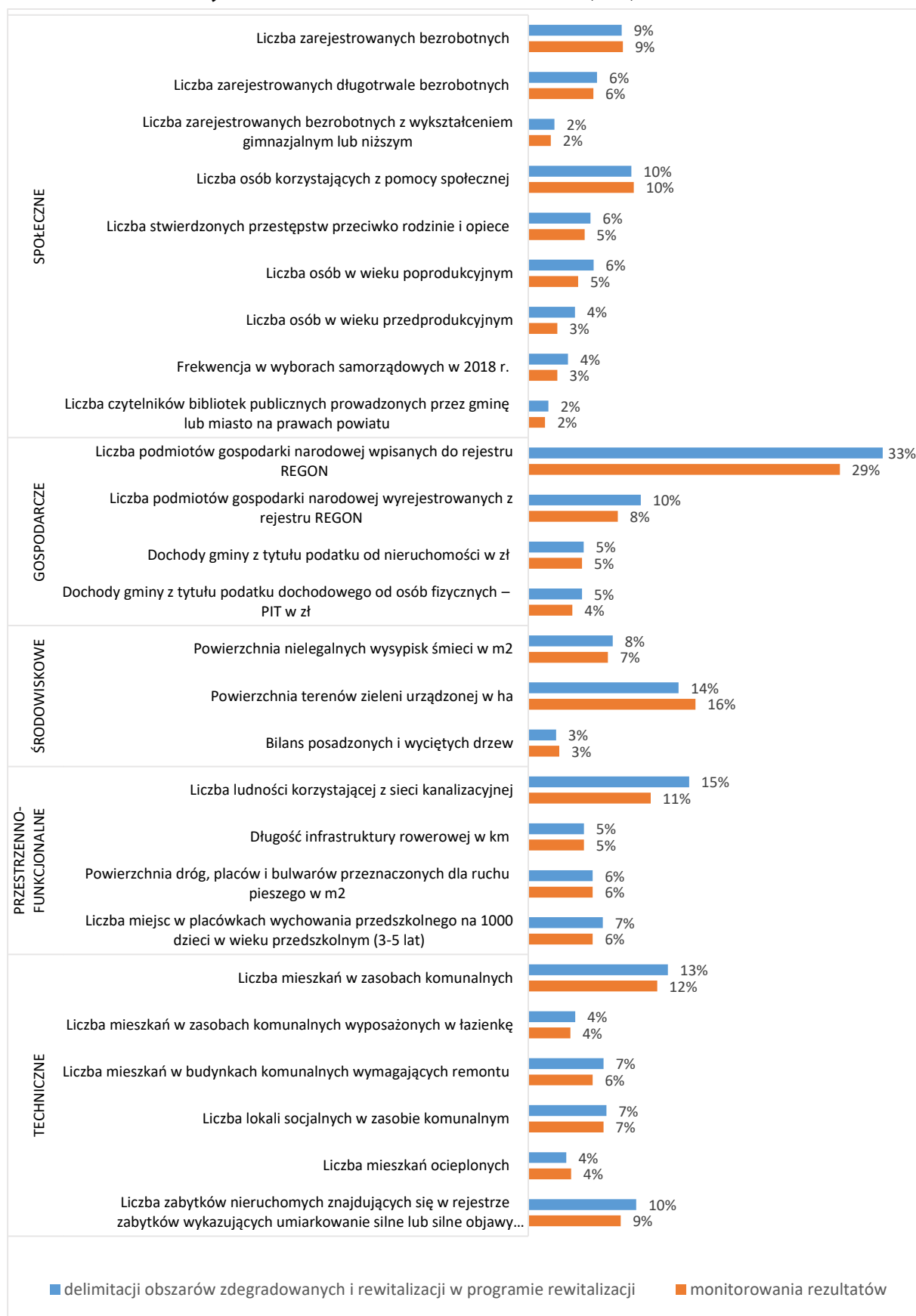
Najbardziej stosowane były zmienne dotyczące:

- bilansu posadzonych i wyciętych drzew (obszar środowiskowy),
- liczba mieszkań ocieplonych (obszar techniczny).

Odsetek gmin wykorzystujących wybrane zmienne zarówno do delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, jak i do monitorowania rezultatów kształtował się w 2019 r. na podobnym poziomie jak w roku 2018.

Wykres 24. Odsetek gmin wykorzystujących wybrane zmienne do delimitacji obszarów zdegradowanych i rewitalizacji oraz monitorowania rezultatów w 2019 r. (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu REW Rewitalizacja w gminie

Informacje o liczbie zmiennych wykorzystanych do delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji oraz do monitorowania rezultatów przedstawia tablica 13.

Tablica 13. Liczba wskazanych przez gminy wskaźników statystycznych dostępnych w publicznych bazach danych wykorzystanych w GPR/PR w 2019 r. według typów gmin

Wyszczególnienie	Do delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji	Do monitorowania rezultatów
OGÓŁEM	10521	7774
GMINY MIEJSKIE	1569	1067
MIASTA NA PRAWACH POWIATU	458	362
GMINY WIEJSKIE	4832	3673
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	3662	2672

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*

2. Analiza administracyjnych źródeł danych

2. Analysis of administrative data sources

Wykorzystanie do zasilania zasobów statystyki publicznej danych ze źródeł administracyjnych w znacznym stopniu pozwoliłoby na odciążenie sprawozdawców. Rozpoznanie możliwości zasilania danymi ze źródeł innych niż formularzowe zostało przeprowadzone pod kątem możliwości zasilania statystyki publicznej danymi pochodzącymi z *Wykazów pozytywnie zweryfikowanych wniosków programów rewitalizacyjnych* (dalej: wykazów).

Opracowanie wykazów programów rewitalizacji przyjmowanych przez gminy, wynika z wymogu *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, opracowanych przez ówczesne Ministerstwa Rozwoju (zwanych dalej Wytycznymi). Wykazy zawierają spis i syntetyczną charakterystykę zawartych w nim programów, uznanych za zgodne z Wytycznymi. Wpis do wykazu jest równoznaczny ze stwierdzeniem, że program ten spełnia wymogi Wytycznych oraz odpowiada zapisom Umowy Partnerstwa, umożliwiając tym samym korzystanie z funduszy unijnych na realizację projektów zawartych w tym programie. Wykazy publikowane są przez poszczególne województwa na stronach internetowych przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2014-2020. Instytucje te zobligowane są do bieżącej aktualizacji wykazów. Zgodnie z Wytycznymi zawierają one spis programów rewitalizacji wraz z datą ich uchwalenia, dla których przeprowadzono z wynikiem pozytywnym weryfikację spełnienia wymogów dotyczących cech i elementów programów. Każda z Instytucji Zarządzających Regionalnymi Programami Operacyjnymi prowadzi wykaz zgodnie z wytycznymi przyjętymi w danym województwie. Wykazy programów rewitalizacji prowadzone są dla wszystkich pozytywnie zweryfikowanych programów rewitalizacji. Umieszczenie danego programu rewitalizacji w wykazie jest warunkiem niezbędnym do ubiegania się o wsparcie w działaniu *Rewitalizacja zdegradowanych obszarów* oraz uzyskanie preferencji dla projektów rewitalizacyjnych w innych działaniach Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2014-2020.

Przeanalizowane zostały informacje znajdujące się na wykazach pod względem możliwości ich wykorzystania.

Pozytywnie zweryfikowane wykazy są publikowane na stronach internetowych urzędów marszałkowskich i są dostępne dla szerokiego kręgu odbiorców.

Terminy udostępniania wykazów nie są stałe. Wykazy są uaktualniane i publikowane z chwilą podjęcia uchwały zarządu województwa. Każdy z 16 urzędów marszałkowskich udostępnia wykaz w innym terminie podając okres referencyjny, na jaki jest aktualny wykaz. Wykazy podawane są do publicznej wiadomości w różny sposób. Część udostępniana jest jako pliki Excel, część jako dokumenty pdf. Część wykazów tworzona jest narastająco, czyli wpisane są na listy wszystkie programy, które kiedykolwiek przeszły pozytywną weryfikację, a część wykazów stanowi odzwierciedlenie stanu bieżącego.

Wykazy nie są prowadzone jednolicie. Zgodnie z Wytycznymi, wykaz ma zawierać datę uchwalenia programu rewitalizacji, pozostałe cechy wykazu są fakultatywne. Województwa samodzielnie wybierają informacje, które umieszczają w wykazach. Z tego powodu, na wykazach brakuje podstawowych informacji zawartych na formularzu sprawozdawczym, takich jak np. na podstawie jakiego źródłowego aktu prawnego sporządzany jest program rewitalizacji. Informacja ta jest podstawowa przy wypełnianiu formularza *REW Rewitalizacja w gminie*, ponieważ determinuje ścieżkę jego wypełniania i tym samym zakres przekazywanych przez gminę informacji.

Z wymienionych wyżej powodów możliwość wykorzystania wykazów do zasilania baz danych statystycznych jest ograniczona.

Przy realizacji badań formularzowych za lata 2018 i 2019 pozytywnie zweryfikowane wykazy programów rewitalizacji pełniły rolę pomocniczą. Ankieterzy na podstawie wykazu mogli zweryfikować fakt posiadania przez gminę programu rewitalizacji i fakt otrzymania dofinansowania z Unii Europejskiej (UE). Jednakże takie sytuacje, gdy program rewitalizacji został pozytywnie zweryfikowany, nie są równoznaczne z otrzymaniem przez gminę dofinansowania. Ważną i pomocną informacją jest podawana w wykazach uchwała rady gminy, która pozwalała ankieterowi szybko dotrzeć do dokumentu i sprawdzić ewentualne niejasności wynikające z nieprecyzyjnego przekazania danych. Trzeba mieć też na uwadze to, że na pozytywnie zweryfikowanych wykazach programów rewitalizacji nie ma wyszczególnionych tych programów rewitalizacji, które finansowane są ze środków własnych gminy i które nie zostały pozytywnie zweryfikowane przez Instytucje Zarządzające Regionalnymi Programami Operacyjnymi.

Tablica 14. Elementy wykazów pozytywnie zweryfikowanych programów rewitalizacji prowadzonych przez Instytucje Zarządzające

Element wykazu	Województwo															
	Dołnośląskie	Kujawsko-pomorskie	Lubelskie	Lubuskie	Łódzkie	Małopolskie	Mazowieckie	Opolskie	Podkarpackie	Podlaskie	Pomorskie	Śląskie	Świętokrzyskie	Warmińsko-mazurskie	Wielkopolskie	Zachodnio-pomorskie
Nazwa gminy	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Rodzaj gminy	X	TAK	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Powierzchnia gminy	X	X	TAK	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Liczba mieszkańców gminy	X	X	TAK	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Powiat	X	TAK	X	TAK	X	TAK	TAK	X	TAK	TAK	X	X	X	X	X	X
Subregion/ZIT	TAK	X	X	TAK	X	TAK	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kod TERYT	X	X	X	X	X	X	TAK	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Tytuł programu rewitalizacji	TAK	TAK	X	TAK	TAK	TAK	TAK	X	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Podstawa prawna przyjęcia programu	X	TAK	X	X	X	X	TAK	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Uwzględnienie w ZIT	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Okres obowiązywania programu (osobne pole)	X	X	X	TAK	X	TAK	X	X	X	X	X	X	X	X	X	TAK
Informacje nt. ciągłości programu / o aktualizacjach	TAK	TAK	X	TAK	X	TAK	TAK	X	X	X	X	TAK	X	X	X	TAK
Data uchwalenia programu	TAK	TAK	TAK	X	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	X

Numer aktu prawnego wprowadzającego program	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	X	X	X	X	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	X
Link prowadzący do programu rewitalizacji	X	X	X	X	X	TAK	TAK	X	TAK	TAK	X	TAK	X	X	TAK	X
Powierzchnia obszaru rewitalizacji	X	X	TAK	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji	X	X	TAK	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Liczba podobszarów obszaru rewitalizacji	X	X	TAK	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Informacje nt. podmiotu wdrażającego program	X	X	TAK	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Podsumowanie diagnozy	X	X	TAK	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Synteza ustaleń programu rewitalizacji	X	X	TAK	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Dane nt. konkursu, w ramach którego program uzyskał pozytywną ocenę	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	TAK	X	X
Data wydania pozytywnej opinii przez instytucję zarządzającą	TAK	TAK	X	X	TAK	X	X	X	TAK	TAK	X	TAK	TAK	X	TAK	X
Data wpisania programu do wykazu	X	TAK	X	TAK	X	TAK	TAK	X	TAK	X	X	TAK	X	TAK	TAK	TAK
Sposób weryfikacji programu	X	X	X	X	TAK	X	X	TAK	X	X	X	TAK	X	TAK	X	X
Data skreślenia programu z wykazu	X	X	X	TAK	X	TAK	TAK	X	X	X	X	X	X	X	X	TAK
Inne	1)	X	X	2)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	3)	X	X

- 1) Obszar interwencji strategicznej
- 2) Data uchylecia programu
- 3) Organ, który przyjął program

Źródło: opracowanie własne na podstawie stron internetowych urzędów marszałkowskich

Drugim obszarem zainteresowań, jako administracyjnym źródłem danych, pod kątem możliwości zasilania statystyki publicznej w zakresie rewitalizacji, było rozpoznanie ogólnopolskiego zasobu centralnego systemu teleinformatycznego SL2014. To źródło administracyjne pozwoliłoby na zasilanie informacjami od gmin, które złożyły wnioski o dofinansowanie projektów rewitalizacyjnych. Z systemu tego można byłoby pobierać następujące informacje:

1. Nazwa beneficjenta
2. Tytuł projektu
3. Z części umowa/decyzja o dofinansowaniu:
 - a) Informacje ogólne, tj.:
 - Program operacyjny, np. Program Operacyjny Polska Cyfrowa
 - Oś priorytetowa, np. cyfrowa aktywizacja społeczeństwa
 - Działanie, np. wsparcie inicjatyw społecznych na rzecz aktywizacji cyfrowej
 - Poddziałanie
 - Nazwa instytucji zawierającej umowę o dofinansowanie/wydającej decyzje
 - Okres realizacji projektu od – do
 - Wartość ogółem, np. 100 tys.
 - Dofinansowanie, np. 40 tys.
 - Wkład UE, np. 40 tys.
 - Wkład własny, np. 60 tys.
 - b) Informacje o beneficjencie
 - Regon
 - Partner wiodący
 - c) Źródła finansowania
 - Środki wspólnotowe – wydatki ogółem, wydatki kwalifikowane
 - Krajowe środki publiczne, w tym:
 - Budżet państwa
 - Budżet jednostki samorządu terytorialnego
 - Inne krajowe środki publiczne (w przypadku dofinansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego w tym: Fundusz Pracy, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, inne)
 - Prywatne
 - Suma, w tym Europejskiego Banku Inwestycyjnego
 - d) Zakres rzeczowy
 - Nazwa zadania (np. szkolenie)
 - Opis działań planowanych do realizacji w ramach wskazanych zadań/ czas realizacji/ podmiot działania
 - Ogółem w projekcie
 - W ramach zadań (nazwa zadania, wydatki ogółem)
 - e) Kwalifikacja projektu
 - Zakres interwencji dominujący i uzupełniający
 - f) Wskaźniki kluczowe (specyficzne dla programu, projektu)
 - Wskaźnik kluczowy – produktu (jednostka miary, wartość docelowa, wartość docelowa ogółem)
 - Wskaźnik kluczowy – rezultatu (jednostka miary, wartość bazowa, wartość bazowa ogółem, wartość docelowa, wartość docelowa ogółem)
 - g) Wniosek o płatność
 - Postęp rzeczowy

- Postęp rzeczowy realizacji projektu
- 4. Wskaźniki produktu (jednostka miary, wartość docelowa, wartość osiągnięta w roku sprawozdawczym, wartość osiągnięta od początku realizacji projektu, stopień realizacji)
- 5. Wskaźniki rezultatu (jednostka miary, wartość bazowa, wartość docelowa, wartość osiągnięta w wyniku zrealizowania projektu, stopień realizacji projektu)
- 6. Postęp finansowy
 - Wydatki ogółem.

Zasilanie zasobu danych statystyki publicznej z zakresu rewitalizacji z systemu teleinformatycznego SL2014 nie zaspokoi wszystkich potrzeb informacyjnych odbiorców danych. W systemie tym, znajdują się informacje o podmiotach, które otrzymały dofinansowanie ze środków europejskich na realizację projektów. Nie będzie więc to pełna informacja o wszystkich gminach prowadzonych działaniach rewitalizacyjnych. Ponadto, w przypadku gdy beneficjentem realizującym przedsięwzięcie rewitalizacyjne (jako lider) będzie inny podmiot niż jednostka samorządu terytorialnego, trudno będzie powiązać go z działaniami w zakresie rewitalizacji, objętymi programem rewitalizacji, z daną gminą.

III Metodologia badania

III Methodology of the study

1. Zakres przedmiotowy badania

1. Material scope of the study

Definicja rewitalizacji oraz rozwiązania ustawowe w tym obszarze stanowiły podstawę do zaprojektowania badania mającego na celu pozyskanie danych o realizowanych w gminach przedsięwzięciach z zakresu rewitalizacji. Wykorzystany w badaniu formularz *REW Rewitalizacja w gminie* składał się z dziesięciu działów zawierających szczegółowe pytania.

Badanie to było realizowane jako kontynuacja badania prowadzonego w poprzednich latach, na weryfikowanym corocznie formularzu *REW Rewitalizacja w gminie*, który przygotowany został w taki sposób, aby mogły go wypełniać wszystkie gminy realizujące procesy rewitalizacji bez względu na to w oparciu o jakie przepisy prowadzą rewitalizację.

Procesy rewitalizacji mogą być realizowane w oparciu o przepisy:

- ustawy o rewitalizacji - gminy opracowują Gminny Program Rewitalizacji na podstawie ustawy o rewitalizacji i wdrażają procesy rewitalizacji z wykorzystaniem pełnej gamy narzędzi prawnych dedykowanych temu zagadnieniu,
- ustawy o samorządzie gminnym, wariant programowy - gminy przygotowują program rewitalizacji na podstawie ogólnego umocowania do wdrażania programów rozwojowych i gospodarczych zawartego w art. 18 ust. 2 pkt 6 lub 6a ustawy o samorządzie gminnym. Często zawartość programu dostosowana była do wymogów zawartych w Wytycznych Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, tym samym programy, co do zawartości informacyjnej są zbliżone do GPR,
- ustawy o samorządzie gminnym, wariant uproszczony - część gmin działania z zakresu rewitalizacji prowadzi poza wyspecjalizowanymi programami, jako część szerszej strategii. Działania te prowadzone są na podstawie zapisów m. in. w strategii gminy lub w innych dokumentach strategicznych. W takich przypadkach możliwość pozyskania porównywalnych danych z innymi gminami jest ograniczona.

Ustawodawca w art. 52 ust. 1 ustawy o rewitalizacji umożliwił do końca 2023 roku prowadzenie działań rewitalizacyjnych w oparciu o inne programy niż GPR. Zgodnie z tym artykułem zastosowanie procedur innych niż gminny program rewitalizacji możliwe jest w przypadku spełnienia dwóch warunków. Po pierwsze, w dniu wejścia w życie ustawy gmina realizuje (uchwalony przez radę gminy) program rewitalizacji zawierający działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego. Po drugie, program ten zawiera co najmniej opis procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów gminy oraz diagnozę pozwalającą na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Gminy realizujące zadania rewitalizacyjne na podstawie innych dokumentów (przed wejściem w życie ustawy o rewitalizacji) nie wypełniały niektórych działów z uwagi na niedostępność wymaganych informacji.

Kolejność pytań na formularzu została skonstruowana w sposób pozwalający na prześledzenie całego procesu rewitalizacji w gminie od podjęcia uchwały do monitorowania rezultatów poprzez zaangażowanie mieszkańców w przygotowanie i konsultacje rewitalizacji, wyznaczenie obszaru, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, określenie obszaru, który ma zostać poddany rewitalizacji, ustalenie przedsięwzięć i środków na ich realizację.

1.1 Aktywność samorządu gminnego w zakresie rewitalizacji

1.1 Gmina self-government activity in revitalization

(Dział I – wypełniały wszystkie gminy)

Pytania zawarte w Dziale I skierowane zostały do wszystkich gmin i miały na celu pozyskanie informacji na temat prowadzenia rewitalizacji, przepisów, na podstawie których jest prowadzona, aktualizacji programów rewitalizacji, okresu ich obowiązywania i planów związanych z pracami nad GPR/PR. W pytaniu

1 odpowiedź *tak* mogła być udzielona tylko jeden raz i polegała na wyborze rodzaju posiadanego programu rewitalizacji:

- GPR uchwalony na podstawie ustawy o rewitalizacji,
- PR uchwalony na podstawie ustawy o samorządzie gminnym,
- nie posiadała programu rewitalizacji, ale zadania realizowała na podstawie innych dokumentów strategicznych (IDS).

Udzielenie negatywnej odpowiedzi na te pytania oznaczało, że w gminie nie są realizowane zadania z zakresu rewitalizacji. W dziale tym uwzględniono pytania dotyczące okresu, na jaki został przewidziany program rewitalizacji oraz o to czy program był nowy lub kontynuowany. Pytanie o kontynuację działań rewitalizacyjnych w ramach tego samego dokumentu strategicznego pozwala na określenie porównywalności danych w kolejnych okresach. Dział I uwzględniał też pytanie o to, czy GPR/PR był wpisany do wykazu programów rewitalizacji prowadzonych przez regionalne Instytucje Zarządzające Programem Operacyjnym.

1.2 Partycypacja społeczna z zakresu rewitalizacji

1.2 Social participation in revitalization

(Dział II – wypełniały gminy posiadające lub przygotowujące procesy rewitalizacji)

W Dziale II uwzględniono pytania o zaangażowanie społeczności w proces przygotowania i realizacji rewitalizacji, określone w rozdziale 2 ustawy o rewitalizacji. Ustawa gwarantuje dwie formy partycypacji społecznej: konsultacje oraz prace Komitetu Rewitalizacji. Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o rewitalizacji za konsultacje społeczne jest odpowiedzialny wójt, burmistrz albo prezydent miasta. Dla gmin posiadających GPR obowiązkowe są konsultacje w formie zbierania uwag w postaci papierowej lub elektronicznej jako podstawowy sposób komunikacji władzy lokalnej ze społecznością oraz wskazuje inne metody takie jak spotkania z mieszkańcami, prowadzenie ankiet i wywiadów czy wykorzystanie grup przedstawicielskich. Ustawa o rewitalizacji nakłada na gminy obowiązek zbierania informacji na temat konsultacji społecznych, w szczególności reguluje to art. 6 ust. 7, który stanowi: „niezwłocznie po zakończeniu każdej z form konsultacji społecznych opracowuje się informację podsumowującą jej przebieg, zawierającą dane o miejscu i czasie jej przeprowadzenia i omówienie jej przebiegu, a w przypadku formy zbierania uwag w postaci papierowej lub elektronicznej również wszystkie uwagi wraz z odniesieniem się do nich”. W formularzu pytania o liczbę przeprowadzonych procesów konsultacji społecznych pogłębiono o liczbę ich uczestników oraz liczbę zgłoszonych uwag według form uzyskania, w tym uwzględnionych w całości lub częściowo. Procesy konsultacji społecznych rozpoczynają się już na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, dlatego na to pytanie odpowiadają też gminy, które nie posiadają jeszcze programu rewitalizacji, ale w dziale I zadeklarowały prowadzenie prac nad programami rewitalizacji.

Kolejne pytania Działu II odnosiły się do funkcjonowania w gminie sformalizowanych organów doradczych, jakimi są Komitety Rewitalizacji. Ich zadaniem jest opiniowanie i sprawowanie społecznej kontroli procesu tworzenia programu rewitalizacji i wdrażania. Członkowie Komitetów powinni być wybierani przez interesariuszy rewitalizacji i są to lokalni liderzy społeczni, przedstawiciele przedsiębiorców, przedstawiciele organizacji pozarządowych. Zakres pytań o organy opiniotwórczo-doradcze obejmuje ich liczbę, liczbę członków, w tym prezentujących wybrane instytucje i organizacje, oraz liczbę zebrań.

1.3 Obszar zdegradowany

1.3 Degraded area

(Dział III - wypełniały wszystkie gminy)

Identyfikacja stanu kryzysowego występującego na danym obszarze jest jednym z pierwszych, obowiązkowych działań zmierzających do rozpoczęcia procesów rewitalizacji. Obszar zdegradowany można wyznaczyć, gdy spełnione są następujące warunki: występuje na nim koncentracja negatywnych zjawisk społecznych oraz jednocześnie występuje przynajmniej jedno z negatywnych zjawisk gospodarczych lub środowiskowych lub przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Informację o obszarach zdegradowanych przekazywały wszystkie gminy, niezależnie od prowadzenia na swoim obszarze działań rewitalizacyjnych. Informacje pozwalają na określenie m.in., jaka część gmin posiadających zidentyfikowane obszary zdegradowane została poddana procesom rewitalizacji.

Dział III zawierał pytania o zidentyfikowanych w gminach obszarach zdegradowanych, ich powierzchni oraz liczbie osób zamieszkujących obszar zdegradowany i metodzie wykorzystanej do wyliczenia liczby ludności. Dla weryfikacji sposobu ustalania liczby ludności obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w formularzu zawarto pytanie o technikę jej ustalenia. Jako podstawę zaproponowano trzy warianty: podanie liczby osób zameldowanych na stałe, podanie liczby osób zameldowanych na stałe i czasowo lub wybór innej metody.

Przyjęte zostało, że w przypadku obszarów zdegradowanych, z uwagi na dostępność danych oraz metodykę przygotowania programów rewitalizacji, informacja o liczbie ludności (mieszkańców) będzie odnosiła się do stanu w momencie ustanowienia obszaru zdegradowanego.

Każdy z obszarów zdegradowanych może zostać podzielony na podobszary. W ramach badania dotyczącego rewitalizacji gminy podawały informację o liczbie wyznaczonych podobszarów zdegradowanych.

Badanie uwzględniło też odpowiedzi na pytania związane z przyczynami powstania obszaru zdegradowanego. Pomiar zjawiska określony został poprzez 4 stopniową skalę natężenia problemów w poszczególnych obszarach interwencji, w taki sposób, że w przypadku, gdy na obszarze gminy:

- nie wystąpiły problemy danego rodzaju – przypisana została wartość „0”,
- występujące trudności w niewielkim stopniu zdecydowały o zakwalifikowaniu danego obszaru jako zdegradowany – przypisana została wartość „1”,
- występujące trudności w umiarkowanym stopniu zdecydowały o zakwalifikowaniu danego obszaru jako zdegradowany – przypisana została wartość „2”,
- występujące trudności w dużym stopniu zdecydowały o zakwalifikowaniu danego obszaru jako zdegradowany – przypisana została wartość „3”.

Zdefiniowanie trzech progów ważności (dla problemów, które wystąpiły) umożliwia jasne określenie, które z problemów zaważyły o ustanowieniu obszaru zdegradowanego, a które miały znaczenie marginalne.

1.4 Obszar rewitalizacji

1.4 Area of revitalization

(Dział IV - wypełniały gminy posiadające program rewitalizacji (GPR, PR) lub inny dokument strategiczny zawierający przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji (IDS))

Obszar rewitalizacji określony został w ustawie jako całość lub część obszaru zdegradowanego, na której nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk (społecznych oraz co najmniej jednego zjawiska o charakterze gospodarczym, środowiskowym, technicznym lub przestrzenno-funkcyjnym), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Ustawa o rewitalizacji (art. 10 ust. 2) stanowi, że obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Pytania tego działu odnosiły się do powierzchni obszaru rewitalizacji z uwzględnieniem typów obszarów, liczby ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji, metody wykorzystanej do ustalenia liczby ludności oraz liczby wydzielonych podobszarów.

1.5 Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji

1.5 Projects implemented in revitalization

(Dział V - wypełniały gminy posiadające program rewitalizacji (GPR, PR) lub inny dokument strategiczny zawierający przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji (IDS))

Pytania Działu V odnosiły się do liczby przedsięwzięć uwzględnionych w programach rewitalizacji zaplanowanych ogółem na cały okres trwania programu oraz rozpoczętych w roku sprawozdawczym z uwzględnieniem przedsięwzięć podstawowych z podziałem na obszary interwencji.

Przedsięwzięcie rewitalizacyjne nie zostało prawnie zdefiniowane w ustawie, jednakże opis przedsięwzięć sugeruje, że są to wszelkie działania, których celem jest przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom. W art. 15 ust. 1 pkt.5 określone zostały rodzaje przedsięwzięć, które powinny znaleźć się w programie rewitalizacji. Przedsięwzięcia podstawowe powinny zostać ujęte w formie listy wraz z ich opisami

zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami. Natomiast w odniesieniu do przedsięwzięć dopuszczalnych może być przedstawiana tylko ich charakterystyka.

Zgodnie z zapisami w art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji oraz typologią przedstawioną w art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a) i b) tejże ustawy wyodrębniono 5 obszarów interwencji:

- społeczny – obejmuje działania mające na celu poprawę sytuacji w szczególności w zakresie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym,
- gospodarczy – obejmuje działania dotyczące w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
- środowiskowy – obejmuje działania obejmujące w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
- przestrzenno-funkcjonalny – obejmuje działania skierowane w szczególności na niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niską jakość, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niską jakość terenów publicznych,
- techniczny – należą działania skupione w szczególności w obszarze degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na formularzu zostały wyszczególnione w podziale na ww. ustawowe obszary interwencji. Sprawozdawca kwalifikował dane przedsięwzięcie do jednego z obszarów, który uznał za sferę bezpośredniego oddziaływania nawet, jeśli założone efekty spodziewane są równocześnie w innych obszarach. Informacje pozyskane w tym dziale pozwolą na ocenę struktury zidentyfikowanych w gminach obszarów interwencji.

Druga część Działu V formularza poświęcona była innym niż gmina i jej jednostki organizacyjne podmiotom odpowiedzialnym za realizację poszczególnych przedsięwzięć, czyli tzw. liderom przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W ramach Działu V wyróżniono dwie grupy liderów odpowiedzialnych za realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Pierwszą z nich stanowią inne jednostki sektora publicznego, a drugą podmioty spoza tego sektora, wśród których wyróżniono: wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe oraz organizacje pozarządowe i podmioty zrównane z nimi w prawach.

1.6 Finansowanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji

1.6 Financing projects in revitalization

(Dział VI - wypełniały gminy posiadające program rewitalizacji (GPR, PR)

Środki finansowe wydatkowane na procesy rewitalizacyjne mogą pochodzić z różnych źródeł. Ustawa o rewitalizacji dopuszcza finansowanie gminnych programów rewitalizacji ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej lub budżetu państwa. Źródła tych środków to:

- publiczne środki krajowe, w tym z budżetu gminy (pochodzące z dochodów własnych gminy, subwencji ogólnej, jak i przewidziane do finansowania ze źródeł zwrotnych, np. pożyczek, kredytów, obligacji, które będą spłacane z budżetu gminy),
- środki bezzwrotne z budżetu UE,
- środki prywatne łącznie ze zwrotnymi,
- inne środki obejmujące źródła finansowania, jak np. Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarsko-Polski Program Współpracy.

Ustawa o rewitalizacji wskazuje, że uwzględnione w gminnym programie rewitalizacji szacunkowe ramy finansowe powinny być podane z rozróżnieniem środków publicznych i prywatnych.

Dział VI poświęcony był zagadnieniom finansowania przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji realizowanych w formie przedsięwzięć podstawowych lub dopuszczalnych (zgodnie z typologią przedstawioną w art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a) i b) ustawy o rewitalizacji).

Pytania w tym dziale podzielone zostały na dwie części. Jedna uwzględnia planowane wydatkowanie środków finansowych na cały okres programowania, druga dotyczy wydatków poniesionych w roku sprawozdawczym.

W obu częściach pytania ustrukturyzowane zostały według:

- źródeł finansowania,
- obszarów interwencji; w tym przypadku przyjęto strukturę analogiczną jak w pozostałych działach, tj. zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji i wyróżniono pięć obszarów interwencji: społeczny, gospodarczy, środowiskowy, przestrzenno-funkcjonalny oraz techniczny.

1.7 Specjalne strefy rewitalizacji

1.7 Special revitalization zones

(Dział VII – wypełniaty gminy posiadające gminny program rewitalizacji na podstawie ustawy o rewitalizacji GPR)

Specjalna strefa rewitalizacji jest narzędziem ustanowionym na podstawie art. 25 ustawy o rewitalizacji, z którego mogą korzystać jedynie gminy posiadające GPR. Potrzeba utworzenia SSR uwidacznia się już na etapie prac nad uchwałą delimitacyjną, czyli wyznaczeniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, ostatecznie jednak decyzja jej utworzenia powinna zostać podjęta na etapie opracowania projektu GPR. SSR musi być ustanowiona na całym obszarze wyznaczonym w uchwale delimitacyjnej, dlatego ważne jest wyznaczanie podobszarów.

Pytania Działu VII odnosiły się do uchwalenia SSR, planów jej uchwalenia oraz wykorzystania przez gminę mechanizmów specjalnej strefy rewitalizacji. Mechanizmy te mogą być wykorzystane przez gminę już w momencie podjęcia uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (zachowują ważność przez okres maksymalnie dwóch lat lub do czasu ustanowienia SSR) lub wraz z wprowadzeniem SSR. Instrumentami, które mogą być wdrożone na etapie podejmowania uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz powołania SSR, są:

- prawo pierwokupu na rzecz gminy wszystkich nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji (zgodnie z art. 11 ust. 5 pkt 1 ustawy o rewitalizacji),
- zakaz wydawania decyzji o warunkach zabudowy dla wszystkich lub wybranych zmian sposobu zagospodarowania terenu (zgodnie art. 11 ust. 5 pkt 2 oraz art. 30 ustawy o rewitalizacji).

W przypadku ustanowienia SSR gmina zyskuje dodatkowe instrumenty, a wśród nich:

- budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego (art. 27 ustawy o rewitalizacji),
- podwyższenie stawki podatku od nieruchomości niezabudowanych, które przeznaczone są pod budowę mieszkaniową, usługową lub mieszaną; zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. d) ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. 2019, poz. 1170) w zakresie stawek podatku od nieruchomości od gruntów położonych na terenach, dla których miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przewiduje przeznaczenie pod budowę mieszkaniową, usługową albo budowę o przeznaczeniu mieszanym obejmującym wyłącznie te rodzaje zabudowy, jeżeli od dnia wejścia w życie tego planu w odniesieniu do tych gruntów upłynął okres 4 lat, a w tym czasie nie zakończono budowy zgodnie z przepisami prawa budowlanego,
- udzielenie dotacji na wykonanie robót budowlanych lub prac konserwatorskich i prac restauratorskich w budynkach nieobjętych wpisem do rejestru zabytków (art. 35 ustawy o rewitalizacji),
- opróżnienie lokalu zasobu gminnego i przeniesienie lokatora do lokalu zamiennego w trybie zgodnie z art. 28. i 29 ustawy o rewitalizacji
- ułatwienia w zamówieniach publicznych, których przedmiotem są usługi lub roboty budowlane realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w GPR oraz wykonywane na obszarze SSR, jeżeli zamówienia te udzielane są: przez gminę lub gminne jednostki organizacyjne organizacjom pozarządowym lub spółdzielniom socjalnym, a przedmiot zamówienia należy do działalności statutowej wykonawcy lub w celu aktywizacji osób mających miejsce zamieszkania na obszarze SSR (art. 36 ustawy o rewitalizacji),
- inne narzędzia, wynikające np. z art. 31, 33 ustawy o rewitalizacji.

1.8 Miejscowe plany rewitalizacji

1.8 Local (spatial) revitalization plans

(Dział VIII - wypełniły gminy posiadające gminny program rewitalizacji na podstawie ustawy o rewitalizacji GPR)

Miejscowy plan rewitalizacji, podobnie jak SSR, jest specjalnym narzędziem planistycznym przewidzianym ustawą o rewitalizacji i wprowadzonym zapisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (art. 37f pkt 1). Warunkiem koniecznym do uchwalenia tego aktu prawa miejscowego jest posiadanie GPR. Zgodnie z założeniami MPR jest podstawowym narzędziem planistycznym używanym w procesie rewitalizacji.

Miejscowy plan rewitalizacji jest szczególną formą miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i regulowany jest przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Warunkiem koniecznym do uchwalenia tego aktu prawa miejscowego jest posiadanie GPR. MPR może zostać przyjęty dla całego obszaru rewitalizacji albo dla fragmentu tego obszaru. Dopuszczalne jest również uchwalenie kilku MPR dla różnych fragmentów obszaru rewitalizacji.

Dla zapewnienia porównywalności danych statystycznych przy projektowaniu Dział poświęcony MPR uwzględniony został zakres informacji o miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (MPZP) dostępnych na podstawie badania „Lokalne planowanie i zagospodarowanie przestrzenne” (formularz PZP-1) przeprowadzanego przez ministra właściwego do spraw budownictwa. Porównywalność danych dotyczy informacji o liczbie MPR/MPZP, ich powierzchni według kategorii użytkowania (zagospodarowania) terenu, kosztów sporządzenia oraz finansowych skutków uchwalenia.

Pytania Działu VIII odnosiły się do faktu uchwalenia MPR, skutków finansowych uchwalenia MPR, rodzaju i powierzchni terenów objętych MPR, planów uchwalenia MPR oraz wykorzystanych mechanizmów.

Z punktu widzenia procesów rewitalizacji kluczowe jest pytanie o wykorzystanie w gminach specjalistycznych instrumentów, których wdrożenie umożliwi MPR poza standardowymi elementami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art. 15 ust. 2 i 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym). To zagadnienie jest przedmiotem jednego z pytań, w którym należy wskazać, które spośród 7 specjalistycznych instrumentów, jakie przewiduje MPR, zostały wykorzystane w ramach rewitalizacji:

- zasady kompozycji przestrzennej nowej zabudowy i harmonizowania planowanej zabudowy z zabudową istniejącą,
- ustalenia dotyczące charakterystycznych cech elewacji budynków,
- szczegółowe ustalenia dotyczące zagospodarowania i wyposażenia terenów przestrzeni publicznych, w tym urządzania i sytuowania zieleni, koncepcji organizacji ruchu na drogach publicznych oraz przekrojów ulic,
- zakazy i ograniczenia dotyczące działalności handlowej lub usługowej,
- maksymalną powierzchnię sprzedaży obiektów handlowych, w tym obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o wskazanej w planie maksymalnej powierzchni sprzedaży i ich dopuszczalną liczbę,
- zakres niezbędnej do wybudowania infrastruktury technicznej, społecznej lub lokali,
- zobowiązanie inwestora do budowy na swój koszt i do nieodpłatnego przekazania na rzecz gminy inwestycji uzupełniających w postaci infrastruktury technicznej, społecznej lub lokali mieszkalnych.

1.9 Ocena aktualności programów rewitalizacji

1.9 Evaluation of the validity of the revitalization programme

(Dział IX - wypełniły gminy posiadające program rewitalizacji GPR, PR)

W tej części ankiety uwagę skierowano na ocenę aktualności zapisów GPR/PR. W przypadku dokumentów obejmujących swoim zasięgiem kilka lub kilkanaście lat jest to szczególnie ważny element procesu rewitalizacji zarówno z punktu widzenia weryfikacji założonych celów i oceny podjętych działań, jak i aktualności przyjętych założeń oraz rozwiązań w dynamicznie zmieniającym się otoczeniu.

Na podstawie art. 22. ust. 1 ustawy o rewitalizacji, gminy posiadające GPR powinny dokonać oceny jego aktualności i stopnia realizacji, co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem oceny i monitorowania zawartym w tym programie. Pytania działu mają na celu pozyskanie informacji pozwalających na identyfikację najczęstszych rekomendacji po przeprowadzonej ocenie. W przypadku GPR w szczególności wniosków związanych realizacją art. 22 i 23 ustawy o rewitalizacji.

1.10 Monitorowanie procesów rewitalizacji

1.10 Monitoring of the revitalization process

(Dział X - wypełniały gminy posiadające program rewitalizacji GPR, PR)

Dział X poświęcony został wskaźnikom wykorzystanym w procesie monitorowania rewitalizacji. Pytania tego działu dotyczą wskaźników i zmiennych zastosowanych przy wyznaczaniu obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji oraz przy ocenie skutków działań rewitalizacyjnych.

Pierwszą część tego działu stanowi pytanie dotyczące liczby wykorzystanych wskaźników statystycznych, w tym monitorujących poszczególne obszary interwencji: społeczny, gospodarczy, środowiskowy, przestrzenno-funkcjonalny i techniczny.

Druga część poświęcona została na pozyskanie informacji o wybranych zmiennych. W ramach wymienionych w pierwszej części obszarów interwencji zdefiniowano 26 zmiennych statystycznych (9 w obszarze społecznym; 4 – gospodarczym; 3 – środowiskowym; 4 – przestrzenno-funkcjonalnym; 6 – technicznym), które należą do najczęściej wykorzystywanych przez gminy na potrzeby oceny i monitorowania procesów rewitalizacji mierników oraz są dostępne w statystycznych bazach danych. W tej części formularza REW należało wskazać, które z zaproponowanych zmiennych zostały wykorzystane na potrzeby delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji oraz monitorowania rezultatów GPR/PR.

Do formularza został dołączony „Przewodnik z wytycznymi do ustalenia wartości wskaźników (zmiennych) dla obszaru rewitalizacji w gminie”, zawierający sugerowane definicje tych wskaźników, wykorzystywanych w statystyce publicznej do pomiaru zjawisk wymienionych wśród 25 zmiennych. Lista definicji stanowiła wskazówkę, jak mierzyć dane zjawisko, aby pozyskane dane były porównywalne z danymi dostępnymi w zasobach statystyki publicznej na poziomie gmin.

2. Zakres podmiotowy badania

2. Personal scope of the study

Realizowane badanie jest badaniem pełnym. Populację badania stanowią wszystkie gminy (w 2019 r. – 2477 gmin).

3. Odbiorcy danych

3. Recipients of data

Odbiorcami danych z zakresu rewitalizacji są m. in.:

- administracja rządowa, w tym ministerstwa odpowiedzialne za realizację zadań z zakresu rewitalizacji i polityki rozwoju (zagadnienia rewitalizacji są wymieniane jako jeden z priorytetów rozwojowych m.in. w krajowych dokumentach strategicznych takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Krajowa Polityka Miejska 2023, Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (w zakresie miejscowych planów rewitalizacji), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030),
- jednostki samorządu gminnego i wojewódzkiego, jako podmioty bezpośrednio zainteresowane i odpowiedzialne za kreowanie polityki i działań wzmacniających rozwój lokalny i regionalny,
- środowisko naukowe,
- mieszkańcy oraz podmioty zainteresowane tą tematyką.

Dotychczas uzyskane wyniki badań służą do monitorowania Krajowej Polityki Miejskiej i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Ponadto mogą stanowić źródło informacji dla Raportów i opracowań z zakresu szeroko dyskutowanej tematyki rewitalizacji, ale także gospodarki miejskiej, rozwoju obszarów wiejskich, ewaluacji działań o charakterze strategicznym, z zakresu polityki spójności i programów pomocowych, partycypacji społecznej, ekonomii społecznej czy gospodarki przestrzennej.

4. Stosowane definicje

4. Definitions used

Jednostka pomocnicza – ustanowiona przez radę gminy lokalna wspólnota samorządowa mieszkańców części gminy. Jednostki nie posiadają osobowości prawnej. Jednostka pomocnicza gminy stanowi strukturę społeczno-terytorialną, która przejmując na swoim terytorium realizację zadań publicznych, ułatwiając gminie wykonywanie jej zadań.

Źródło: Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2020 poz. 713, z późn. zm.)

Komitet Rewitalizacji - forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełniący funkcję opiniodawczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

Źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2020 poz.802 z późn. zm.)

Konsultacje społeczne – podejmowane przez władze lokalne działania, obejmujące informowanie, a następnie rozpoznawanie opinii mieszkańców lub organizacji reprezentujących różne grupy społeczne odnośnie planowanych decyzji, w celu wypracowania optymalnych rozstrzygnięć.

Konsultacje odbywają się w przypadkach przewidzianych ustawą (obowiązek przeprowadzenia konsultacji w ramach rewitalizacji wynika z zapisów ustawy o rewitalizacji) oraz w innych sprawach ważnych dla gminy. Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji społecznych powinny być określone w uchwale rady gminy.

Źródło: Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2020 poz. 713, z późn. zm.)

Proces konsultacji społecznych to zorganizowana, określona w czasie i podana do publicznej wiadomości sekwencja wydarzeń, w których wszystkie zainteresowane strony (interesariusze, w tym mieszkańcy, przedsiębiorcy, właściciele nieruchomości, organy władzy publicznej) mogą wyrazić swoje zdanie na określone tematy. Jeden proces może składać się z kilku form konsultacji społecznych.

W przypadku gminnych programów rewitalizacji jest to zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej lub formularzy zamieszczonych na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz spotkaniach, debatach, warsztatach, spacerach studyjnych, ankietach, wywiadach, wykorzystaniu grup przedstawicielskich lub zbieraniu uwag ustnych.

Miejscowy plan rewitalizacji (MPR) - jest szczególną formą planu miejscowego ustanowionego na podstawie art. 37f ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Miejscowy plan rewitalizacji jest ustanawiany w drodze uchwały przez radę gminy dla całości lub części obszaru rewitalizacji. Mogą go ustanowić jedynie gminy posiadające GPR.

Źródło: Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2020 poz. 293 z późn. zm.)

Obszar rewitalizacji – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, społecznych oraz co najmniej jednego o charakterze gospodarczym lub środowiskowym lub technicznym lub przestrzenno-funkcjonalnym, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji powinien być ustanowiony na podstawie zapisów uchwały rady gminy lub przynajmniej wskazany w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy. W przypadku obszarów zdegradowanych uchwalonych zgodnie z ustawą o rewitalizacji, uchwały takie stanowią akt prawa miejscowego.

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Dopuszcza się istnienie większych obszarów w przypadku gmin, które prowadzą działania na podstawie innego niż program rewitalizacji dokumentu strategicznego (nie posiadają (gminnego) programu rewitalizacji).

Może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Obszar rewitalizacji może objąć niezamieszkałe tereny poprzemysłowe, w tym portowe i powydobywcze, tereny powojkowe albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

Źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2020 poz.802 z późn. zm.)

Obszar zdegradowany – obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu

publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych (m.in.: niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowych (m.in.: przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnych (m.in.: niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznych (m.in.: degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, niefunkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Obszar zdegradowany powinien być ustanowiony na podstawie zapisów uchwały rady gminy lub co najmniej wskazany w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy. W przypadku obszarów zdegradowanych uchwalonych zgodnie z ustawą o rewitalizacji, uchwały takie stanowią akt prawa miejscowego.

Obszar zdegradowany może zostać podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz innych (gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych).

Źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2020 poz.802 z późn. zm.)

Organizacja pozarządowa – osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacja lub stowarzyszenie, spełniająca warunki:

- 1) nie jest jednostką sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych lub przedsiębiorstwem, instytutem badawczym, bankiem lub spółką prawa handlowego będącą państwową lub samorządową osobą prawną,
- 2) nie działa w celu osiągnięcia zysku.

Do organizacji pozarządowych zalicza się przede wszystkim stowarzyszenia (w tym ochotnicze straże pożarne, kluby sportowe) i fundacje, ale są nimi także inne podmioty spełniające ww. definicję, np. organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego, związki zawodowe.

Źródło: Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2020 poz. 1057).

Do organizacji pozarządowych lub podmiotów zrównanych z nimi w prawach należy zaliczyć także spółdzielnie socjalne i podmioty wyznaniowe.

Przedsięwzięcie z zakresu rewitalizacji - sformalizowana i zdefiniowana w programach rewitalizacji forma aktywności podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacji służąca realizacji celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia realizowane mogą być przez gminę (jej jednostki organizacyjne) lub inny podmiot publiczny lub prywatny. Przedsięwzięcia podstawowe to takie, dla których zawarto: nazwy przedsięwzięć i podmioty je realizujące, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość środków finansowych, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia, dla których nie ma możliwości wskazania powyższych informacji – zgodnie z ustawą o rewitalizacji - stanowią przedsięwzięcia dopuszczalne.

Źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2020 poz.802 z późn. zm.)

Rewitalizacja – proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji, na podstawie działań przygotowanych przez gminy i prowadzonych na podstawie dokumentu strategicznego (gminnego programu rewitalizacji, innego programu rewitalizacji lub innego dokumentu strategicznego).

Źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2020 poz.802 z późn. zm.)

Specjalne strefy rewitalizacji (SSR) - to narzędzie ustanowione na podstawie art. 25 ustawy o rewitalizacji w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji, na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia. SSR jest ustanawiana w drodze uchwały przez radę gminy na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Uchwała ta stanowi akt prawa miejscowego. Mogą z niej korzystać jedynie gminy posiadające GPR.

Źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2020 poz.802 z późn. zm.)

Tereny zieleni - tereny urządzone wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, pełniące funkcje publiczne, w szczególności: parki, zieleńce, bulwary, promenady, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe, cmentarze, zgodnie z następującymi definicjami:

- Parki spacerowo-wypoczynkowe - tereny zieleni z roślinnością wysoką i niską o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, aleje spacerowe, ławki, place zabaw itp. Do powierzchni parków należy wliczyć również wody znajdujące się na terenie tych obiektów (np. stawy),
- Zieleńce (bez kategorii „tereny zieleni osiedlowej”) - tereny zieleni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek (np. występują alejki z ławkami, place zabaw itp.). Do tej kategorii obiektów należy zaliczyć również m. in. zieleń towarzyszącą budynkom użyteczności publicznej (o ile udostępniona jest do użytku powszechnego), pomnikom itp. oraz bulwaram i promenadom. Zieleńce mogą tworzyć kompozycje zieleni niskiej (trawniki, kwietniki) oraz elementy nasadzeń drzew i krzewów.

Do powierzchni parków i zieleńców należy wliczyć: tereny sportów wodnych, otwartych kąpielisk, boisk, placów gier itp., o ile stanowią miejsca użyteczności publicznej.

- Cmentarze – miejsca przeznaczone do pochówku zmarłych (ludzi bądź zwierząt) bez względu na stan prawny, właściciela/zarządcy terenu czy wielkość, o ile na ich powierzchni znajdują się elementy zieleni.

Źródło: Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2020, poz. 55, z późn. zm.)

5. Analiza jakości danych

5. Analysis of data quality

W edycji badania *REW Rewitalizacja w gminie* za 2019 rok sprawozdań nie złożyło 7 gmin. Ze względu na typ gminy były to cztery gminy wiejskie i trzy gminy miejsko-wiejskie z województw: kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, podlaskiego i wielkopolskiego. Kompletność badania wyniosła 99,7% i przedstawiona została w tabeli 15. W porównaniu do poprzedniego roku kompletność pogorszyła się o 0,1 p. proc.

Tabela 15. Kompletność badania REW Rewitalizacja w gminach w 2019 r. według typów gmin i województw

Wyszczególnienie	Liczba gmin	
	ogółem	które złożyły sprawozdanie
POLSKA	2477	2470
GMINY MIEJSKIE	236	236
MIASTA NA PRAWACH POWIATU	66	66
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	638	635
GMINY WIEJSKIE	1537	1533
DOLNOŚLĄSKIE	169	169
KUJAWSKO-POMORSKIE	144	141
LUBELSKIE	213	212
LUBUSKIE	82	82
ŁÓDZKIE	177	177
MAŁOPOLSKIE	182	182
MAZOWIECKIE	314	314
OPOLSKIE	71	71
PODKARPACKIE	160	160
PODLASKIE	118	117
POMORSKIE	123	123
ŚLĄSKIE	167	167
ŚWIĘTOKRZYSKIE	102	102
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	116	116
WIELKOPOLSKIE	226	224
ZACHODNIOPOMORSKIE	113	113

Źródło: Dane z systemu informatycznego badania.

5.1 Kompletność danych

5.1 Completeness of data

Do przeprowadzenia badania na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie* wybrane zostały wszystkie gminy w Polsce, tj. 2477 jednostek.

W związku z tym w analizie jakościowej zostały pominięte błędy próby, a analiza dokładności danych opiera się na błędach niezwiązanych z próbą, tj. błędach pomiaru, przetwarzania i braku odpowiedzi.

5.2 Przydatność danych

5.2 Relevance of data

Pozyskane w ramach pracy badawczej dane dostarczyły ważnych informacji o działaniach gmin z zakresu rewitalizacji prowadzonych w latach 2018-2019, w tym o posiadanych GPR, jako nowym narzędziu wprowadzonym ustawą o rewitalizacji. Zgromadzone w tym badaniu dane charakteryzują wykonane w gminach prace z zakresu rewitalizacji oraz pozwalają na określenie kierunków przyszłych działań gmin, co jest szczególnie przydatne przy planowaniu spodziewanych potrzeb w zakresie dofinansowania.

Rewitalizacja to ważny aspekt polityki i strategii rozwoju na forum UE, krajowym, regionalnym i lokalnym i stanowi narzędzie realizacji celów wskazywanych m.in.:

- na poziomie UE w ramach polityki spójności – jako kierunki działania 1) *Poprawa jakości środowiska miejskiego, włącznie z rewitalizacją terenów zdegradowanych i zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i działania*; 2) *Rewitalizacja fizyczna i gospodarcza ubogich społeczności miejskich i wiejskich*;
- w dokumentach krajowych o charakterze strategicznym (jak Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Krajowa Polityka Miejska 2023 czy Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030).

Badanie z zakresu rewitalizacji jest odpowiedzią na zgłaszane potrzeby informacyjne. Pozyskanie informacji na temat rewitalizacji w gminach dostarczy danych dla osób odpowiedzialnych za kreowanie polityki rozwoju na poziomie lokalnym, osób odpowiedzialnych za realizację rewitalizacji, instytucji oferujących wsparcie finansowe, naukowców, samorządowców, mieszkańców oraz innych instytucji i organizacji zainteresowanych tą problematyką.

Dotychczas badania z tego obszaru tematycznego nie były realizowane w ramach Programu badań statystycznych statystyki publicznej, dane pozyskane w ramach projektu były pierwszymi zgromadzonymi przez statystykę publiczną informacjami na temat działalności gmin w tym zakresie.

5.3 Dokładność danych

5.3 Data accuracy

5.3.1 Błędy pomiaru

W celu redukcji błędów pomiaru, do elektronicznej wersji formularza na Portalu Sprawozdawczym wprowadzone zostały walidacje, sprawdzające poprawność danych. Sygnalizowane były błędy twarde i uznaniowe (wraz z komunikatami co stanowi błąd), w przypadku danych wzbudzających wątpliwość, sprawozdawcy byli proszeni o potwierdzenie sytuacji w polu uwagi. W Systemie Informatycznym Badania zostały założone takie same walidacje, jak w Portalu Sprawozdawczym, dodatkowo system pozwalał na generowanie raportów jakości i błędów, ułatwiających koordynatorom merytorycznym stały nadzór nad procesem realizacji badania i poprawnością danych. W systemie ponadto generowane były zestawienia błędów (według jednostki, według województw, według ankietera), które ułatwiały wyjaśnianie nieprawidłowych danych.

5.3.1.1 Błędy kwestionariusza

Formularz *REW Rewitalizacja w gminie* został zbudowany zgodnie z przyjętymi założeniami i celami szczegółowymi pracy badawczej.

Wzór formularza oraz założenia do kontroli logiczno-rachunkowej opracowane zostały przez zespół ekspertów, a następnie, zgodnie z tymi założeniami, specjaliści IT przygotowali elektroniczną aplikację na Portalu Sprawozdawczym GUS dla jednostek i system informatyczny badania wspomagający ankieterów w analizie danych oraz pozwalający na utworzenie bazy danych oraz tablic wyników.

Zespół projektujący formularz formułował i następnie sprawdzał jego zapisy pod kątem czytelności, spójności zadawanych pytań, kolejności ich następowania, logiki powiązań między nimi, wyjaśnień pojęć użytych w formularzu. Po każdej edycji badania analizowano błędy popełniane przez respondentów i przed kolejną edycją formularz uzupełniano o dodatkowe objaśnienia w miejscach w których popełniano najwięcej błędów.

Pytania mające charakter zamknięty polegały na wyborze dostępnej w kafeterii odpowiedzi tak/nie lub/i wpisania wartości matematycznej, za wyjątkiem:

- pytania 3.2.3 w dziale 3, dopuszczającym wpisanie innej metody wykorzystanej do ustalenia liczby ludności na obszarze zdegradowanym,
- pytania 2.3.3 w dziale 4, dopuszczającym wpisanie innej metody wykorzystanej do ustalenia liczby ludności na obszarze rewitalizacji,
- pytania 4.4.6 w dziale 4, dopuszczającym wymienienie innych terenów przemysłowych objętych rewitalizacją,
- pytania 3.8 w dziale 7, dającym możliwość wpisania innego mechanizmu specjalnej strefy rewitalizacyjnej wykorzystanej przez gminę.

W ocenie respondentów formularz jest trudny i pracochłonny do wypełniania.

5.3.1.2 Błędy respondenta

Najczęściej popełniane błędy powstały wskutek nieuwważnego czytania pytań ankiety i objaśnień oraz pominięcia odpowiedzi na pytanie. Informacje potrzebne do wypełnienia ankiety zbierane były z wielu komórek organizacyjnych, co miało wpływ na wydłużenie czasu wypełniania formularza.

Respondenci wypełniając to sprawozdanie popełnili ogółem 8100 błędów (tablica 16.). Z liczby tej błędów unikalnych nieakceptowalnych było 99, wymagających korekty 1948. Najczęstszą sygnalizowaną nieprawidłowością (819) był brak odpowiedzi na pytanie 5.1 w dziale 2 o liczbę działających Komitetów Rewitalizacji i liczbę zebrań Komitetów Rewitalizacji (329). Do częstych błędów należało też niepodawanie w dziale 6 w pytaniach 3.1 i 3.1.1 środków finansowych wydatkowanych na przedsięwzięcia uwzględnione w GPR/PR – ogółem 401 błędów.

Tablica 16. Liczba błędów popełnionych przez respondentów według województw (badanie za 2019)

Wyszczególnienie	Ogółem	Twarde (nieakceptowalne)	Miękkie (akceptowalne)
POLSKA	8100	1356	6744
DOLNOŚLĄSKIE	747	274	473
KUJAWSKO-POMORSKIE	671	20	651
LUBELSKIE	636	43	593
LUBUSKIE	328	92	236
ŁÓDZKIE	271	12	259
MAŁOPOLSKIE	852	261	591
MAZOWIECKIE	954	116	838
OPOLSKIE	148	21	127
PODKARPACKIE	603	141	462
PODLASKIE	435	144	291
POMORSKIE	170	3	167
ŚLĄSKIE	476	33	443
ŚWIĘTOKRZYSKIE	495	19	476
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	208	6	202
WIELKOPOLSKIE	616	74	542
ZACHODNIOPOMORSKIE	490	97	393

Źródło: Dane z systemu informatycznego badania.

Biorąc pod uwagę poszczególne zagadnienia merytoryczne najwięcej trudności respondentom sprawiły pytania działu 2 odnoszące się do partycypacji społecznej w zakresie rewitalizacji – 294 błędów oraz pytania działu 6 odnoszące się do finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych – 2222 błędy.

5.3.1.3 Błędy ankietera

Przed przystąpieniem do zbierania i opracowywania formularzy *REW Rewitalizacja w gminie* (ze względu na sytuację spowodowaną zagrożeniem Covid-19) w roku 2020 nie zostało przeprowadzone osobiste szkolenie merytoryczne dla ankieterów - pracowników Urzędu Statystycznego we Wrocławiu, którzy realizowali to badanie. Materiały zostały opracowane w formie dokumentu Word z opisem poszczególnych działów formularza ze szczególnym uwzględnieniem definicji, pojęć i opisu często powtarzających się błędów w poprzednich edycjach badania oraz opisem zależności występujących pomiędzy pytaniami i działami formularza. Ankieterzy zapoznani zostali także z elektroniczną aplikacją na Portalu Sprawozdawczym oraz z Systemem Informatycznym Badania, służącym do przeprowadzenia kontroli logiczno-rachunkowej, umożliwiającym wprowadzenie korekt po wyjaśnieniach uzyskanych od respondentów. W sytuacjach gdy pojawiały się wątpliwości w kwestii prawidłowego przekazania danych, ankieterzy kontaktowali się z koordynatorami merytorycznymi, z pomocą których wyjaśniali błędy. Oprócz materiałów szkoleniowych udostępnione zostały ankieterom wykazy pozytywnie zweryfikowanych programów rewitalizacji w poszczególnych województwach, formularz sprawozdania oraz kartoteka/wykaz jednostek biorących udział w badaniu. Praca wykonana przez ankieterów pozwoliła na zredukowanie błędów twardych o 1352 (pomiędzy I transferem z Portalu Sprawozdawczego a zatwierdzeniem zbioru).

5.3.1.4 Błędy w metodzie zbierania danych

Zaprojektowany w formie elektronicznej formularz został poddany testowaniu przez zespół ekspertów. Sprawdzone zostały m.in. wszystkie założenia dotyczące powstania sytuacji błędnych, zarówno o charakterze błędów uznaniowych (respondent mógł odpowiedzieć na pytanie ankiety spoza ustalonego w założeniach zakresu, sytuacja taka była tylko sygnalizowana w aplikacji), jak i twardych (nieuznaniowych, które po zasygnalizowaniu respondent powinien skorygować), tj. brak wpisanej w polu ankiety wartości, niepoprawnie wpisany znak lub format danych, brak wpisanej wartości przy zaznaczonej odpowiedzi „tak/nie”, brak zaznaczenia przy wpisanej lub zaznaczonej wartości, niespełniony warunek matematyczny/logiczny oraz przyporządkowanie ich do poszczególnych pytań. Na podstawie rezultatów testu dokonano korekty niektórych założeń do kontroli formularza.

5.3.2 Błędy przetwarzania

W celu redukcji liczby błędów w aplikacji zastosowane zostały założenia do kontroli logiczno-rachunkowej. Respondentowi sygnalizowany był błąd w przypadku pominięcia odpowiedzi na pytanie, aplikacja nie pozwalała na udzielenie sprzecznych odpowiedzi na to samo pytanie, kontrolowała zależności, zarówno pomiędzy pytaniami w dziale jak i powiązania międzydziałowe, kontrolowała poprawność wpisywania znaków liczbowych lub tekstowych. Po każdym dziale utworzono pole uwagi dla respondenta i dla ankietera. Błędy podzielono również na błędy akceptowalne – uznaniowe i błędy wymagające korekty (twarde).

5.4 Terminowość i punktualność

5.4 Timeliness and Punctuality

Terminy realizacji kolejnych etapów badania wyznaczone były przez wewnętrzny harmonogram. Wprowadzenie badania do PBSSP powoduje, że kolejne jego edycje odbywać się będą w terminach określonych w Planie Opracowań Statystycznych na dany rok.

Wyniki badania upowszechniane są w formie tablic wynikowych dostępnych na stronach internetowych GUS. Na podstawie zgromadzonych danych wyliczane są wskaźniki na potrzeby Systemu Monitorowania

Rozwoju Strateg. Popularyzacja wyników badania odbywa się podczas konferencji i sympozjów na temat samorządu terytorialnego.

Wybrane dane z badania realizowanego na podstawie PBSSP przekazywane będą do Banku Danych Lokalnych po każdej edycji badania. Planowane są także publikacje zawierające wyniki badania w serii Opracowania Sygnalne (w każdym roku, w którym realizowane jest badanie) oraz w serii Analizy statystyczne (co trzeci cykl badania).

5.5 Dostępność i przejrzystość danych

5.5 Accessibility and transparency of data

Od 2021 roku, temat rewitalizacji będzie kontynuowany na podstawie PBSSP. W ramach prowadzenia statystyk eksperymentalnych została opracowana metodologia prowadzenia badania i opracowany został zeszyt metodologiczny *Rewitalizacja w gminie*. Zostały opisane występujące na formularzu zmienne i pojęcia. Dane bezwzględne uzyskane w ramach statystyk eksperymentalnych udostępniane są na stronie internetowej GUS <https://stat.gov.pl/statystyki-eksperymentalne/>. Wyliczone na podstawie zgromadzonych danych wskaźniki znajdują na stronie <https://strateg.stat.gov.pl/>. Natomiast poczynając od roku 2022 planowane jest udostępnianie danych z zakresu rewitalizacji poprzez Bank Danych Lokalnych.

5.6 Porównywalność danych

5.6 Comparability of data

Dane uzyskane w badaniu Pozyskanie danych z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin za lata 2018 - 2019 nie są porównywalne z innymi danymi gromadzonymi przez statystykę publiczną. Stosowane w badaniu pojęcia i definicje nie mają zastosowania w innych badaniach. Jest to nowe badanie, które uzupełniło lukę informacyjną w nieopisywanym statystycznie obszarze tematycznym. W ramach statystyk eksperymentalnych realizowane było w cyklu rocznym i po włączeniu do Programu badań statystyki publicznej nadal będzie kontynuowane z tą samą częstotliwością. Szereg czasowy dla głównych zmiennych rozpoczyna się od roku 2015. Zakres podmiotowy jest niezmienny, obejmujący wszystkie gminy w Polsce.

Badania za lata 2015-2019 prowadzone były według tej samej metodologii, opartej przede wszystkim o przepisy ustawy o rewitalizacji. Niewielkie zmiany w zakresie zbieranych danych, prowadzone corocznie na podstawie doświadczeń poprzedzającej edycji badania, nie wpływają negatywnie na porównywalność danych, których dostarcza badanie. Metodologia badania została zaakceptowana przez Komisję Metodologiczną GUS.

5.7 Spójność danych

5.7 Coherence of data

Z uwagi na odrębny zakres przedmiotowy, badanie rewitalizacji, mające charakter eksperymentalny, nie jest spójne z innymi badaniami statystycznymi prowadzonymi przez statystykę publiczną. Rozszerzenie badania 1.02.02 Samorząd terytorialny Programu badań statystycznych statystyki publicznej dało możliwość przeniesienia pytań dotyczących komitetów rewitalizacji oraz konsultacji społecznych prowadzonych przed przyjęciem przez gminy programu rewitalizacji, w trakcie realizacji przyjętego programu rewitalizacji oraz po zakończeniu realizacji programu rewitalizacji na formularz SG-01 Statystyka gminy: współdziałanie z mieszkańcami. Tym samym począwszy od PBSSP 2020 wystąpi spójność pomiędzy częścią danych zbieranych do tej pory na formularzu REW Rewitalizacja w gminie a badaniem współdziałania jednostek samorządu terytorialnego z mieszkańcami.

5.8 Koszty i obciążenie respondenta

5.8 Costs and burden on respondent

Wyliczenie obciążenia administracyjnego respondentów wykonane zostało w oparciu o przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w 2018 i 2019 roku. Do wyliczeń przyjęto 168 godzin miesięcznie. Zgodnie z komunikatami Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej wyniosło ono 4585,03 zł w 2018 roku i 4918,17 zł w 2019 roku. Stawka godzinowa

została wyliczona jako iloraz przeciętnego wynagrodzenia w poszczególnych latach i średniej wartości czasu pracy w miesiącu (168 godzin). Średni czas na przygotowanie danych do wypełnienia formularza oraz średni czas na wypełnienie formularza został wyliczony jako średnia arytmetyczna z wartości podanych przez respondentów w sprawozdaniach za 2018 i 2019 rok. Kwota obciążenia została wyliczona jako iloczyn liczebności próby, stawki godzinowej i sumy średnich czasów w godzinach. Koszt obciążenia respondentów przedstawia tablica 17.

Tablica 17. Obciążenie respondentów

Rodzaj badania	Częstotliwość badania	Rok referencyjny	Średni czas przeznaczony na		Liczebność zbiorowości	Kwota obciążeń administracyjnych (w zł)
			przygotowanie danych do wypełnienia formularza (min)	wypełnienie formularza (min)		
Pełne	roczne	2018	153	37	2477	214058
Pełne	roczne	2019	147	36	2477	221130

Źródło: Dane z systemu informatycznego badania.

5.9 Poufność, transparentność i bezpieczeństwo danych

5.9. Confidentiality, transparency and security of data

Dane gromadzone w badaniu *REW Rewitalizacja w gminie* gromadzone były poprzez Portal Sprawozdawczy GUS z zachowaniem wszystkich zasad poufności i bezpieczeństwa danych obowiązujących przy opracowaniach prowadzonych w ramach badań statystycznych statystyki publicznej.

Gminy, w e-mailu zapowiadającym udostępnienie formularza na Portalu Sprawozdawczym, zostały poinformowane o celu badania, a także o sposobie wykorzystania danych wynikowych.

5.10 Wnioski poprawiające jakość komponentów

5.10 Conclusions to improve the quality of components

Dokonana analiza uwag z przebiegu badania oraz ocena osiągniętego rezultatu w postaci zbioru danych wskazała na konieczność podjęcia działań w zakresie:

- umieszczenia na Portalu Sprawozdawczym dodatkowych objaśnień o sposobie wypełniania formularza przez respondentów;
- weryfikacji założeń logiczno-rachunkowych po każdej edycji badania;
- kompleksowego przygotowania merytorycznego pracowników realizujących badania – szczególnie widoczny był brak kontaktu osobistego i konieczność indywidualnego, telefonicznego wyjaśniania ankietnikom sposobu wypełniania formularza oraz przekazywania wiedzy merytorycznej.
- ze względu na obszerność formularza i różnorodność poruszanych w nim zagadnień oraz konieczność angażowania kilku osób w gminie do jego wypełnienia, co przełożyło się na dużą pracochłonność przygotowywanych danych, istnieje potrzeba stałego monitorowania zakresu informacyjnego. Respondenci w kontaktach z ankietarami zwracali uwagę na zbyt długie i skomplikowane sprawozdania, na które należy poświęcać dużo czasu.

Podsumowanie

Summary

Zrealizowane w latach 2019-2020 badania na formularzu *REW Rewitalizacja w gminie* spotkały się z życzliwym przyjęciem gmin, o czym świadczy wysoki, blisko stuprocentowy, odsetek zebranych ankiet. Respondenci docenili także wagę nowego obszaru tematycznego i zainteresowanie jego wynikami. Zebrane dane dostarczają szerokiej wiedzy na temat prowadzonych i planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w gminach.

Rozpoznane w toku realizacji niniejszego badania zasoby informacyjne rejestrów administracyjnych nie mogą stanowić jedynego źródła danych w obszarze rewitalizacji. Korzystanie tylko z ich zasobów do statystycznego opisu obszaru rewitalizacji nie zaspokoiłoby w pełni potrzeb informacyjnych z tego obszaru. Wykazy pozytywnie zweryfikowanych wniosków programów rewitalizacyjnych prowadzone przez urzędy marszałkowskie zawierają przede wszystkim informacje na temat aktów prawnych uchwalających programy, informacje ogólne o gminie i o programie rewitalizacji. Nie zawierają natomiast informacji o procesie rewitalizacji. Na przykład informacje o powierzchni obszaru rewitalizacji, liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji czy liczbie podobszarów obszaru rewitalizacji zawiera tylko wykaz województwa lubelskiego. Natomiast ogólnopolski centralny system teleinformatyczny SL2014 pozwoliłby na zasilanie informacjami z obszaru rewitalizacji tylko od tych gmin, które złożyły wnioski o dofinansowanie projektów rewitalizacyjnych. Biorąc pod uwagę wnioski z przeprowadzonego rozpoznania źródeł administracyjnych, nie rekomenduje się ich wykorzystania jako jedynego źródła danych z obszaru rewitalizacji. Mogą jednak być wykorzystane jako źródło pomocnicze przy weryfikacji poprawności danych przekazanych przez sprawozdawców.

Zgodnie z wnioskami z raportu końcowego za 2018 rok *Dane statystyczne z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin*, badanie *Rewitalizacja w gminach* zostało wpisane po Programu badań statystycznych statystyki publicznej 2020 i będzie kontynuowane jako badanie formularzowe na pełnej populacji gmin. Sprawozdanie to jest według opinii respondentów bardzo trudne (o czym świadczy ilość popełnionych błędów przy jego wypełnianiu – tablica 16.) i czasochłonne. Z tego powodu opracowując zakres przedmiotowy formularza ograniczono jego zakres i zrezygnowano z działów zawierających informacje o partycypacji lokalnej, ocenie aktualności programów oraz o miejscowych planach rewitalizacji.

Już na etapie prowadzenia badania w obszarze rewitalizacji, w ramach statystyk eksperymentalnych, dane uzyskane w trakcie tego badania wykorzystywane zostały do wyliczenia wskaźników monitorujących procesy rewitalizacji na potrzeby:

- Krajowej Polityki Miejskiej:
 - odsetek miast posiadających aktualny program rewitalizacji,
 - odsetek powierzchni obszarów zdegradowanych w gminach posiadających program rewitalizacji,
 - udział powierzchni obszarów rewitalizowanych w powierzchni obszarów zdegradowanych.
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz do przekazania przez GUS do rocznego analitycznego Raportu nt. rozwoju regionalnego Polski sporządzanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej:
 - udział powierzchni obszarów zdegradowanych w powierzchni ogółem,
 - udział powierzchni obszarów rewitalizacji w powierzchni obszarów zdegradowanych,
 - udział ludności mieszkającej na terenach objętych procesami rewitalizacji w ogólnej liczbie ludności.

Dzięki prowadzeniu badań nad rewitalizacją, od momentu wejścia w życie ustawy o rewitalizacji, możliwe jest tworzenie szeregu czasowego i uporządkowanie informacji na temat prowadzonych działań rewitalizacyjnych, co umożliwi odbiorcom danych prowadzenie szczegółowych analiz i badań na ten temat.

Akty prawne

Important legal acts

- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2020 poz. 802 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2020 poz. 713 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2020, poz. 293 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. 2019 r. poz. 1170.),
- Wytyczne Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (MR/H 2014-2020/20(2)08/2016).

Spis załączników

List of annexes

Załącznik nr 1 - Formularz *REW Rewitalizacja w gminie* wraz objaśnieniami do jego sporządzenia

Załącznik nr 2 – Baza z danymi za rok 2018

Załącznik nr 3 – Baza z danymi za rok 2019

Załącznik nr 4 – Opis pól występujących w bazie danych

Załącznik nr 5 – Tablice wynikowe z danymi za rok 2018

Załącznik nr 6 – Tablice wynikowe z danymi za rok 2019

Załącznik nr 7 – Wykaz jednostek biorących udział w badaniu